

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DIŞ TİCARETTE BİR ÖDEME ARACI OLARAK AKREDİTİF
VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
ÇERÇEVESİNDE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZAFER AY

**ANABİLİM DALI : İŞLETME
PROGRAMI : MUHASEBE FİNANSMAN**

KOCAELİ - 2008

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DIŞ TİCARETTE BİR ÖDEME ARACI OLARAK AKREDİTİF
VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
ÇERÇEVESİNDE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZAFER AY

**ANABİLİM DALI : İŞLETME
PROGRAMI : MUHASEBE FİNANSMAN**

DANIŞMAN: DOÇ. DR. SAMİ KARACAN

KOCAELİ - 2008

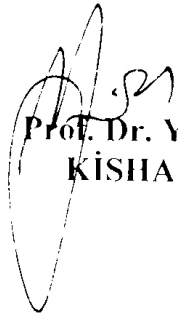
T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DIŞ TİCARETTE BİR ÖDEME ARACI OLARAK AKREDİTİF
VE ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI
ÇERÇEVESİNDE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: ZAFER AY

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No:17/07/2008-2008/21

Prof. Dr. Yunus
KISHALI

Doç. Dr. Sami
KARACAN

Yrd. Doç. Dr. Hakan
KAPUCU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ	X
GİRİŞ	1
1. DIŞ TİCARETTE BİR ÖDEME ARACI OLARAK AKREDİTİF.....	3
1.1. AKREDİTİFİN TANIMI VE KISA TARİHİ.....	3
1.2. AKREDİTİFTE TARAFLAR.....	6
1.3. AKREDİTİFTE TARAFLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER.....	9
1.4. AKREDİTİF TÜRLERİ.....	13
1.4.1. Yapısal Bakımdan Akreditifler.....	13
1.4.2. Ödeme Şekli Bakımından Akreditifler.....	18
1.5. AKREDİTİF İŞLEMİNİN AŞAMALARI.....	20
1.6. AKREDİTİF ALACAĞININ DEVRİ.....	22
1.7. AKREDİTİFTE İSTENEN BELGELER.....	23
1.8. AKREDİTİFLERDE VADE VE İBRAZ YERİ.....	24
1.9. AKREDİTİF İŞLEMİNİN ÖZELLİKLERİ.....	25
1.10. AKREDİTİF İŞLEMLERİNDE GENEL KURALLAR.....	26
1.11. AKREDİTİF İŞLEMLERİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	27
1.12. AKREDİTİFİN AVANTAJLARI.....	28
1.13. AKREDİTİFLERDE REZERVLI İŞLEMLER.....	29

2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI.....	32
2.1. MUHASEBE STANDARTLARININ TANIMI VE ÖNEMİ.....	33
2.2. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMA SÜRECİ.....	34
2.2.1. Muhasebe Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Olarak Bazı Gelişmiş Ülkelerde Yapılan Çalışmaları.....	35
2.2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yapılan Çalışmalar.....	35
2.2.1.2. İngiltere'de Yapılan Çalışmalar.....	37
2.2.1.3. Almanya'da Yapılan Çalışmalar.....	39
2.2.2. Muhasebe Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Olarak Türkiye'de Yapılan Çalışmalar.....	40
2.2.2.1. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	41
2.2.2.2. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar...	43
2.2.3.3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	45
2.3. MUHASEBE STANDARTLARININ ULUSLARARASI UYUMLAŞTIRILMASINA YÖNELİK OLARAK YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	45
2.3.1. Birleşmiş Milletler Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	47
2.3.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	48
2.3.3. Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	48
2.3.4. Avrupa Birliği Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	49
2.3.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar.....	51
2.3.5.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun Yapısı.....	54
2.3.5.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun Kronolojisi.....	55
2.4. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN DÜNYA'DA KULLANIMI.....	60

2.4.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kullanımının Avrupa’da Kabulü.....	61
2.4.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Avrupa’da Yürürlüğe Konulması.....	62
2.4.3. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Amerika Birleşik Devletleri’nde Kullanımı.....	63
2.4.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Amerika Birleşik Devletlerinde Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarının Yakınlaşması -Norwalk Anlaşması.....	63
2.4.3.2. 2006-2008 Yakınlaşma Yol Haritası.....	64
2.4.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kanada’da Kullanımı..	66
2.4.5. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Asya-Pasifik Ülkelerinde Kullanımı.....	67

3. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI ÇERÇEVESİNDE

AKREDİTİFLİ ÖDEME İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.. 69

3.1. İTHALAT VE İHRACAT İŞLEMLERİNE AİT HESAP PLANI.....	69
3.2. AKREDİTİFLİ ÖDEME ŞEKLİNDE İTHALAT KAYDI.....	79
3.2.1. Stokların Muhasebeleştirilmesi.....	80
3.2.1.1. Standardın Amacı.....	80
3.2.1.2. Standardın Kapsamı.....	81
3.2.1.3. Standardın Uygulanması	81
3.2.1.4. Yurtdışından Satın Alınan Stokların Maliyeti.....	83
3.2.2. Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi.....	84
3.2.2.1. Standardın Amacı.....	84
3.2.2.2. Standardın Kapsamı.....	85
3.2.2.3. Standardın Uygulanması.....	85
3.2.2.2. Maddi Duran Varlıklarda Kur Farklarının Değerlemesi.....	86
3.2.3. Kur Değişimlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	86
3.2.3.1. Standardın Amacı.....	87
3.2.3.2. Standardın Kapsamı.....	88
3.2.3.3. Standardın Uygulanması.....	89

3.2.3.4. Yabancı Para İşlemleri.....	90
3.2.3.4.1. Parasal Kalemlerin Değerlemesi.....	90
3.2.3.4.2. Parasal Olmayan Kalemlerin Değerlemesi.....	92
3.2.3.4.3. İlk Muhasebeleştirme.....	93
3.2.3.4.4. İzleyen Bilanço Tarihlerinde Raporlama.....	94
3.2.3.5. Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi.....	96
3.2.3.6. Dipnot Açıklamaları.....	97
3.2.4. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	99
3.2.4.1. Standardın Amacı.....	99
3.2.4.2. Standardın Kapsamı.....	99
3.2.4.3. Standardın Uygulanması.....	100
3.2.5. İthalat İşlemleriyle İlgili Örnek Uygulamalar.....	100
3.2.5.1. İlk Madde Malzeme İthalatı Örneği.....	100
3.2.5.2. Ticari Mal İthalatı Örneği.....	105
3.2.5.3. Maddi Duran Varlık İthalatı Örneği.....	108
3.3.AKREDİTİFLİ ÖDEME İŞLEMLERİNİN İHRACATÇI AÇISINDAN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	111
3.3.1. Akreditifli Ödeme Şeklinde İhracat Kaydı.....	111
3.3.2. Örnek Uygulama.....	112
SONUÇ.....	115
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	120
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

Bu çalışma Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Tezin konusunu dış ticarete bir ödeme aracı olarak akreditif ve uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde muhasebeleştirilmesi teşkil etmektedir.

Dış ticaret, bağımsız ülkeler arasında gerçekleştirilen ithalat ve ihracat hareketlerinin tümüdür. Dış ticarete tarafların benimsemiş olduğu çeşitli ödeme yöntemleri mevcuttur. Ancak ödeme yöntemlerinin içinde bankanın ödeme taahhüdü içermesi nedeniyle her iki tarafın risklerini en alt seviyeye indiren akreditif, diğer yöntemlere kıyasla daha fazla tercih edilmektedir.

Akreditif, ihraç edilen malların bedellerinin ödenmesi konusunda belirli şartların yerine getirilmesinden sonra ödemenin yapılacağına ilişkin bir çeşit teminattır. Akreditif işleminde, akreditifin türüne ve özelliğine göre belgeler kullanılır. Bu belgelerin sistemli şekilde kaydedilmesi gerekir. Akreditif kayıt sürecinin tekdüzen hesap planına, muhasebenin temel ilke ve kavramlarına ve uluslararası muhasebe standartlarına uygun yapılması gerekir.

Çalışmamızın birinci bölümünde dış ticarete bir ödeme aracı olarak akreditif incelenmiş, ikinci bölümünde uluslararası muhasebe standartları ele alınmıştır. Son bölümde ise uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde akreditifli ödeme işlemlerinin muhasebeleştirilmesi incelenmiştir.

ABSTRACT

This study is prepared as graduate thesis for Kocaeli University Social Sciences Institute. The subject of this thesis is based on the letter of credit that is a payment tool at the international trade and accounted in the frame of international accounting standarts.

International trade is all of export and imports actions that is actualized among independent countries. At international trade is existent a various payment forms are arrogated by sides. But the letter of credit is preferred more than the other payment forms because a bank include a payment sign that is reduced risks both of sides bottom level in payment forms.

The letter of credit is a kind of time deposit is done payment after determined conditions are carried out about payment of exportation goods values. In the letter of credit process is used documents as to sort and feature of the letter of credit. These documents are recorded systematically. The letter of credit of record process is been required convenient to international accounting standarts, and basic principle and concepts of accounting, and the uniform chart of accounts

At the first episode of this thesis the letter of credit that is a payment tool at the international trade was analyzed and at the second episode international accounting standarts was handled. At the last episode in the frame of international accounting standarts, accounted of the letter of credit procedures was examined.

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ADGK	:Avrupa Denetçi Gözetim Komitesi
AEA	:Avrupa Ekonomik Alanı
A.G.E.	:Adı Geçen Eser
A.G.M	:Adı Geçen Makale
AK	:Avrupa Komisyonu
AMF	:Avrupa Muhasebe Federasyonu
AMKDK	:Avrupa Menkul Kıymetler Düzenleyicileri Komitesi
AMSK	:Avustralya Muhasebe Standartları Kurulu
APB	:Accounting Principles Board (Muhasebe İlkeleri Kurulu)
ASC	:Muhasebe Standartları Komitesi
ASSC	:Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi
A.Ş.	:Anonim Şirket
BDDK	:Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu
BM	:Birleşmiş Milletler
DRSC	:Deutsches Rechnungs Standarde Komitee (Almanya Muhasebe Standartlar Komitesi)
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group (Avrupa Finansal Danışma Grubu)
EU	:European Union (Avrupa Birliği)
FASB	:Financial Accounting Standarts Board (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu)
FEE	:Federation Des Experts Comptables Européen (Avrupa Muhasebeciler Federasyonu)
FMSK	Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
FRRP	:Financial Reporting Review Panel (Finansal Raporlama Gözetim Heyeti)
FRC	:Financial Reporting Council (Finansal Raporlama Konseyi)
IAS	:International Accounting Standarts (Uluslararası Muhasebe Standartları)

IASB	:International Accounting Standarts Board (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu)
IASC	:International Accounting Standarts Committee (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi)
ICAEW	:The Institute of Chartered Accountants in England and Wales (İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü)
ICC	:International Chamber of Commerce (Milletlerarası Ticaret Odası)
IFAC	:International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IFRS	:International Financial Reporting Standarts (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları)
IOSCO	:International Organization of Securities Commissions (Menkul Kıymetler Komisyonları Uluslararası Örgütü)
ISAR	:International Standarts of Accounting and Reporting (Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları)
İSMMMO	:İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
MSUGT	:Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği
MTO	:Milletlerarası Ticaret Odası
OECD	:Organization for Economic Co-Operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
PSLC	:Public Sector Liaison Committee (Kamu Sektörü İrtibat Komitesi)
SEC	:Securities Exchange Commission (Menkul Kıymetler Borsası)
SFAS	:Statements of Financial Accounting Standarts (Finansal Muhasebe Standartları)
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
STİG	:Standart Raporları İnceleme Grubu
THP	:Tekdüzen Hesap Planı
TMS	:Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	:Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	:Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Yeminli Mali Müşavirler Birliği

UCP	:Uniform Customs and Practise for Documentary Credits
UFRS	:Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UFRYK	:Uluslararası Finansal Raporları Yorumlama Komitesi
UITF	:Urgent Issue Task Force (Acil Konular Görev Grubu)
UMF	:Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
UMSKo	:Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
UMKKO	:Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu Organizasyonu
UMSK	:Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
UMS	:Uluslararası Muhasebe Standartları
UN	:United Nations (Birleşmiş Milletler)
US GAAP	:United States Generally Accepted Accounting Principles (Amerika Genel Kabul Görmüş Muhasebe İkeleri)

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun Yapısı.....	54
Tablo 1	Kur Farkları.....	88
Tablo 2	Yabancı Para İşlemlerinin Geçerli Para Biriminden Gösterimi.....	92
Tablo 3	Finansal Tabloların Geçerli Para Biriminden Farklı Bir Raporlama Para Birimine Dönüştürülmesi.....	92

GİRİŞ

Ticaret hayatının teknolojik gelişimle birlikte hızla ilerlemesi, uluslararası ticaretin ekonomik alandaki payını büyütmüş; ihracat ve ithalat, küreselleşen dünyada gittikçe artarak, üretilen mal ve hizmetlerin tüm dünya çapında pazarlanması yaygınlaşmıştır. Üreticiler sınırlı olan iç pazar payını paylaştıktan sonra yeni dış pazarlar aramaya başlamışlardır.

Uluslararası ticarete çeşitli ödeme yöntemleri kullanılmaktadır. Bu ödeme yöntemlerinden birkaçı peşin ödeme, açık hesap yoluyla ödeme, kabul kredili ödeme, vesaik mukabili ödeme, akreditifli ödeme olarak sıralanabilir. Ancak ödeme yöntemlerinin içinde bankanın ödeme taahhüdü içermesi nedeniyle her iki tarafın risklerini en alt seviyeye indiren akreditif, diğer yöntemlere kıyasla daha fazla tercih edilmektedir.

Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) tarafından uluslararası ödemeler şekle bağlanmış, alıcının istediği koşulları belgeleyecek olan vesaik kavramına açıklık getirilmiş ve bu konular için tekdüze kurallar konulmuştur. Günümüzde akreditifler, 600 sayılı “Akreditiflere İlişkin Tekdüze Kurallar ve Uygulama” ile düzenlenmektedir. Akreditif, ihraç edilen malların bedellerinin ödenmesi konusunda belirli şartların yerine getirilmesinden sonra ödemenin yapılacağına ilişkin bir çeşit teminattır.

Uluslararası Muhasebe Standartları, çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren kurum ve işletmelerin muhasebe ile ilgili işlemlerde bir birlik sağlamak amacıyla hazırlanmış, kendi içinde tutarlı bir bütün olan, uyulması gereken, yazılı kurallardan oluşan bir metindir. Her ülkenin farklı bir muhasebe sistemi vardır. Bu farklılıktan dolayı uluslararası olarak gerçekleştirilen işlemleri uyumlaştırmak oldukça zordur. Bu nedenle Uluslararası Muhasebe Standartları, uluslararası uyumlaştırma ve tekdüzeni sağlamak açısından oldukça faydalı olmaktadır. Uluslararası Muhasebe Standartları, mali raporların şeffaf, kolayca anlaşılabilir ve birbiri ile karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktadır.

Avrupa Birliği'ne üye ve geçiş süreci içerisinde olan ülkelerde de ulusal muhasebe sistemlerinin Uluslararası Muhasebe Standartları'na uyumlaştırılması ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Avrupa Birliği'ne geçiş süreci içerisinde olan Türkiye'de de diğer tüm alanlarda olduğu gibi muhasebe bilimi alanında da yenilikler yapılmıştır.

Bu çalışmanın konusunu, uluslararası ticaretteki tarafların güvence durumunu belirleyen ödeme şekillerinden akreditifli ödeme yöntemi hakkında bilgi verilmesi ve Uluslararası Muhasebe Standartları'na göre muhasebeleştirme işlemlerine örnek verilmesi oluşturmaktadır.

Yukarıda belirtilen konuların açıklanması çerçevesinde üç bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde akreditifin tanımı ve kısa tarihi, akreditifte taraflar ve taraflar arasındaki ilişkiler, akreditif türleri, akreditif işleminin aşamaları, özellikleri, avantajları, genel kuralları, akreditif alacağıının devri, akreditifte istenen belgeler, akreditiflerde vade ve ibraz yeri ve son olarak da akreditiflerde rezervli işlemlere yer verilmiştir.

İkinci bölümde, muhasebe standartları hakkında genel bilgiler, muhasebe standartlarının oluşturulma süreci, muhasebe standartlarının uluslararası uyumlaştırılmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar, uluslararası muhasebe standartlarının amacı ve gelişimi ve uluslararası muhasebe standartlarının Dünya'da kullanımına yer verilmiştir.

Son bölüm olan üçüncü bölümde ise ilk olarak ithalat ve ihracat işlemlerine ait hesap planı işlenmiş olup, ardından ithalatçı ve ihracatçı açısından uluslararası muhasebe standartlarına göre akreditifli ödeme işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. DIŞ TİCARETTE BİR ÖDEME ARACI OLARAK AKREDİTİF

Dış ticaret, bağımsız ülkeler arasında gerçekleştirilen mal ve hizmet ticaretinin tümüdür. Dış ticaret, ithalat ve ihracat hareketlerinin toplamından oluşmaktadır. Dış ticaret işlemlerinde taraflar (ithalatçı ve ihracatçı) çeşitli faktörleri göz önünde bulundurarak en uygun ödeme şeklini seçmekte ve bu doğrultuda yükümlülüklerini yerine getirmektedir. Dış ticaret işlemlerinde kullanılan ödeme yöntemlerinden biri de akreditifli ödeme yöntemidir.

Bu bölümde akreditifin tanımı ve kısa tarihi, akreditifte taraflar ve taraflar arasındaki ilişkiler, akreditif türleri, akreditif işleminin aşamaları, özellikleri, avantajları, genel kuralları, akreditif alacağının devri, akreditifte istenen belgeler, akreditiflerde vade ve ibraz yeri ve son olarak da akreditiflerde rezervli işlemlere yer verilmiştir.

1.1. AKREDİTİFİN TANIMI VE KISA TARİHİ

Akreditif, ithalatçının talimatına dayanarak bir bankanın, belirli bir paraya kadar, belirli bir süre içinde, belirli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla, ihracatçıya ödeme yapacağını veya ihracatçı tarafından keşide edilen poliçeleri kabul veya iştirâ edeceğini ihracatçıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesidir.¹

Uluslararası ticarete, taraflar, birbirlerini yakinen tanımadıkları, muhtelif ülkelerde değişik kambiyo rejimleri uygulandığı için, karşılıklı bir güvensizlik ve risk içindedirler. Satıcı, sattığı malların bedelini tahsil etmek, alıcı ise sözleşme konusu malları zamanında almak amacındadır. Akreditifli işlemlerde, aracı banka, tarafsız bir garantör vasfını taşımakta olup, satıcıya akreditifte belirtilen uygun vesaike ibraz etmesi halinde ödemeyi taahhüt etmektedir. Satıcının, akreditif şartlarına uygun

¹ Ümit Ataman ve Haluk .Sümer, **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Yayınları, No:8, 1995 s.32

hareket etmemesi durumunda, aracı banka, satıcıya hiçbir şekilde ödeme yapmayacağından, bu husus alıcı yönünden büyük bir güven oluşturmaktadır. Bu sebeple akreditif, satıcıya ve alıcıya yüksek düzeyde güvence sağlayan bir ödeme şeklidir.²

Kısaca akreditif şartlı bir taahhüttür. Akreditifler genel olarak Milletlerarası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce – ICC)’nın akreditifler için tekdüze kurallar olan UCP (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits)’ye tabi olarak açılırlar. Alıcı, Akreditif Açtırma Teklif Formu’na amir banka tarafından açılacak olan akreditifin UCP’ye tabi olacağını yazar. Akreditifi açan amir banka da açtığı akreditife o akreditifin UCP’ye tabi olduğunu yazar.³

Akreditifli ödeme, sadece belirli bir mal alım ve satımın söz konusu olduğu ticarete değil, aynı zamanda belirli bir hizmetin yerine getirilmesini konu alan işlemlerde de kullanılır.⁴

Akreditif deyiminin ilk olarak “Travelers Letter of Credit” olarak dışarıya giden ve yanlarında güvenlik nedeniyle para taşımak istemeyen tacir ve gezginlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan organizasyon için 18. yüzyılda kullanıldığı görülür. Buna göre akreditif talebinde bulunan kimseler talep ettikleri kadar bankalarına para veya karşılık yatırırlardı. Buna karşılık bankaları bedeli muhabirleri veya acentaları nezdinde ödenmek üzere mektup formunda akreditif düzenlerlerdi. Akreditifi düzenleyen bankalar akreditifte müşterilerinin itibarlı ve değerli olduklarını ayrıca muhabir banka veya akreditif bankasının şubesinin yardımına ihtiyaç duyduklarını belirtir ve akreditifin bir nüshasını da bu muhabir veya acentalarına gönderirlerdi.

İhtiyaç durumunda elindeki akreditif metni ile muhabir banka veya akreditif bankasının acentasına müracaat eden kimseye talep ettiği bedel ödenir, akreditif metninin arkasına işlenir ve ödenen tutar ve masraflar için akreditif bankasının

² Erkut Onursal, **Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulama**, Ankara: 1996, s.306-307

³ Abdurrahman Özalp, **UCP 600’ın Kullanılması ve Akreditif**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2007, s.23

⁴ Onursal, a.g.e., s.307

üzerine poliçe keşide edilirdi. Üzerine poliçe keşide edilen akreditif bankası nezdindeki karşılıktan bedeli muhabir veya acentanın talimatına uygun olarak öderdi.

Bu ilk akreditifler mektup formundaydılar. Akreditif metninde akreditifin maksimum tutarı ve vadesi belirtilirdi. Ayrıca ödeme yapacak tarafın akreditif bankasından nasıl ramburse olacağına ilişkin yöntem de akreditif metninde yer alırdı. Akreditife istinaden ödeme yapan muhabir veya acenta daha sonraki muhabir veya acentanın akreditifin bakiyesini görebilmesi için akreditif metninin üzerine veya arkasına yaptığı ödemeyi ve kalan bakiyeyi kaydedirdi. Böylece müteakip ödemeler son bakiye esas alınarak yapılırdı.⁵

Akreditifin orijinali devamlı olarak müşteride bulunurdu. Ödeme talep eden lehdarın mutlaka orijinal akreditifi ödeme talep ettiği muhabir banka veya acentaya ibraz etmesi gerekirdi. Akreditif metinlerinin modern yapıya geçişleri 19.yüzyılın başlarına rastlar. İlk olarak 1840'larda Londra'da bankalar arasında dış ticaret işlemleri ile ilgili olarak kullanıldı.

Yukarıda belirtilen tarihten sonra tacirler arasında mal hareketleriyle ilgili olarak yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandı. Mal hareketleriyle ilgili belgeler akreditife girmeye başladı. Yabancı ülkelere mal gönderen veya tanımadıkları yabancı yerlerden mal alan tacirler malı temsil eden belgeler karşılığında ödeme sağlama rahatına kavuştular. Bir dükkândan mal almaya benzemeyen bu karışık yapıyı böyle bir organizasyonla aştılar. Akreditif dışında başka ödeme yöntemleri de geliştirildi, fakat her zaman akreditif, avantajları, güvenceleri ve organizasyonu nedeniyle tercih edilen bir ödeme yöntemi olarak kaldı.

⁵ Özalp, a.g.e., s.23

1.2. AKREDİTİFTE TARAFLAR

Bir akreditif işleminde, akreditif amiri, amir banka, akreditif lehdarı ve aracı banka olmak üzere dört taraf mevcut olup, tarafların sorumluluk ve yükümlülükleri aşağıda belirtilmiştir.

Akreditif Amiri: Lehdar ile satım sözleşmesi yaptıktan sonra aralarındaki sözleşmeye uygun olarak gerekli teminatları da sağladıktan sonra banka ile veya akreditifi açacak başka bir taraf ile akreditif açılması konusunda anlaşmaya varan ve akreditif açtırma talimatını vererek işlemi başlatan taraftır.⁶

Akreditif Lehdarı: Amir ile aralarındaki satım sözleşmesine uygun olarak kendi lehine açılan akreditifin şartlarını inceleyen, gerektiğinde tadil edilmesini isteyen ve akreditifin kullanılabilir olduğuna kanaat getirdikten sonra söz konusu akreditife istinaden mal gönderen veya hizmeti yerine getiren taraftır. Ayrıca akreditif şartlarına uygun evrakları görevli bankaya ibraz ederek vesaik bedelini tahsil eden ya da vesaik ekli poliçesine bankanın kabulünü alan satıcı taraftır.

Amir Banka: Amirden akreditif açılma teklifini aldıktan sonra bu teklifi değerlendiren, gerekli teminatları alan ve amirden aldığı teminata uygun olarak akreditif metnini hazırlayan ve lehdara ihbar edilmek üzere gönderen asli olarak taahhüt altına giren taraftır.⁷ Amir banka akreditif işleminde taahhüt altına giren esas taraftır.

Aracı Banka: Aracı banka, akreditif şartlarına göre, lehdarın bulunduğu ülkede akreditifi lehdara ihbar veya teyid eden, ödemeyi yapan veya ibraz edilen poliçeye kabul veya aval imzası koyan veya poliçeyi iştira eden bankadır. Bu banka, akreditifi açan bankanın muhabiri olabileceği gibi lehdarın bankası da olabilir.

⁶ Linda Allen, **Capital Markets and Institutions:A Global View**, Canada:John Willey & Sons Inc., 1997, s.401

⁷ Ahmet Kızıl ve Macide Şoğur, **İhracat-İthalat İşlemleri ve Muhasebe Uygulaması**, 2.b., İstanbul:Der Yayınları, 1996, s.98

Görevli Banka: Bir akreditif işleminde ödeme yapmaya, ertelemeli ödeme yükümlülüğü altına girmeye, poliçe kabul etmeye ve iştira işlemi yapmaya yetkili bankadır. Bir akreditifte görevli bankanın ve yetkisinin ne olduğunun gösterilmesi gerekir. Bu yetki akreditif şartlarına uyulduğu sürece akreditif altında ödeme yapmak, vadeli ödeme taahhüdüne girmek, poliçe kabul etmek veya iştira eyleminde bulunmaktır. Genellikle görevli banka ve görevi akreditifte aşağıdaki şekilde gösterilir. Örneğin, “This credit is available with (by payment, by def payment, by acceptance, by negotiation)bank(görevli banka)⁸

Teyit Bankası: Amir banka tarafından kendisi tarafından açılan akreditife teyit vermesi için yetki verilen ve lehdara verdiği teyit nedeniyle lehdara karşı amir banka gibi dönülemez taahhüde giren ve genelde lehdarın bulunduğu ülkede bulunan amir banka dışında bir bankadır.⁹ Teyit bankası akreditife teyit ilave edip etmemekte serbesttir. Ancak bir kez akreditife teyit ilave ettikten sonra taahhüdü dönülemez olur.

Teyit bankası ikinci bir amir banka olarak ödeme yükümlülüğü altına girer. Teyit bankasının yükümlülüğü sadece lehdara karşı değil akreditif şartlarına uygun belgeleri ibraz eden tarafa karşıdır. Bu nedenle UCP’de sadece lehdara karşı bir yükümlülükten söz edilmez, belge ibrazına dayanan yükümlülükten bahsedilir.¹⁰

İhbar Bankası: Akreditiflerin lehdarları genelde amir veya amir bankanın bulunduğu ülkeden farklı bir ülkede olduğundan dolayı amir banka açtığı akreditifi lehdarın ülkesindeki bir banka aracılığıyla ihbar etme yoluna gider.¹¹ Amirin önerisi dikkate alınarak amir banka tarafından akreditif metninde ihbar bankası olarak gösterilen banka akreditifin doğruluğunu tespit ettikten sonra uygun bir şekilde lehdara ihbar eder. İhbar bankası akreditifi ihbar etmek niyetinde değilse bunu gecikmeden amir bankaya iletmesi gerekir. İhbar için lehdarın belirlediği ve akreditifte yer alan herhangi bir banka ihbar bankası olabileceği gibi görevli banka veya amir bankanın lehdarın ülkesinde bulunan herhangi bir şubesi de ihbar bankası olabilir. UCP’de buna ilişkin kısıtlama yoktur. Aslında ihbar bankasının lehdara ve amir bankaya karşı

⁸ Özalp, a.g.e., s25

⁹ Allen, a.g.e., s.402

¹⁰ Özalp, a.g.e., s.26

¹¹ Onursal, a.g.e., s.309

akreditifin görünüşte doğruluğunu kontrol etmek dışında bir sorumluluğu yoktur. İhbar bankası ihbar ettiği akreditifin gerçek olup olmadığını tespit etmeli ve kontrolde makul özeni göstermelidir.¹²

İştira Bankası: Amir banka tarafından açılan akreditifte bir başka bankaya ibraz edilen belgeleri satın alma yetkisi verilebilir. Bu iştira yetkisidir. İştira sadece belgelerin incelenmesini değil aynı zamanda değerinin verilmesini kapsar ki bu belgeleri ibraz eden tarafa ödeme yapılması anlamına gelir. İştira ile görevlendirilen banka kendisine ibraz edilen belgeleri ibraz eden taraf ile müzakere eder, anlaşılırsa iştira eder bir başka ifadeyle bedelini ödeyerek satın alır. İştira akreditifinde iştira bankası ödemeyi kendi kaynağını kullanarak yapar. İştira bankası veya iştiraya yetkili bankalar, akreditiflerin “sınırlı iştira edilebilir” veya “serbest iştira edilebilir” olmaları durumlarına göre değişiklik gösterirler. “Sınırlı iştira edilebilir” akreditifte belirtilen banka, “serbest iştira edilebilir” akreditifte herhangi bir banka iştira bankasıdır.¹³

Rambursman Bankası: Akreditif işlemlerinde genellikle amir banka ile görevli banka veya teyit bankası arasında bir hesap ilişkisi yoksa bir rambursman bankasının akreditife ilave edilmesi ihtiyacı ortaya çıkar. Ancak akreditifte yer alan bankalar arasında hesap bağlantısı yok diye her akreditifte rambursman bankası göstermek de bir zorunluluk değildir. Akreditif bankası açtığı bir akreditifte rambursman bankası göstermeyerek akreditif bedelinin doğrudan kendisinden talep edilmesini de isteyebilir. Amir banka akreditifi açarken sadece ödeme yapmak üzere hesap muhabiri bankaya rambursman otorizasyonu gönderir. Böylece hesap muhabiri banka akreditifin açıldığından haberdar olur. Ayrıca rambursman bankasını akredite belirtir. Görevli banka kendisine ibraz edilen belgelerin ödediği bedelini rambursman bankasından talep eder. Rambursman bankası belgeleri incelemeyi ve akreditif metnini görmez, akreditifin detaylarına girmez. Rambursman bankaları talep üzerine taahhütname verebilirler, bu durumda taahhüt altına girerler. Rambursman bankasının mutlaka bir banka olması zorunlu değildir, diğer bir özel fon, finans kuruluşu veya kamu kuruluşu olabilir.

¹² Özalp, a.g.e, s.26

¹³ Tim S. Campbell and William A. Kracow, **Financial Markets and Institution**, Newyork:Harper Collins College Publishers, 1993, s.213

Devir Bankası: Amir banka tarafından açılan akreditifte bir başka bankaya akreditifi tamamen veya kısmen devir etme yetkisi verilebilir.¹⁴ Akreditifin devredilebilmesi için akreditifte “transferable” yani “devredilebilir” şartının yer alması gerekir. Akreditifte aksine bir şart olmadığı sürece görevli banka veya teyit bankası aynı zamanda devir yapmaya yetkili bankalardır. Bir akreditifte birden fazla devir bankası yer alabilir. UCP’ye göre akreditifte aksi belirtilmediği sürece akreditif sadece bir kez devredilebilir. 2.lehdar tarafından kullanılmayan ve iade edilen kısım ikinci bir devir sayılmaz. İade edilen kısım tekrar devredilebilir.¹⁵

1.3. AKREDİTİFTE TARAFLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Amir ve Lehdar: Amir ve lehdar arasındaki ilişki, amirin almak istediği ve satıcının satmak istediği mala ilişkin bir kontratın (satım sözleşmesi) düzenlenmesi ve taraflarca imzalanması ile başlar. Satıcı, sözleşmeye uygun olarak malın bedelinin kendisine ödeneceğinden emin olmak ister. Bu amaçla alıcı, satım sözleşmesine uygun akreditifin açılmasını sağlar. Satıcı, alıcının almak istediği malı anlaştıkları şekilde sözleşmeye uygun olarak hazırlar ve sevk eder. Sevkiyata ilişkin hazırladığı belgeleri akreditif altında bankaya ibraz eder, belgeler uygun ise malın bedelini alır. Amir de bedelini ödediği evrakları teslim alır ve malı çeker.

Amir ve Akreditif: Amirin akreditifle ilişkisi sadece ödeme yapmaya ilişkin değildir, aynı zamanda malın çekilmesini sağlayan belgeleri elde etmesine ve malın sözleşmeye uygun olarak sevk edilmesine ve istediği şekilde olmasına da ilişkindir. Amir bunları hesaba katarak teklif formu hazırlamalı, bankasına vermeli ve akreditifin teklif formuna uygun açıldığını kontrol etmelidir. Amirin teklif formu ne kadar doğru ve satım sözleşmesine uygun olursa amir banka tarafından açılacak olan akreditif de o kadar sağlıklı ve amir için koruyucu olacaktır.¹⁶

Lehdar ve Akreditif: Açılan akreditifin aşağıdaki konularda uygun olup olmadığını kontrol etmek lehdarın sorumluluğundadır. Bunlar;

¹⁴ Campbell and Kracow, a.g.e., s.220

¹⁵ Özalp, a.g.e., 28

¹⁶ Özalp, a.g.e., s.29-30

- ✓ Akreditifte istenen belgeler lehdarın düzenleyeceği türden belgeler midir?
- ✓ Akreditifin şartları lehdar tarafından yerine getirilebilecek türden midir?
- ✓ Akreditif alıcı ile aralarındaki satım sözleşmesi ve varsa diğer sözleşmelere uygun açılmış mıdır?
- ✓ Akreditifte amirin onayı veya imzasını gerektiren belgeler var mıdır?

Akreditif ile ilgili sorunların çoğu lehdarın akreditifi yeterince incelememesinden kaynaklanır.¹⁷ Lehdarın akreditifi ihbar bankası ve varsa teyit veya görevli banka ile tartışması yerinde olur. Bu bankaların danışmanlığından ve uzmanlığından faydalanıp gerekiyorsa akreditife ilişkin değişiklikleri zamanında istemesi gerekir.

Amir ve Amir Banka: Amir banka kendisi için akreditif açacağı amiri kredilendirir. Gayrinakdi kredi tesis eder. Bunu yapmasının nedeni akreditif açarak kendisi taahhüt altına girer, akreditif açıldığı andan itibaren lehdara karşı yükümlülük açısından alıcı taraf değildir. Bundan böyle taraflar amir banka, lehdar ve varsa teyit bankasıdır.

Amir Banka ve Görevli Banka: Amir banka tarafından açılan akreditifte bir görevli bankanın gösterilmesi gerekir. Bu görevli banka amir bankanın kendisi olabileceği gibi kendisi dışında bir banka da olabilir. Akreditifte görevler; ibraz üzerine ödeme, vadeli ödeme taahhüdüne girme, poliçe kabul etme ve iştirada bulunmadır. Amir banka açtığı akreditifte görev verdiği bankaya bunları yapma yetkisi verir ve görevli bankanın görevi çerçevesinde yaptığı hareketlerden sorumlu olur. Amir banka akreditifte bir bankaya görev vermemişse bunları kendisi yapar. Görev vermişse görev verdiği bankanın hareketlerinden sorumlu olur ve bunları görevli bankaya karşı yerine getirmeye devam eder.

Amir Banka ve Teyit Bankası: Amir banka ve teyit banka arasındaki ilişki amir bankanın bu banka ile olan muhabirlik ilişkisi ile başlar ve teyit limiti tahsis edilmesiyle devam eder. Yani bir bankanın diğer bir bankadan akreditifine teyit ilave etmesi için daha önceden aralarında bu tür bir ilişkiye imkân verecek mutabakatın olması, kısaca kredi ilişkisi olması gerekir. Teyit talimatını alan bankanın teyit ilave

¹⁷ Campbell and Kracow, a.g.e., s.223

etme zorunluluğu yoktur, teyit ilave etmek istemiyorsa geciktirmeden amir bankaya bunu bildirmesi gerekir.

Lehdar ve İhbar Bankası: İhbar bankası amir bankanın talimatı üzerine akreditifi lehdara ihbar eder. İhbar bankasının sorumluluğu akreditifin görünüşte doğruluğunu tespit ettikten sonra ihbarını yapmaktır. İhbar bankasının ihbar yazısında açıkça akreditif ile ilgili taahhüdü olmadığını ve yükümlülük altına girmediğini ayrıca belgeler lehdar tarafından kendisine ibraz edilirse lehdarın talimatına uygun olarak sadece göndereceğini belirtmesi gerekir. Aksi taktirde lehdarın yanlış anlaması veya farklı beklentileri nedeniyle zor durumda kalabilir. Değişikliklerin ihbar edilmesinde de aynı durum söz konusudur.¹⁸

Lehdar ve Görevli Banka: Amir banka tarafından kendisine akreditifte görev verilen bankanın lehdar ile ilişkisi son derece hassas ve lehdar tarafından çoğu zaman yanlış ve zor anlaşılan bir durum ortaya çıkarır. Görevli bankanın lehdara karşı olan yükümlülüğü amir bankanın veya teyit bankasının yükümlülüğünden farklıdır. Akreditifte kendisine görev verilen görevli bankanın lehdara karşı ibrazı karşılama veya iştirah etme yükümlülüğü yoktur. Görevli banka kendisine verilen yetkiye dayanarak isterse kendisine ibraz edilen belgeleri inceleyebilir, bildirimde bulunabilir, ödemede bulunabilir, vadeli ödeme taahhüdüne girebilir, poliçe kabul edebilir, iştirah yapabilir ancak bunları yapmak istemezse lehdar kendisinden bunları yapmasını isteyemez. Görevli banka kendisine ibraz edilen belgeleri inceleyip gönderse bile lehdara karşı ödeme yapma, vadeli ödeme taahhüdüne girme, poliçe kabul etme veya iştirah yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Görevi kapsamında ibrazı karşılırsa amir banka veya varsa teyit bankasının kendisini ramburse etmek zorundadır.

Lehdar ve Teyit Bankası: Lehdar ve teyit bankası arasındaki ilişki asıl ve bağımsızdır. Teyit bankası akreditifte teyidini ilave etmekle lehdara karşı bağımsız ayrı bir taahhüde girer. Teyit yazısını elinde bulunduran lehdar böylece teyit bankasının güvencesini alırken amir banka ve ülke risklerini de bertaraf etmiş olur. Teyit ilave edilen bir akreditifte lehdar iki güvence elde eder. Bunlardan biri teyit

¹⁸ Özalp, a.g.e., 35-36

bankasının geri dönülemez taahhüdü bir diğeri de amir bankanın zaten var olan asli taahhüdüdür ki lehdar her iki tarafa da direk olarak ibrazda bulunabilir.

Lehdar ve Transfer Bankası: Lehdar ve transfer(devir) bankası arasındaki ilişki devredilebilir (transferable) akreditifler ile sınırlı bir ilişkidir. Bir devir akreditifinde birinci lehdar konumundaki kişi akreditifin tamamını veya bir kısmını kullanılmak üzere ikinci bir lehdara devredebilir. Bunu yapabilmesi için devir ile yetkili bankaya devir talimatını vermesi gerekir.¹⁹ Devir bankası devir talimatına uygun olarak akreditifin tamamını veya bir kısmını ikinci lehdara devreder. UCP'ye göre akreditifte aksine bir şart yoksa akreditif bir kez devredilebilir. Devir alan, üçüncü bir kişiye akreditifi devredemez. İkinci lehdar kendisine devredilen kısmı iade edebilir, bu devir sayılmaz. İkinci lehdar tarafından iade edilen kısmı alan birinci lehdar bu kısmı bir başka ikinci lehdara devredebilir. Bu ikinci devir bir devir sayılmaz. Kısmi bir devir yapılabilir, yani birden fazla ikinci lehdara devir kısım kısım yapılabilir.

Lehdar ve Amir Banka: Lehdar ve amir banka arasındaki ilişki asli bir ilişkidir. Amir ve lehdar bir akreditif işleminin esas ve değişmeyen iki tarafıdır. Bunlardan birinin olmaması halinde akreditiften bahsedilemez. Amir bankanın lehdara karşı ödeme, kabul veya vadeli ödeme taahhüdüne girme taahhüdü akreditif şartlarına uygun ibraz yapıldığı sürece doğar ve yasal durumlar haricinde hiçbir zaman ortadan kalkmaz. Bir akreditif işleminde teyit veya bir başka görevli bankanın olması halinde bile lehdarın ibrazı direk olarak amir bankaya yapma hakkı vardır. Lehdarın bunun farkında olması gerekir.

Rambursman Bankası ve Amir Banka: Amir banka açtığı akreditifle ilgili olarak rambursman bankasına ödeme yetkisi verir. Bu yetkiye istinaden talepte bulunan bankanın talebi karşılanır. Rambursman bankası talebi karşılamak zorunda değildir, bu durumdan amir banka sorumlu olur.²⁰ Bazı durumlarda amir banka rambursman bankasından lehdara rambursman taahhütnamesi vermesini isteyebilir. Rambursman bankası taahhütname vermeyi kabul ederse bir rambursman taahhütnamesi düzenleyerek talepte bulunacak olan tarafa gönderir. Rambursman taahhütnamesi

¹⁹ Özalp, a.g.e., s.38

²⁰ Özalp, a.g.e., s.39

rambursman yetkisinden farklı olarak dönülemezdir. İptal veya değişikliği için taahhütname lehdarının onayı gerekir. Rambursman taahhütnamesi veren banka uygun bir rambursman talebini karşılamak zorundadır.

1.4. AKREDİTİF TÜRLERİ

İhracatçının, alıcıya gönderdiği malların vesaiklerini bankaya teslim edince satış bedelini almasına, ithalatçının da vesaiklerin satıcı tarafından bankaya tesliminden önce mal bedelini ödemek zorunda kalmamasına imkan veren akreditif işlemine vesikalı kredi de denilmektedir. Bu çeşit akreditiflerde malları temsil eden vesikalar, banka için bir güvence oluşturur, zira mallar bankaya rehnedilmiş durumdadır.

Akreditif lehdarının, sevk belgelerine gerek olmaksızın poliçe çekmeye yetkili kılındığı hallerde, bu çeşit akreditife vesikasız kredi veya basit akreditif denilmektedir. Bu çeşit akreditifte ilgili bankanın durumu kuvvetli bulunmaktadır.²¹

Akreditifler, lehdar yönünden oluşturdukları güven kriteri göz önüne alındığında çeşitli şekillerde açılabilirler.

1.4.1. Yapısal Bakımdan Akreditifler

Belgesiz Akreditifler: Bu tür akreditiflerde vesaik yoktur, sadece poliçe vardır. Akreditif lehdarı, akreditif koşullarına uygun olarak poliçe düzenler ve ibraz eder, akreditif şartlarına uymuşsa görevli banka kendisine verilen görev kapsamında ibrazı karşılar yani duruma göre poliçeyi derhal öder veya kabul eder ve vadesinde öder veya iştirah eder. Bu tür akreditifler itibarı çok yüksek veya teminatı tamamen garanti altına alınmış müşteriler için açılır. Bu tür akreditifler mal hareketi olmayan çeşitli ticari faaliyetler için kullanılabilir.²²

²¹Onursal, a.g.e., s.311

²² Timothy W. Koch, **Bank Management**, USA:The Dryden Press, 2001, s.795

Ticari Akreditifler: Bu tür akreditifler mal veya hizmetin ödeme aracı olarak kullanılırlar.²³ Genellikle hizmetin ifa edildiği veya malların sevk edildiğini kanıtlayan belgeler akreditifte talep edilir. Bu belgeler genellikle ticari fatura, taşıma belgeleri, sigorta belgeleri ve diğer belgelerdir.²⁴

Teminat Akreditifler (Standby letter of credits): Standby'lar, yükümlülüklerin vadesinde yerine getirileceğinin ve yerine getirilmediğinde ödeme yapılacağına güvencesi olarak açılırlar. Ticari akreditiflerin aksine işin yapılmaması (non-performance) üzerine ödemede bulunurlar. "Standby" tanımlaması tüm taahhütler anlamına gelirken, "standby letter of credit" tanımlaması teminat akreditifi anlamındadır. Teminat akreditifleri de ticari akreditifler gibi bağımsızdır, dönülemezdir, belgelere dayalıdır ve bağlayıcıdır. Yapı olarak akreditife benzer ancak garanti fonksiyonu yoktur.²⁵

Dönülebilir Akreditifler: Dönülebilir akreditif, lehdara önceden haber verilmeden, herhangi bir anda amir banka tarafından değiştirilebilen veya iptal edilebilen bir akreditif türüdür.²⁶ Bu akreditif türünün kullanımı dünyada yok denecek kadar azdır. UCP 600'de bu akreditif türüne ilişkin düzenlemeler yer almamaktadır. Kısacası UCP bu akreditif türünü bundan sonra kapsamayacaktır.

Dönülemez Akreditifler: Dönülemez akreditifler, dönülebilir akreditiflerin aksine herhangi bir anda akreditif bankasının talebi üzerine tek taraflı olarak değiştirilemez ya da iptal edilemezler. UCP'ye göre bir akreditif açıldığı andan itibaren dönülemezdir. Akreditif metninde bunun belirtilmesine gerek yoktur. UCP 600'e tabi tüm akreditifler dönülemez olarak açılacaktır. UCP'nin tüm maddeleri esas itibarıyla dönülemez bir akreditife göre, akreditife katılanların hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir.

²³ Koch, a.g.e., s.797

²⁴ Özalp, a.g.e., s.42

²⁵ Anthony Saunders and Marcia Millan Cornett, **Financial Markets and Institution**, USA:McGraw-Hill, s.377

²⁶ Haluk Erdemol, **Bankalarda Dış Ticaret ve Uygulama**, İstanbul: Akbank Ekonomi Yayınları, 1993, s.72

Uygulamada bazen akreditiflere konulan bazı şartlar akreditiflerin dönülemez özelliğini etkilemekte ve akreditifi kullanılabilir olmaktan yoksun bırakabilmektedirler. Örneğin, “Yükleme tarihi alıcı tarafından ayrıca bildirilecektir ve akreditif bundan sonra dönülmez olacaktır”, “Ödeme, alıcının malları kabulünden sonra yapılacaktır”, “Bu akreditif, alıcının akreditif bedelini yatırması şartıyla geçerlidir” vs. akreditifin kullanılmasını önleyen bu gibi koşulların akreditiflere konulması, akreditif bankasının dönülemez yükümlülüğünü belirsiz bir hale getirdiğinden kendi içerisinde çelişki yaratmakta ve çoğu zaman da zarar ziyana neden olabilmektedir. Yargıya intikal eden bu gibi olaylarda genellikle amir bankalar mahkûm edilmektedirler.²⁷

Teyitsiz Akreditifler: Akreditifi açan amir bankanın muhabir bankaya akreditifi teyit etmesi talimatını verdiği ve böylece muhabir bankanın da açılan akreditifi teyit ettiği akreditif türüdür.

Teyitli Akreditif: Teyitli akreditifte muhabir banka da akreditifi “teyit” ederek bedellerin ödeneceği hususunda ilave teminat vermektedir. O halde herhangi bir ödenmeme durumunda, muhabir banka amir bankanın yükümlülüğünü üstlenmiş olur. Uygulamada sadece gayri kabilirücu akreditifler teyitli olarak açılırlar (teyitli gayri kabilirücu akreditifler).²⁸

Bu akreditifler ilgili üç tarafın (amir banka, teyit bankası ve lehdar) muvafakatı olmadan iptal edilemez.

Teyitli Akreditiflerde, muhabir bankanın rolü sadece akreditifin açıldığını bildirmekten ibarettir. Muhabir banka yalnızca ihbar eder, ancak ödeme konusunda herhangi bir taahhüt üstlenmez.²⁹

²⁷ Özalp, a.g.e., s.44

²⁸ Volkan İçier, **Uluslararası Ticarete Bankalararası Ödeme Yöntemleri**, İstanbul: Interbank Eğitim Merkezi Yayınları, 1989, s.53

²⁹ Onursal, a.g.e., s.312

Teyitli akreditiflerde teyit bankası üstleneceği riske karşılık bir komisyon aldığı için, tabiatıyla akreditif masrafları yükselmektedir. O nedenle ithalatçılar genellikle teyitsiz akreditifleri tercih ederler.

Devamlı/Yıllık Yenilenebilir Akreditifler: Bu akreditifler normal akreditiflerden daha uzun süreli kullanımda kalabilen ve sürekli yenilenebilen akreditiflerdir. Bu akreditifler daha çok vadesi önceden kestirilemeyen işlemler için tercih edilirler. Örneğin, sigorta risklerini kapsayan teminat akreditifleri vs. Bu akreditiflerin devamlılığı ve yenilenmesi genelde akreditifi açan tarafın hareketine bağlıdır. Yani bu akreditiflerin değiştirilebilmesi ya da iptal edilebilmesi için akreditif vadesi sona ermeden akreditifi açan tarafın lehde ihbarda bulunması gerekir. Bu ihbar genelde belli bir olay veya süreden sonra olur. İhbar üzerine yapılacak işlem akreditifte belirtilir. Devamlılık veya yenilenebilme olayı sonsuz gibi düşünülmemelidir. Bu akreditifler sadece diğerlerinden daha uzun sürelidirler. Sona erdirilmeleri akreditifi açan tarafın ihbarına veya belli bir olayın gerçekleşmesine bağlı olur.

Rotatif Akreditifler: Rotatif akreditif genellikle belirli bir müşteriden sürekli veya yüksek tutarlı alımlarda kullanılır. Böylece hem işlemlerin tekrarlanması külfetinden kurtulma, hem de yüksek miktarda siparişin fiyat avantajından yararlanma imkanı söz konusudur.³⁰

Rotatif akreditifler kullanıldıkça ayrıca bir talimata ya da bildirim gerekliliği kalmaksızın otomatik olarak yenilenerek aynı şartlarla yeniden kullanılabilen akreditiftir.³¹

Rotatif akreditiflerde dönerlik şartı genellikle iki şekilde olmaktadır. Miktarla ilgili ve süreyle ilgili. Miktarla ilgili devreden akreditiflerde, akreditif tutarı, kaç kere dönebileceği ve böylece ödemeler toplamının sınırı belirlenmektedir.

³⁰Ataman ve Sümer, a.g.e., s.37

³¹ Onursal, a.g.e., s.313

Süreye göre devreden akreditiflerde ise, her sevkiyatın yapılacağı dönemde belirlenir. Bu tip akreditifler “biriken” (cumulative) veya “birikmeyen” (non-cumulative) olmak üzere iki şekilde açılabilir.

Biriken rotatif akreditifte, ilk dönemde kısmen veya tamamen kullanılmamış miktar, müteakip dönemdeki tutara eklenerek kullanılabilir. Birikmeyen akreditifte ise kullanılmayan kısımdan onu izleyen dönemde faydalanılamaz.

Devredilebilir Akreditifler: Devredilebilir akreditif, lehdarı tarafından üçüncü bir şahsa devredilebilen akreditiftir. Aslında, karşılıklı akreditifle aynı amaca hizmet eder. Devir işleminin, ilk akreditif talimatındaki esas ve koşulları taşıması gerekir. Yalnız, ikinci akreditifte akreditif tutarının ve malların birim fiyatının azaltılması, akreditif vadesi belgeleri ibraz süresi ve en son sevk tarihinin kısaltılması ve sigorta yüzdesinin ise arttırılması mümkündür.

Bu akreditifler, taşıdıkları devir koşullarına göre tamamen veya kısmen devredildikleri gibi, kısımlar halinde birden fazla kişilere devredilebilmesi de mümkündür. Söz konusu akreditifler sadece bir kez devredilebilir, ikinci bir devir söz konusu olamaz. Bir başka ifade ile ilk lehdar bu akreditifi bir veya birden fazla lehdara devredebilir, ancak kendisine devir yapılan lehdar bunu ikinci bir devirle bir başka lehdara devredemezler.³²

Burada, devredilebilir akreditifle karıştırılabilen fakat ondan tamamen farklı bir uygulama olan “akreditif alacağının devri” konusuna da değinmek gerekir. Uygulamada, bu çeşit akreditifler, daha çok ilk lehdarın komisyoncu olması ve malı kendisi sevk etmeyip malı sevk edecek ikinci bir lehdara devretmesi gibi durumlarda söz konusu olmaktadır. Devredilebilir akreditifte, akreditifle ilgili bütün haklar, fakat “akreditif alacağının devri”nde ise sadece alacak devri söz konusudur.

Karşılıklı Akreditifler: Karşılıklı akreditifler, transit ticarete, aracı vasıtasıyla yapılan satışlarda kullanılırlar. Transit ticarete aracı firma, hem ithalatçı hem de

³² Onursal, a.g.e., 315

ihracatçı durumundadır.³³ Aracı firma satış yapacağı ülkede lehine açılmış bulunan akreditifi teminat göstererek, kendisinin ithalat yapacağı ülke (firma) lehine bir akreditif açabilir. İşte bu ikincisine, karşılık gösterilmek suretiyle açıldığı için, karşılıklı akreditif adı verilir.

Burada, ihracat akreditifi ile karşılıklı akreditife konu olan belgelerin çok az farklılıklarla (ki bu farklar, aracı firma komisyonu, belge hazırlamada geçen süre farkı vs. nedenlerden kaynaklanır) aynı olması gerekir. Bunu, aracı firmanın bankası, hem amir hem de muhabir banka olması sebebiyle sağlama olanağına sahiptir. Söz konusu banka genellikle aynı zamanda teyit bankası da olacağından, büyük sorumluluk üstlenmektedir. O nedenle, karşılıklı akreditif, bankalar tarafından riski yüksek olduğu için komisyonu da yüksek olmasına rağmen, sınırlı uygulanmaktadır.³⁴

1.4.2. Ödeme Şekli Bakımından Akreditifler

İbrazda (Görüldüğünde) Ödemeli Akreditifler: Akreditifte istenen belgelerin ibraz edilmesi üzerine ve bu belgelerin amir banka veya görevli banka varsa teyit bankası nezdinde uygun bulunmasından sonra bedeli hemen ödenen akreditiflerdir. Bu tür akreditifler ödeme vadesi içermezler, ödeme vesaikin uygun bulunmasından hemen sonra makul bir sürede akreditif şartlarına uygun yapılır.³⁵

Vadeli Akreditifler: Akreditifte istenen belgelerin ibraz edilmesi üzerine ve bu belgelerin amir banka veya görevli banka varsa teyit bankası nezdinde uygun bulunmasından sonra bedeli akreditif şartlarına göre saptanan vadede ödenen akreditiflerdir.³⁶ Bu tür akreditiflerde poliçe yoktur, ödeme vesaikin uygun bulunmasından sonraki bir vadede akreditif şartlarına uygun yapılır.

Kabul Akreditifleri: Akreditifte istenen belgelerin ibraz edilmesi üzerine ve bu belgelerin amir banka veya görevli banka varsa teyit bankası nezdinde uygun

³³ Saunders and Cornett, a.g.e., s.377

³⁴ O. Barbaros Kemer, **Dış Ticarete Ödeme Şekilleri, Dış Ticaret Eğitimi**, İstanbul: Alfa Yayınevi, 2002, s.94

³⁵ Özalp, a.g.e., s.52

³⁶ Sami Karacan ve Cengiz Özcan, **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul: Kocaeli Üniversitesi Yayınları, 2006, s.150

bulunmasından sonra bedeli poliçe vadesinde ödenen akreditiflerdir.³⁷ Bu tür akreditiflerde poliçe akreditif türüne uygun olarak akreditifte belirtilen şekil ve şartlara göre düzenlenir ve gerekiyorsa ciro edilir. Poliçelerin amir üzerine keşide edilmemesi gerekir, bu şekilde düzenlenip ibraz edilen poliçeleri bankalar ek belge olarak görürler, dikkate almazlar.

İştira Akreditifleri: Akreditif işlemlerinde iştira, ibraz konusu poliçe veya belgelerin değerinin verilerek satın alınmasıdır. İbraz konusu belgelerin sadece incelenmesi veya gönderilmesi iştira değildir. İştira akreditiflerinde poliçe her zaman olmayabilir. Burada iştirayı oluşturan eylem bir başka tarafın esas muhatap (borçlu) olduğu poliçe veya belgelerin akreditifte kendisine iştira yetkisi verilen bir tarafça değerinin verilerek satın alınmasıdır.

Peşin Ödemeli Akreditifler: Kısmen veya tamamen peşin ödenen akreditiflerdir. Akreditif konusu malların üretimi ve tedariki için satıcı, ihtiyacı olan bir kısım parayı alıcıdan avans niteliğinde talep edebilir. Alıcı bunu kabul edip açtıracağı akreditife bu tutarı şart olarak koyarsa bu peşin ödemeli akreditif olarak adlandırılır. Eski dönemlerde mektup formatında düzenlenen akreditiflerde peşin ödenecek tutar, dikkat çekmesi için kırmızı renkle yazıldığından bu akreditifler “red clause” olarak adlandırılıyorlardı. Günümüzde bu uygulama hemen hemen hiç yoktur. Fakat aynı deyim hala peşin ödemeye imkân veren akreditifler için kullanılmaktadır.

Karışık Ödemeli Akreditifler: Bu tür akreditifler duruma göre birden fazla ödeme şeklini ihtiva edebilen akreditiflerdir. Karışık ödemeli olarak açılan bir akreditifin bir kısmı ibrazda ödemeye imkân verdiği gibi diğer kalan kısımları vadeli veya peşin ödemeye imkân verebilir. Tarafların yükümlülükleri ve sorumlulukları diğer akreditif şekillerinde olduğu gibidir.³⁸

³⁷ Atilla Bağrıaçık ve Seyfettin Kantekin, **İhracat ve İthalatta Akreditif İşlemleri**, İstanbul:Bilim-Teknik Yayınevi, 1998, s.112

³⁸ Özalp, a.g.e., s.55

1.5. AKREDİTİF İŞLEMİNİN AŞAMALARI³⁹

İki ayrı ülkede bulunan alıcı ve satıcı, belirli bir bedel karşılığında bir malın teslimi veya hizmetin yerine getirilmesi konusunda anlaşmaya varmaları halinde akreditifin işleyişinde aşağıdaki süreç izlenecektir.

1. Alıcı ile satıcı (ithalatçı ile ihracatçı) belirli bir malın alım-satımı için bir satış sözleşmesi yaparlar. Bu sözleşmede malın cinsi, vasıfları, miktarı, fiyatı, döviz cinsi, malların sevki, satış şekli ve ödeme şekli olan akreditif yer alır.

2. İthalatçı ile ihracatçı anlaşarak bu malın ithali için akreditif açtırmayı kararlaştırırlar. İthalatçı, bankasından ihracatçı lehine bir akreditif açmasını ister. İthalatçının bankaya yaptığı başvuruya, akreditif teklifi, akreditif emri, akreditif talimatı adları verilmektedir. Akreditif metninde, ihracatçıya, ancak malları sevk ettiğini tevsik eden belgeleri muhabir bankaya sunmasından sonra ödemenin yapılabileceği hükmü bulunur.

3. İthalatçının bankası akreditifi ihracatçının ülkesindeki muhabir bankaya iletir (İthalatçının bankası yürürlükteki mevzuat ve uluslararası kurallar açısından inceleyerek ithalatçının akreditif talimatını muhabir bankaya iletmektedir). İthalatçının bankasının hazırladığı akreditif metnine “küşat mektubu” denilmektedir. Muhabir bankadan, ihracatçıya akreditifin açıldığını ve ödeme için hangi belgelerin gerekli olduğunu bildirmesi istenir.

4. Muhabir banka akreditifin koşullarını inceler ve akreditif metninin bir suretini ihracatçıya bildirir.

5. Akreditif ihbarını alan ihracatçı, koşulları inceler; yerine getiremeyeceği bir şart varsa bunun değiştirilmesini muhabir banka vasıtasıyla ithalatçıdan ister. İhracatçı akreditif koşulları yerine getirebileceğine inandığı takdirde artık malları yükleme ve gönderme durumuna gelmiştir.

³⁹ Arif Şahin, **İhracatta Ödeme Şekilleri**, Ankara:İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İgeme), Mart 2002, s.8

6. İhraç konusu mallara ilişkin olarak, taşıyıcı tarafından yüklemeye ait vesaik ihracatçıya verilir.
7. İhracatçı akreditif koşullarına uygun olarak malları sevk eder ve gerekli belgeleri muhabir bankaya verir. Bu banka akreditif kurallarınca belirtilen, teyit eden banka veya ödemeyi ve poliçeyi kabul eden muhabir banka olabilir.
8. Muhabir banka ibraz edilen belgeleri akreditif koşullarını dikkate alarak inceler. Belgeler uygun bulunursa akreditif bedeli (mal bedeli) ihracatçıya ödenir veya gerekiyorsa ihracatçının tanzim edeceği poliçeyi kabul eder veya ciro eder. Akreditif ciroyu içermekte ise banka rücu etmeden (dönüş hakkı olmadan) ödemeyi yapar. Eğer akreditif teyit edilmemişse rücu (dönüş) söz konusu olur. Uygun bulunmadığı takdirde ihracatçıdan gerekli düzeltmeyi/düzeltilmeleri yapmasını ister.
9. Muhabir banka belgeleri ve varsa ciro edilmiş poliçeyi ithalatçının bankasına iletir ve ödemeyi tahsil eder.
10. Vesaiki alan amir banka, akreditif koşullarına uygun olup olmadığını inceler. İthalatçının bankası belgeleri elinde bulundurduğu için, malların mülkiyetine de sahiptir. İthalatçının komisyon dahil akreditif bedelinin tamamını bankasına ödemesinden sonra banka malların mülkiyetini ithalatçıya devreder.
11. Mallar taşıyıcı tarafından gümrüğe ya da gümrük denetimindeki bir antrepoya/sundurmaya gümrük işlemleri yapılmak üzere teslim edilir.
12. İthalat konusu işlemlere ilişkin vesaiki alan ithalatçı, gümrük idaresine müracaat ederek işlemleri ikmal eder ve mallarını teslim alır.

1.6. AKREDİTİF ALACAĞININ DEVRİ

Lehdar akreditif alacağını diğer alacaklar gibi borçlunun rızasını almadan üçüncü kişilere devredebilecektir. Lehdara karşı borçlu olan akreditif bankası ve varsa teyit bankasıdır.⁴⁰

Akreditifte, akreditif alacağının devrini engelleyen veya izne tabi tutan bir şart bulunmadığı müddetçe, alacağın temlik için ne akreditif bankasının ne teyit bankasının ve ne de akreditif amirinin rızasına gerek yoktur. Alacağın belirlenmesi şartıyla kural olarak müstakbel bir alacak da temlik edilebileceğinden belgelerin ibrazından önce bir akreditif alacağı ve hatta belirli olmak şartıyla açılacak bir akreditiften doğacak alacak dahi önceden devir edilebilecektir.⁴¹

Akreditif alacağının devri, akreditifin devrinden tamamıyla farklıdır. Akreditifin devrinde ikinci lehdar ilk lehdarın yerini almakta ve yapılan işlem tamamen akreditife özgü bulunmaktadır. Akreditifin devri ile birlikte ikinci lehdar alacak hakkı kazanmak yanında akreditife özgü borçları da yüklenmektedir. Akreditif alacağının devrinde ise devredilen sadece bir talep hakkının alacaklısı durumuna gelmektedir. Alacağın devri işlemi lehdarın yazılı şekilde yapacağı bir devir beyanı ile gerçekleşecektir. Ayrıca devir beyanının bankaya da gönderilmesi gerekmektedir. Devir beyanının ilgili bankaya ulaştırılması devralan için önem arz etmektedir. Bu bildirim bankaya ulaştırılmaması ve bu arada bedelin nakit olarak veya lehdarın hesabına alacak yazılması suretiyle ödenmiş olması durumunda banka yapmış olduğu bu ödeme ile borcundan kurtulacaktır. İşleme ödeme bankasının katılması durumunda ise akreditif bankası ile beraber bu bankaya da bildirimde bulunacaktır.⁴²

⁴⁰ Seza Reisoğlu, **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, Ankara:Yayılım Yayıncılık, 1995, s.275

⁴¹ Reisoğlu, a.g.e., s.275

⁴² Arslan Kaya, **Belgeli Akreditifte Lehdarın Hukuki Durumu**, İstanbul: Beta Yayınları, 1995, s.225-226

1.7. AKREDİTİFTE İSTENEN BELGELER

Akreditifte istenen belgeler ülkelere, firmalara ve malın cinsine göre değişse de genellikle aşağıdaki belgelerden oluşmaktadır.

Ticari fatura (Commercial invoice): İhracatçı tarafından ithalatçıya verilmek üzere düzenlenen ve tasdik olunarak üzerinde malın birim fiyatını, toplam fiyatını, miktarını, ağırlığını; özelliklerini, satıcının adı ve adresini, alıcının adı ve adresini, borcun ödeme şeklini, satış şartları ile yükleme ve boşaltma yerini gösteren belgedir. İhracatçının hazırlayacağı ticari fatura ithalatçı ülkenin mevzuatına uygun olmalıdır.⁴³

Polıçe (The Bill of Exchange): Polıçe, ihracatçı tarafından hazırlanan ve imzalanan bir belge olup, ithalatçının belirli bir meblağı (ihracat tutarını) yine belirli bir süre sonunda ihracatçıya ödemesini öngören bir belgedir. Polıçe, ihracatçıya ödemenin yapılacağına dair bir güvence oluşturmamakla birlikte akreditife ek olarak düzenlenen bir belgedir.⁴⁴

Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin): İhracatçı ve onun temsilcisi tarafından hazırlanan ve bağılı bulunduğu Ticaret Odası tarafından tasdik edilen malın menşeyini gösteren belgedir.⁴⁵

Konşimento (Bill of lading): Konşimento, nakliye araçları yola çıkmadan önce ihracatçının vereceğı yükleme rotasına göre nakliyeci tarafından düzenlenen, malların teslim alındığını ve kararlaştırılan yere kadar taşınıp ithalatçıya teslim edileceğini gösteren belgedir.

Kalite Kontrol Belgesi (Certificate of Inspection): İthalatçılar genelde aldıkları malların belli standartlara uygun olduğundan emin olmak için kalite kontrol belgesi

⁴³ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.176

⁴⁴ Şükrü Şenalp, “İhracatçılar İçin Akreditifin Önemi”, www.alomaliye.com/sukru_senalp_akreditif.htm (16.04.2005) p.22

⁴⁵ Gürsoy, a.g.e., s.10

isterler. İki taraf kalite kontrol işlemiyle kimin ilgileneceği ve masrafları kimin karşılayacağı hususunda önceden anlaşmaya varmalıdır.

Sigorta Poliçesi (Insurance Certificate): İthalatçıya gönderilen malların yolculuk sırasında kayba veya hasara uğrama tehlikesine karşı sigorta edildiğini gösterir.

ATR-1, ATR-3 ve EURO1 Dolaşım Belgeleri: ATR belgesi, Avrupa Birliğine üye ülkelere yapılan ihracatta istenmektedir. EFTA ülkeleri ile Türkiye arasında yapılan Serbest Ticaret Anlaşması gereği, bu ülkelere yapılan ihracatta EURO1 Belgesi istenmektedir.

Sağlık Sertifikası: Söz konusu malın cinsine göre sağlık koşullarına uygun olup olmadığını gösteren belgedir.

Çeki Listesi: Bazı durumlarda, ithalatçı firma tarafından istenebilir. Çeki listesi, hangi taşıta ne kadar mal yüklendiğini, birim paket veya çuvalın ağırlığını gösterir.⁴⁶

1.8. AKREDİTİFLERDE VADE VE İBRAZ YERİ

Akreditif vadesi, akreditifin geçerlilik tarihidir. Lehdar, akreditif konusu vesaiki en geç bu tarihe kadar akreditifin kullanılacağı bankaya ibraz etmek zorundadır. Bütün akreditiflerin bir vade tarihi taşımaları gereklidir. Lehdar, akreditif belgelerini ödemesi, ilişigindeki poliçenin kabul veya ciro edilmesi için en son bu vade tarihinde bankaya ibraz etmek zorundadır.⁴⁷

Bir akreditifin ibraz için son bir tarihi (expiry date) göstermesi gerekir. Karşılama (honour) veya iştira (negotiation) için gösterilen son bir tarih aynı zamanda ibraz için de son tarihtir.

Akreditifin nezdinde kullanılabilir olduğu bankanın bulunduğu yer aynı zamanda ibraz yeridir. Amir bankanın bulunduğu yerin dışındaki bir ibraz yeri amir

⁴⁶ Şenalp, a.g.m., p.26

⁴⁷ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.165

bankanın bulunduğu yere ilavedir. Serbest kullanımlı bir akreditifte ibraz yeri herhangi bir yerdir.⁴⁸

Ülkemizde kambiyo kurallarına göre, genel olarak ithalat akreditiflerine, ithal müsadese tarihinden itibaren beş aydan fazla vade verilmesi mümkün değildir. Ancak imal süresi alınması halinde, bu vadeye imal süresi de eklenir.⁴⁹

1.9. AKREDİTİF İŞLEMİNİN ÖZELLİKLERİ

- Uluslararası ticarete en sık kullanılan ödeme şeklidir.
- Akreditif hem ihracatçıyı, hem de ithalatçıyı koruyan bir işlemdir.⁵⁰
- Akreditif, ithalatçının verdiği talimat doğrultusunda, ithalatçının çalıştığı bankanın belirli bir meblağa kadar ve belirli bir vade için istenilen koşulların yerine getirilmesi ve ihracatçı tarafından ihraç edilen malların ihracına ilişkin belgelerin ibrazı karşılığında ihracatçıya ödeme yapılacağını taahhüt etmesidir.
- İthalatçı firma, kendi bankasına verdiği emirle ithal edeceği malın karşılığını ihracatçı firmanın bankasına, mal ihraç edildiği takdirde ödemeyi taahhüt ettiğini bir kredi mektubu ile bildirir. Bu kredi mektubu akreditiftir.
- Bu sistem, diğer ödeme yöntemlerine göre daha pahalı olmasına rağmen, en güvenilir olanıdır. Hem satıcıya hem de alıcıya çeşitli faydaları vardır. Mal bedelinin banka taahhüdünde olması, transfer riskinin büyük ölçüde ortadan kalkması, satıcı ve alıcının kredi imkanı elde etmesi, gerekli koşulların yerine getirilmesinin (belgelerin incelenmesi) bankaca sağlanması bu faydalar arasındadır.⁵¹

⁴⁸ Özalp, a.g.e.,s.233

⁴⁹ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.165

⁵⁰ Allen, a.g.e., s.795

⁵¹ Jeff Madura, **Financial Markets and Institutions**, Fifth Edition, USA:South-Western College Publishing, 2001, s.547

- Akreditifler dayandırıldıkları satış sözleşmelerinden veya diğer sözleşmelerden ayrı işlemlerdir.⁵²

1.10. AKREDİTİF İŞLEMLERİNDE GENEL KURALLAR⁵³

Akreditif işlemlerinde alıcı ve satıcıya göre genel kurallar değişiklik göstermektedir.

Alıcı Açısından Genel Kurallar

- Amir bankaya talimatlarını aşırı detaydan uzak bir açıklıkla vermeli ve talimatları kesinlik taşınmalıdır. Öyle ki, banka ithalatçının ne istediğini tahmin etmek durumunda kalmamalıdır.
- Açılan kredinin amacı alımın bedelini ödemektir. Kredi şartları ve istenen belgeler satış kontratı ile uyum içinde olmalıdır.
- Sevkiyattan önce veya sevkiyat sırasındaki malların her türlü incelenmesi belgelendirilmelidir. Bu tür belgelerin çıkış mercileri önceden kredi anlaşmalarında mutlaka belirtilmelidir.
- Akreditif satıcının sağlayamayacağı belgeleri zorunlu kılmamalıdır ve satıcının yerine getiremeyeceği koşulları öne sürmemelidir.

Satıcı Açısından Genel Kurallar

- Akreditifte belirtilen meblağın kullanımına kadar geçen sürede satıcı boş durmamalı gerekli gördüğü değişiklikleri anında iletmelidir.
- Satıcı akreditifte belirlenen süreyi ve koşulları karşılayabileceğinden emin olmalıdır.

⁵² Şahin, a.g.e, s.7

⁵³ Şenalp, a.g.m., p.19

•İhracatçı, akreditifte belirtilen belgeleri zamanında şartlara uygun olarak ibraz etmelidir. Belgeleri mümkün olduğu kadar çabuk şekilde akreditifin geçerlilik süresi içinde bankaya ibraz etmelidir.

•Belgeleri bankaya ibrazında akreditifte belirtilen koşullara göre, gerek zaman gerekse belgelerin nitelikleri açısından uygunsuz bir durum ortaya çıkarsa, bankanın belgeleri kabul etmemekle yükümlü olduğunu ihracatçı unutmamalıdır.

1.11. AKREDİTİF İŞLEMLERİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

• İthalatçı ile ihracatçı arasında sözleşme yapıldığı zaman, ihracatçının tam olarak ithalatçı tarafından ne tür belgeler istendiğini bilmesi gerekmektedir. Daha sonra ihracatçı akreditif koşullarını yerine getirebilmek için akreditif vadesinin yeterli olduğundan emin olmalıdır.

• İhracatçı, ithalatçı ile olan tüm işlemlerinde adının ve adresinin doğru bir şekilde yazıldığından emin olmalıdır. Akreditif ihracatçıya ihbar edilmediğinde ihracatçı akreditifte ve sunacağı belgelerde isminin doğru olup olmadığını kontrol etmelidir.⁵⁴

• Alıcının kısmi sevkiyatı kabul edip etmediği konusu ihracatçı tarafından anlaşılır olmalıdır. Eğer kısmi sevkiyat kabul ediliyor ise teslim tarihinde bir problem çıksa bile bu durum akreditifin geçerliliğini etkilemeyecektir.⁵⁵

• İhracatçının sözleşme tamamlanmadan önce, malları nasıl yükleyeceğini bilmesi gerekmektedir. Genellikle yüklemelerde aktarma işlemi yapılabilmektedir. Bazen önceden geminin aktarma yapıp yapmayacağını bilmek mümkün olmayabilmektedir. Bu gibi durumlar için akreditifin aktarma işlemine izin vermesi faydalı görülmektedir.

• Akreditifte malların gönderildiği nokta ve gönderme tarihi, ihracatçı ile ithalatçının akreditif koşulları üzerinde anlaşmaları gibi olmalıdır.

⁵⁴ Şahin, a.g.e., s.14

⁵⁵ Özalp, a.g.e., s.24

- İhracatçı, ithalatçının hangi belgeleri istediği konusunda emin olmalıdır. İstenilen belgelere göre, malları yüklemeye hazırlarken, ekstra maliyetler ve gecikmeler olabilmektedir.
- İhracatçı akreditif kendisine ihbar edildiği zaman tüm detayları kontrol etmelidir. Aynı zamanda istenilen belgelerin hazırlanabilmesi için yeterli zamanın olup olmadığının ihracatçı tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir.⁵⁶

1.12. AKREDİTİFİN AVANTAJLARI

Akreditifli ödemenin alıcı ve satıcı açısından birçok avantajları bulunmaktadır. Bunların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir.

Alıcı Yönünden Akreditifin Avantajları

- Herşeyden önce alıcı, akreditif koşullarını yerine getirmeyen satıcıya ödeme yapılamayacağına ilişkin güvenceye sahiptir.
- Bankalar alıcı adına akreditif koşullarının yerine getirilip getirilmediğini incelerler.⁵⁷
- İthalatçının “en son yükleme tarihi” saptayabilmesi ona (özellikle ihracatçıyı iyi tanımıyorsa) malları zamanında elde edebilmesi olanağını sağlar.
- Mallarını güvence olarak göstererek onları pazarlayana kadar çeşitli kaynaklardan borç bulabilir.
- Eğer satıcı ile anlaşılırsa mal bedelinin vesaik ibrazında değil de örneğin 60 gün sonra ödenmesi durumunda ithalatçı, hemen ödeme yapmak için başka bir kaynaktan

⁵⁶ Şahin, a.g.e., s.15

⁵⁷ Koch, a.g.e., s.796

60 gün içinde bulacağı borçtan büyük olasılıkla daha düşük maliyette kredi sağlamış olur.⁵⁸

Satıcı Yönünden Akreditifin Avantajları

- Bir bankanın ödeme güvencesine sahiptir (teyitli akreditiflerde ek olarak ikinci bir bankanın güvencesine kavuşur).⁵⁹
- Alıcının ülkesindeki politik risk banka güvencesinden dolayı en alt düzeye inmiştir.
- İhracat kredisi alabilir.
- Yeni pazarlara girerek satışlarını arttırabilir.⁶⁰

1.13. AKREDİTİFLERDE REZERVLİ İŞLEMLER

Akreditifli ödemede, satıcı malları yükleyip öngörülen belgeleri bankaya uygun olarak ibraz ettiğinde mal bedelini tahsil etme güvencesine sahiptir. Fakat satıcı akreditiften kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiremezse, akreditifin sağladığı güvenceden yararlanamayacaktır.

Bankalar kendilerine ibraz edilen belgeleri akreditif şartlarını ve 600 no'lu tekdüze kuralları göz önünde bulundurarak incelerler. Bu inceleme sonunda belgeler kabul edilmemekte ve dolayısıyla bankaların ödeme yükümlülüğü de doğmaktadır.

Bir akreditif işleminde uygunsuzluk (rezerv konusu) olabilecek durumlar şöyle sıralanabilir:

- ✓ Yüklemenin akreditifte öngörülen tarihten sonra yapılması,
- ✓ Belgelerin akreditifte öngörülen süre içinde ibraz edilmemesi,
- ✓ Akreditifte izin verilmediği halde kısmi yükleme yapılması,

⁵⁸ Şahin, a.g.e., s.15

⁵⁹ Özalp, a.g.e., s.43

⁶⁰ Şahin, a.g.e., s.15

- ✓ Aktarmaya izin verilmediği halde yükleme vesaikinde aktarma yapıldığına ilişkin kayıtlar bulunması,
- ✓ Belgelerin sayısal olarak eksik olması,
- ✓ Belgelerin içerik olarak akreditif şartlarına uymaması,
- ✓ Belgeler arasında uyumsuzluk olması.

Uygulamada rezerv konulan bir akreditif işleminde, amir banka uygunsuzlukların kabul edilip edilmemesi konusunda amire başvurmaktadır. Amir tarafından uygunsuzluklar kabul edilip rezerv kaldırılırsa, lehdara akreditif bedeli ödemektedir. Fakat böyle durumlarda uygunsuz olan belgeler karşılığında kesintiler yapılmakta ve bedeller satıcılara gecikmeli olarak ödenmektedir. Ancak bütün uygunsuzlukların kabul edileceği de düşünülmemelidir. Satıcılar için söz konusu olan bu riskler, akreditif işlemine aracılık eden bankalar için de geçerlidir. Yaptıkları incelemede uygunsuzlukları göremeyen, uygun olmayan belgeler karşılığında lehdara ödeme yapan bankaların ödedikleri bedeli muhabirden alamamaları söz konusu olabilmektedir.

Burada konunun önemini vurgulamak açısından bazı rezerv örnekleri vermek faydalı olacaktır.

- ✓ Akreditifte ngrlen birer nüsha vesaikin kaptan nezdinde olduğunu belgeleyen kaptan beyanı lehdar tarafından ibraz edilmemiştir. Buna rağmen bankaca vesaikin uygun olduğu beyanıyla amir bankadan rambursman talep edilmiş ve lehdara ödeme yapılmıştır. Geminin boşaltma limanına 10 gün geç gitmesi üzerine mal rutubetten kısmen bozulmuştur. Malı almak istemeyen alıcı vesaikte kusur arama çabasına girişmiş ve kaptan beyanının vesaik arasında bulunmadığı gerekçesiyle ödemenin iptalini istemiştir.⁶¹
- ✓ Mahkemeye intikal eden bir olayda banka, akreditif şartlarında koņřimentoda ihbar bölümünde “Mohammed Sofan” isimli kişinin belirtilmesine karşın ibraz edilen koņřimentoda söz konusu kişi “Mohammed Soran” olarak belirtilmiştir. Bankaca bu husustan dolayı belgeler reddedilmiş ve bunun

⁶¹ Erdemol, a.g.e., s.71

üzerine satıcı tarafından bankaya karşı dava açılmıştır. Mahkeme bu uygunsuzluğun söz konusu kişinin malı alamaması ile sonuçlanabilecek önemli bir aykırılık sayarak banka lehine karar vermiştir.⁶²

- ✓ Bankaya intikal eden bir başka olayda, akreditifte mal tanımı “100 new chevrolets trucks” olarak yer aldığı halde, ticari faturada “100 new good chevrolets trucks” olarak belirtilmiştir. Banka “new-good” ile “new” kelimelerinin birbirine tekabül ettiği sonucuna vararak akreditif bedelini ödemiştir. Mahkeme ise motorlu araçlarda “new” ile “new-good” ibarelerinin aynı anlama gelmediği sonucuna varmıştır.⁶³
- ✓ Akreditif şartlarında konşimentonun belirlenen bir ihbar adresini göstermesi hükme bağlanmıştır. Lehdar bu şartı teferruat olarak görerek kaldırılmasını talep etmiş ve akreditif talebe göre değiştirilmiştir. Daha sonra mallar yüklenmiş ve gemi acentası konşimentoyu orijinal akreditifte öngörüldüğü gibi ihbar adresli olarak düzenlemiştir. Belgelerin ibrazı üzerine iştira bankası konşimentoyu akreditif şartlarına uygunsuz bulmuştur. MTO eksperler grubu da akreditifin değişmesi, önceden bulunan ihbar adresinin çıkarılması nedeniyle konşimentonun akreditif şartlarına uygunsuz olduğu sonucuna varmıştır.⁶⁴

⁶² Turhan Tumay, **YapıKredi Bankası Eğitim Notları**, 1986, s.52

⁶³ Reisoğlu, a.g.e., s.187

⁶⁴ Reisoğlu, a.g.e., s.188

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI

Küreselleşme sonucu finansal piyasaların evrenselleşmesi, çokuluslu şirketlerin ortaya çıkması, uluslararası bağımsız denetim kuruluşlarının evrensel piyasalardaki etkililiği ve rekabeti, farklı ülke bloklarınca ekonomik birlik oluşturma nedenleri ve uluslararası alanda muhasebe kayıtlarında saptanan usulsüzlüklere ilişkin ortaya çıkan küresel etkili skandallar, muhasebe düzenlemelerinin güncelleştirilmesi ve uluslararası ortak muhasebe diline geçilmesini gerekli kılmıştır. International Federation of Accounting (IFAC)'ın bir alt komitesi olan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) 18-20 Nisan 2001 tarihinde yapılan ilk toplantısında, daha önce çıkartılmış olan tüm uluslararası muhasebe standartları ve yorumlarını onaylamış ve bu tarihten sonra çıkacak tüm muhasebe standartlarının (UMS-IAS) Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS-IFRS) olarak isimlendireceğini hükme bağlamıştır. Buna göre söz konusu tarihten önce çıkartılan standartlar eski isimleri ile anılacaktır.⁶⁵

Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC) toplam 30 adet Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS) yayınlamıştır. 2001 yılında kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board -IASB) tüm UMS'leri yorumlayarak kabul etmiş ve daha sonra da 8 adet Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) yayınlamıştır.

Bu bölümde muhasebe standartların tanımı, önemi, oluşturulma süreci, oluşturulması sürecinde gelişmiş bazı ülkelerde ve Türkiye'de yapılan çalışmalar ve muhasebe standartlarının uluslararası uyumlaştırılmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar ve uluslararası muhasebe standartlarındaki son durum hakkında bilgi verilmektedir.

⁶⁵ Mehmet Kepez, “Global Muhasebe Standartları ve Borsalara Etkisi”, http://www.bilgeyatirimci.com/mehmet_kepez_ile_randori, (24.02.2008), p.2

2.1. MUHASEBE STANDARTLARININ TANIMI VE ÖNEMİ

Muhasebe, genel anlamda işletmenin mali durumunu gerçeğe uygun olarak yansıtmayı amaçlayan bir sistemdir. Kaynağın, doğal kurallara dayanması gerekmektedir. Muhasebe ile ilgili doğal kurallar, bilimsel ve tarafsız yaklaşımlar sonucu oluşmaktadır.⁶⁶

Muhasebe uygulamaları, kaynağını muhasebenin temel kavramları, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve muhasebe standartlarından almalıdır. Muhasebe uygulamalarının belirli temellere uyması zorunludur ve bu nedenle muhasebe kavram ve ilkelerine dayanarak muhasebe standartları geliştirilmiştir.⁶⁷

Muhasebe bilgi sistemi, planlama, kontrol, koordinasyon, analiz ve karar verme için bilgi toplama, saklama ve yayma amacıyla birlikte çalışan ve birbiriyle ilişkili unsurlar topluluğudur.⁶⁸ Muhasebe bilgi sistemi, işletme süreçlerinin muhasebe yönünü yansıtır ve iktisadi kurumda halihazırda veya gelecekte çıkarı bulunan ve bu nedenle kurum hakkında bilgi edinme ihtiyacı olan karar vericilere bilgi temin etme işlevini yapar.⁶⁹

Muhasebe sisteminden edinilen bilgilerin, kullanıcıları için beklenen fonksiyonu yerine getirebilmesi ve işletme faaliyetlerine ilişkin sağlıklı bilgiler aktarabilmesi, benzer olayları benzer şekilde ifade etmesi, ürettiği bilgilerin doğru, güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olması belirli muhasebe standartlarına göre hazırlanması ile mümkündür.⁷⁰

⁶⁶ İbrahim Lazol, "SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde Muhasebe", **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:7, Temmuz 2000, s.9

⁶⁷ Başak Ataman Akgül ve Hüseyin Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiyede Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2002, s.4

⁶⁸ Abdullah Tekin ve Raif Parlakkaya, "Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi", http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=201, (01.11.2004)

⁶⁹ Necdet Şensoy, **Nakit Akış Tabloları**, İstanbul:Yayılım Yayıncılık, 2002, s.1

⁷⁰ Akgül ve Akay, a.g.e., s.4

Muhasebe standartları, muhasebe uygulamalarını yönlendiren ve finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren normlar olarak tanımlanabilmektedir.⁷¹

Muhasebe standartları, mali tablo ilkelerinin uygulamaya geçirilmesini sağlayan esaslar ve yöntemlerden oluşur. Bu standartlar ekonomideki tüm sektörlerle ilgili olabileceği gibi sadece bir sektörü de ilgilendirebilir.

Muhasebe standartlarının uygulamaya konulması işlemler açısından çok önemlidir. Muhasebe standartları, işletmelerin finansal performanslarını farklı dönemlerde aynı bazda karşılaştırma yapmalarına ve işletme için önemli konularda karar almalarına yardımcı olur. İşletmenin ileriye dönük gerçekçi planlarının oluşturulması, isabetli hedef ve amaçların belirlenmesine yardımcı olur. İşletmelerin dönemler itibarıyla analiz kolaylığı sağlayarak aynı sektördeki diğer işletmelerin finansal performanslarına dayanarak yapılan karşılaştırmalarda doğru bir biçimde yorumlanmasına yardımcı olur. Ayrıca muhasebe standartları, işletmelerin denetimlerinin kolaylaştırılmasına da yardımcı olmaktadır. Kısacası muhasebe standartları, işletmeler ve ülke ekonomisi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle muhasebe standartlarının benimsenerek, doğru bir biçimde uygulanması gerekir.⁷²

2.2. MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞTURULMA SÜRECİ

Muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olarak Dünyadaki gelişmiş bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak Türkiye’de yapılan çalışmalar neticesinde çoklu bir muhasebe standardı sistemi ortaya çıkmış ve bir işletme bazen birden fazla muhasebe sistemine tâbi olur hale gelmiştir. Örneğin; Türkiye piyasalarında faaliyet gösteren bir banka vergi mükellefi olarak vergi dairesine vereceği bir bilanço için “1 No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca belirlenen İlkeler ve Tekdüzen Hesap Planını”, bir aracı kurum olarak Sermaye Piyasası Kuruluna (SPK) vereceği bilanço için “SPK Muhasebe Standartlarını”, bir banka olarak Bankalar Düzenleme ve Denetleme

⁷¹M.Selçuk Uslu, “Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir; Bir Örnek: ABD Uygulaması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi (MÖDAV)**, Sayı:9, Ocak 1998, s.25

⁷² Akgül ve Akay, a.g.e.,s.5

Kuruluna (BDDK) vereceği bilanço için “BDDK Muhasebe Standartlarını” ve nihayet alacağı olası bir uluslararası kredi için ilgili kredi kuruluşuna vereceği bilanço için “Uluslararası Muhasebe Standartlarını” esas alarak mali tablolarını düzenlemek zorunda kalmaktadır.⁷³

Dünya’da muhasebe işlemleri artık tümüyle elektronik ortamda yürütülmektedir. Önemli olan işlemlerin kaydı değil, mali tabloların denetimidir. Denetim ve değerlendirme için standart oluşturulması esastır.⁷⁴

İşletmelerin ve işletme dışı çevrelerin karar alma sürecinde belirleyici rolü olan muhasebe standartları, birçok çıkar grubunun ilgi odağı durumdadır.⁷⁵

2.2.1. Muhasebe Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Olarak Bazı Gelişmiş Ülkelerde Yapılan Çalışmalar

Muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik olarak dünyada gelişmiş ülkeler olarak ABD, İngiltere ve Almanya ele alınacaktır.

2.2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde Yapılan Çalışmalar

ABD’de, muhasebe standartlarının oluşturulmasında kamu ve özel sektör düzenlemelerinin karışımı esasına dayalı bir sistem geçerlidir. Muhasebe standartlarına ilişkin ana düzenleme 1929 finansal krizinden sonra, krize tepki olarak çıkarılan "1933 Menkul Kıymetler Yasası" ve "1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası"nda yer almaktadır. SEC 1933 yarasını uygulamak amacıyla kurulmuş olup, 1934 Yasası SEC’e her iki yasa ile öngörülen finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeleri belirleme yetkisi vermiştir. SEC, kuruluşundan itibaren "Accounting Series Releases" ve "Staff Accounting Bulletins" adı altında muhasebe konuları üzerinde dokümanlar çıkarmış olmakla birlikte, genel olarak muhasebe standartları

⁷³ Ahmet Başpınar, “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış, **Maliye Dergisi**, 146/Mayıs-Ağustos 2004, s.42

⁷⁴Mustafa Özyürek, **Vergi Dünyasına Bakış, Muhasebe Standartlarını Kim Oluşturmalı**, Ankara:TÜRMOB Yayınları-59, 1999, s.123

⁷⁵ Saim Üstündağ, “Muhasebe Oluşturulması Süreci”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Nisan 2000, s.32

belirlemedeki rolünü denetim ve gözetim fonksiyonuyla sınırlandırmış, muhasebe ve bağımsız denetim için kuralların belirlenmesinde özel sektör düzenleyici kuruluşlarının etkili olmasına izin vermiştir. Bu kuruluşlardan en önemlisi Amerikan Yetki Belgeli Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants - AICPA)'dür.

ABD'de muhasebe standartları oluşturulmasına ilişkin gelişmeler düzenlemelerde etkili olan düzenleyici kuruluşlar açısından üç döneme ayrılmaktadır. Bunlar AICPA'nın etkin rol aldığı "1939-1959 AICPA Muhasebe Prosedürleri Komitesi (The AICPA's Committee on Accounting Procedure CAP) ve 1959 -1973 Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB)" dönemleri ile 1973 yılında kurulan ve halen ABD'de muhasebe standartları oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren "FASB" dönemleridir.

FASB, "Statements of Financial Accounting Standards (SFAS)" olarak adlandırılan muhasebe standartları ile standartların geliştirilmesinde kullanılan genel kavramları içeren "Statements of Concepts" ve oluşturulan standartlara açıklık getirmeye, detaylandırmaya yönelik açıklamaları içeren "Interpretations" yayımlamakta ve faaliyetleri, muhasebe firmaları ile diğer organizasyonların ve kişilerin gönüllü yardımları ile finanse edilmektedir. En sonucusu Aralık 2002'de olmak üzere 148 adet FASB standardı yayınlanmıştır.

FASB'in, standartları oluştururken iki temel dayanağı vardır. Bunlar; sadece kamu muhasebesi mesleğinin değil, tüm ekonomik kitlenin ihtiyaç ve görüşlerine cevap vermesi ile "Due process = doğrudan katılımcı süreç" sistemi ile tüm ilgili kişilere görüşlerini bildirmeleri için bol miktarda fırsat sağlayarak kamuoyu ile tam bir görüş birliği içinde çalışılmasıdır.

Yukarıda belirtilen temel dayanakları gerçekleştirebilmek için tipik bir FASB Finansal Muhasebe Standardı Bildirisinin evrimi aşağıdaki adımlardan oluşur.⁷⁶

⁷⁶ Başpınar, a.g.m., s.42-43

- ✓ Bir konu veya proje tanımlanıp kurulun gündemine alınır,
- ✓ Söz konusu konu ile ilgili çeşitli sektörlerin uzmanlarından oluşan bir görev gücü (task force) oluşturulup sorunlar, yaklaşımlar ve alternatifler tanımlanır,
- ✓ FASB'in teknik kadrosu tarafından araştırma ve analizler yapılır,
- ✓ Bir araştırma memorandumunu taslağı hazırlanır ve açıklanır,
- ✓ Genellikle memorandumun açıklanmasından 60 gün sonra bir kamuya duyurma ve görüş alma toplantısı düzenlenir,
- ✓ Kurul kamuoyundan alınan tepkileri irdeler ve değerlendirir,
- ✓ Kurul yaklaşımları tartışır ve açıklanmak üzere bir "exposure draft(eleştiriye açık taslak metin)" hazırlar,
- ✓ Kamuoyunun yorumları için en az 30 günlük bir eleştiriye açık dönemden sonra kurul alınan tüm tepkileri değerlendirir,
- ✓ Bir komite kamuoyundan gelen yorumlar ışığında açık taslak üzerinde çalışır ve gerekli düzeltmeleri yapar,
- ✓ Kurul tüm üyeleri ile toplanarak düzeltilmiş taslak metine son şeklini verir ve bir standart bildirisi olarak yayınlanması için oylama yapar.

2.2.1.2. İngiltere'de Yapılan Çalışmalar

İngiltere'de muhasebeyle ilgili ilk düzenleme 1844 yılında Şirketler Kanunu ile başlamış ve 1900 yılında yeni bir kanunla denetim konusu düzenlenmiş ve 1947 yılında Şirketler Kanunu tekrar değiştirilmiştir. 1970 yılına kadar muhasebe uygulamalarına yönelik çalışmalar meslek mensuplarından oluşan İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) tarafından gerçekleştirilmiştir.

1970 yılında ise muhasebe standartlarının oluşturulmasıyla ilgili olarak, Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (ASSC) kurulmuştur.⁷⁷ 1990 yılında, Muhasebe Standartları Komitesi (Accounting Standards Committee-ASC) olarak isimlendirilmiştir. Yine 1990 yılında, bu kurum Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board-ASB) adını almıştır. ASC, 1990 yılına kadar

⁷⁷ www.iasb.org

Statements of Standard Accounting Practice (SSAP) adı altında muhasebe standartları ve Statements of Recommended Practice (SORP) adı altında genel uygulama alanı olmayan konulara ilişkin düzenlemeler yapmıştır. Ancak, ASC tarafından muhasebe standartlarının oluşturulması bu yıllar boyunca; standartların uygulanması için yasal yaptırım gücünün bulunmaması, standartların çok genel olması ve tam olarak kesinlik taşınamaması, ASC'nin muhasebe meslek örgütlerinin kontrolünde olması ve oluşturulan standartların kaliteli olmaması gibi nedenlerle tatmin edici bulunmamıştır.

Yeni standart oluşturma sistemi 1989 Şirketler Kanunu ile geliştirilmiş ve bu 1990 yılında İngiltere'de muhasebe standartlarının oluşturulması sisteminin yeniden yapılandırılmasına neden olmuştur. Şirketler Kanunu hükümete muhasebe standartlarını yayımlayan, standartlara uyumu denetleyen ve sürecin gözetiminden sorumlu kuruluşları onaylama ve bu kuruluşlara gerekli imkânları sağlama yetkisi vermiştir.

İngiltere'de kurulan yeni sistemde Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council-FRC), standart oluşturma sürecinin gözetiminden ve etkin işleyişinden sorumlu kuruluştur. Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board -ASB) ise muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve yayınlanması ile yetkili kuruluştur. ASB üyeleri, FRC tarafından atanmaktadırlar ve muhasebe konusunda gerekli teknik bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. ASB'nin Acil Konular Görev Grubu (Urgent Issue Task Force - UITF) ve Kamu Sektörü İrtibat Komitesi (Public Sector Liaison Committee - PSLC) olmak üzere iki alt komitesi bulunmaktadır.

UITF, mevcut standartlarla düzenlenmemiş olan acil konularla uğraşmak üzere oluşturulmuştur. PSLC üyeleri, kamu sektöründe muhasebe konusunda deneyimli kişilerden oluşmaktadır. PSLC'nin başkanı, ASB üyeleri arasından belirlenmekte olup, ana fonksiyonu kamu sektörüne ilişkin düzenlemelerde ASB'ye danışmanlık yapmak ve standartlar yayınlanmadan önce kamu sektörü bakış açısından incelenerek yorum getirmektir. ASB tarafından standartların oluşturulmasında ilgili çevrelerin katılımını öngören bir yöntem izlenmektedir.

ASB ile FRC'ye bağı olarak faaliyet gösteren diğer bir kuruluş da Finansal Raporlama Gözetim Heyeti (Financial Reporting Review Panel -FRRP)'dir. FRRP, belirlenen standartlara aykırı uygulamalarla mücadele etmek üzere oluşturulmuştur. Muhasebe standartlarına uyumu aktif olarak denetlemekte, ancak ortaklar, borsa veya finans basını gibi kaynaklarla ulaşan ihbarlar üzerine inceleme yapmaktadır.⁷⁸

Mevcut durumda İngiltere ve ABD sistemleri benzerlikler göstermektedir. Ancak, İngiltere sisteminde sermaye piyasası düzenleyici kuruluşunun etkinliği söz konusu değildir. İngiltere ve ABD örneklerinde dikkat çekici husus; her ikisinde de önceleri standart oluşturma sürecinde meslek örgütü hakim iken, bu yapının değiştirilerek sadece muhasebe meslek örgütlerinin değil, finansal tablo hazırlayıcıları, kullanıcıları gibi tüm ilgili çevrelerin görüşlerinin de sürece katılımını sağlamaya yönelik bir yapılanmaya gidilmesi ve yasal yaptırım gücünün daha belirgin hale getirilmesidir.⁷⁹

2.2.1.3. Almanya'da Yapılan Çalışmalar

Almanya'da kanunlarla getirilmiş detaylı muhasebe düzenlemelerinin oldukça köklü bir tarihi vardır. Günümüzde ise, düzenlemeler AB çerçevesinde olmaktadır ve 1985 yılında AB'nin 4., 7. ve 8. direktifleri Alman yasalarına geçirilmiş ve 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu düzenlemeler Alman yazılı hukukunu ve yazılı olmayan hukuku etkilemiştir. Son zamanlara kadar, Almanya'da resmi olarak genel kabul görmüş muhasebe ilkelerini düzenleme yetkisi ve sorumluluğu olan bir kurum oluşturulmamış; yalnızca, Almanya Muhasebeciler Enstitüsü muhasebe konuları ve ilgili kanunlar üzerine yorumlar ve açıklamalar yayınlamıştır.

Almanya Muhasebe Standartlar Komitesi (Deutsches Rechnungs Standarde Komitee - DRSC) 1 Mayıs 1988'de yürürlüğe giren bir kanunla kurulmuş ve bu şekilde bir özel sektör standart oluşturucu kurulunun oluşturulması öngörülmüştür.

⁷⁸ www.iasb.org

⁷⁹ Başpınar, a.g.m., 44-45

DRSC'in kurulmasını müteakip, ilgili Bakanlık ile aralarında bir anlaşma imzalanmış ve DRSC resmen Almanya'nın muhasebe standardı oluşturan kuruluşu olarak tanınmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak 1998'de IAS'lerin ilk resmi Almanca çevirisi yapılmıştır.

DRSC, standart oluşturma sürecinde kamuya açık toplantılar yapılması, standartların taslak halinde yayımlanarak ilgililerden görüş alınması, ilgili çevrelerin görüşlerinin sürece katılmasıyla danışma komitelerinin kurulmasını öngörmektedir. Almanya'daki gelişmelerde diğer ülkelerdeki deneyimlerin ulusal/uluslararası piyasaların ihtiyaçlarının ve muhasebe standartlarında uyum girişimlerinin yasama yoluyla yapılan düzenlemelerden çok, düzenleyici kuruluşlar vasıtasıyla yapılmasının daha başarılı olduğunu göstermesi etkili olmuştur.

DRSC'nin standart oluşturma faaliyetleri konsolide finansal tablolar ile sınırlandırılmış olmasına karşın; muhasebe uygulamalarında muhafazakarlığı ile tanınan Almanya'da muhasebe standartlarının oluşturulmasında Amerikan modelinde ve uluslararası uygulamalara paralel, bağımsız bir düzenleyici kuruluşun gündeme gelmesi, dünyada muhasebe standartlarının oluşturulmasında hakim olan eğilimin anlaşılması açısından önemlidir.

2.2.2. Muhasebe Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Olarak Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülke uygulamalarının etkileri görülmüştür. Muhasebe uygulamalarında önce Fransız mevzuatı ve yayınlarının daha sonra da Alman mevzuatı ve yayınlarının etkisi olmuş, 1950 yılından sonra ABD ile olan ilişkilerin ekonomik ve kültürel alanda gelişmesiyle Amerikan sisteminin etkisinde kalınmış ve 1987 sonrası AB'ye tam üyelik başvurusunda bulunulması ile AB düzenlemelerinin ve son zamanlarda da Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalınmıştır.⁸⁰

⁸⁰ www.ifac.org

Türkiye'de muhasebe uygulamalarını genelde Türk Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanunu'ndaki hükümlerin yönlendirdiğini, ancak bu konulardaki hükümlerin ihtiyaca cevap vermediği durumlarda, yasal statüye sahip olan bazı kuruluşların kendi yetki alanlarına giren işletmeler için, yönlendirici çalışmalar yaptığı gözlenmektedir. Bu kuruluşlardan en önemlileri ve bunların muhasebe standartları ile ilgili olarak yapmış oldukları çalışmalar özet olarak aşağıda incelenmiştir.⁸¹

2.2.2.1. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar

SPK, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören işletmeler için ayrı; bunlar dışında kalan SPK'ya tabi işletmeler için ise ayrı olmak üzere iki farklı muhasebe sistemi uygulamaktadır. Kurul, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem görenler dışında kalan SPK'ya tabi işletmeler için yayımladığı Seri XI, 1 No'lu ve Seri XI, 3 No'lu tebliğler ile aşağıda yer alan konularda düzenlemeler yapmıştır:⁸²

a. Seri XI, 1 No'lu tebliğ olan "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkındaki Tebliğ" 60 maddeden oluşmakta olup, 4 bölüm ve ekleri içermektedir ve tebliğde yer alan konular şunlardır:

- ✓ Mali tablolarda muhasebe politikalarının açıklanması ve muhasebenin temel kavramları,
- ✓ Mali tablolara ilişkin uygulama standartları,
- ✓ Mali tablolara ilişkin şekil ve esaslar,
- ✓ Mali raporlara ilişkin şekil ve esaslar,
- ✓ Ekler.

b. Seri XI, 3 No'lu tebliğ olan "Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkındaki" tebliğde yer alan konular ise şunlardır:

- ✓ Ara mali tabloların düzenlenme esasları,
- ✓ Kıst (zaman ile orantılı pay) esası,

⁸¹ Başpınar, a.g.m., s.46

⁸² Başpınar, a.g.m., s.48

- ✓ Mevsimlik faaliyetler,
- ✓ Yeniden değerlendirme,
- ✓ Vergi Karşılığı,
- ✓ Mali tabloların kesinleşmesi,
- ✓ Diğer mali tablolar.

Ana konuları itibariyle yukarıda açıklanan Seri XI, No: 1 ve 3 sayılı Tebliğlerin dışında yayınlanan tebliğler ise, bu iki ana tebliğde yayınlanan konuların uygulamasında kısmen değişiklikler getiren tebliğler olup, içerikleri aşağıdaki konuları kapsamaktadır:

- ✓ Sermaye piyasası mali tablo ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ ek olarak yayınlanan tebliğler,
- ✓ Menkul kıymetler yatırım fonları mali tabloları ve raporlara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ,
- ✓ Aracı kurum hesap planı ve planın kullanım esasları hakkında tebliğ,
- ✓ Sermaye piyasasında konsolide mali tablolara ilişkin ilke ve kurallar hakkında tebliğ,
- ✓ Yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ.

SPK, sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören işletmeler için ise 15 Kasım 2003 tarihli Resmi gazetede yayımlanan ve 1/1/2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe giren ***Seri: XI, No:25 sayılı “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”***’i yayımlamıştır. Bu Tebliğ, ekinde yer alan tablodan da anlaşılacağı üzere bütün uluslararası muhasebe standartlarını kapsamakta, Tebliğde açıklanan standartlar bazı nüansların dışında adeta uluslararası muhasebe standartlarının çevirisi durumundadırlar.⁸³

⁸³ Başpınar, a.g.m., s.49

2.2.2.2. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde muhasebe mesleğini düzenleyen 3568 sayılı Kanunu'nun (Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu) çıkması, muhasebe mesleğine büyük katkı sağlamıştır. 3568 sayılı Kanun çıktıktan sonra muhasebe standartlarının düzenlenme ihtiyacı da artmıştır. Ayrıca Türkiye'nin, IFAC'ın bir üyesi olması nedeni ile Uluslararası Muhasebe Standartlarındaki esasları kabul etmek ve bu amaçla kendi ulusal muhasebe standartlarını hazırlamakla yükümlü olduğu da bir gerçektir.⁸⁴

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) 9 Şubat 1994 tarihinde denetlenmiş finansal tabloların sunumunda ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartları ile muhasebe meslek mensuplarının, denetim faaliyetlerini disiplinli yürütebilmeleri için ulusal denetim standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere TÜRMOB tarafından kurulmuştur.⁸⁵

TMUDESK'in muhasebe standartları ile ilgili amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

- ✓ Finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasına temel alınacak muhasebe standartlarını geliştirmek ve yayınlamak amacı ile bu standartların ülke genelinde kabulünü ve uygulanmasını sağlamak,
- ✓ Türkiye Muhasebe Standartlarının, Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu olmasını sağlamak,
- ✓ Türk ekonomisinin yapısı ile gereksinimlerini göz önünde bulundurmak,
- ✓ Finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasına ilişkin mevzuat ile muhasebe standartları ve yöntemlerinin harmonizasyonuna ilişkin çalışmalar yapmak,

⁸⁴ Başpınar, a.g.e., s.49

⁸⁵ www.turmob.org.tr

- ✓ Ülke muhasebe uygulamalarında genel kabul görmüş muhasebe kavram ve terimlerinden, muhasebe standartlarının geliştirilmesinde yararlanmak.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde uyarınca kurulan ve idari ve mali özerkliği bulunan **Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu** 07.03.2002 tarihinde faaliyete geçmiş olup, bundan böyle TMSK'nin görevlerini bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalarla birlikte devralmıştır.⁸⁶

Bu kurul, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer, Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nden bir yeminli mali müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşur.⁸⁷

Sonuç olarak muhasebe uygulamaları, şeffaflık, kamuyu aydınlatma ve bağımsız denetim ile diğer denetimler açısından kaliteli ulusal muhasebe standartlarının önemi yadsınamaz. Bu nedenle, muhasebe mesleği ve finansal tablo kullanıcıları açısından Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun örgütlenmesi ve faaliyetleri önemli bir adımdır. Kurul, muhasebe standartlarını geliştirme faaliyetlerini yürütürken, TMSK'nin yayınladığı standartlardan ve standarda dönüşmemiş standart taslaklarından yararlanacaktır. TMSK, bugüne kadar sürdürdüğü çalışmalarla belli yetkilerle donatılmış Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun yapacağı çalışmalara önemli bir alt yapı oluşturmuştur. TMSK, bugüne kadar yaptığı çalışmalarla Türkiye'de muhasebe standartları kültürünün doğmasına ve gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur ve yayınladığı standartlarla Türkiye muhasebe dünyasında önemli bir yer almıştır.

⁸⁶ www.tmsk.org.tr

⁸⁷ Başpınar, a.g.m., s.51

2.2.2.3. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Bankaların 2002 yılı sonu itibariyle finansal tablolarının Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu olmasını sağlamak amacıyla, Haziran ayı sonu itibariyle Uluslararası Muhasebe Standartlarına paralel düzenlemeler içeren Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, ve bu yönetmeliğe ilişkin 01.10.2002 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 18 adet tebliğ yayınlanmıştır.⁸⁸

2.3. MUHASEBE STANDARTLARININ ULUSLARARASI UYUMLAŞTIRILMASINA YÖNELİK OLARAK YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bütün ülkelerin kendilerine özgü muhasebe standartları vardır. Günümüzde küreselleşmenin sonucu olarak, ülkeler arasında ekonomik ilişkiler gittikçe artmaktadır. Böylece uluslararası işletmelerin oluşumu ve işletmelerin (çok uluslu işletmelerin) birden fazla ülkenin kanunlarına tabi olmaları, çıkar gruplarının muhasebe bilgilerine olan ihtiyaçlarını artırmıştır. Bu nedenle, her ülkenin kendi iç işlerindeki muhasebe standartları, uluslararası muhasebe standartlarına entegre olma ihtiyacını ortaya koymuştur.⁸⁹

Uluslararası muhasebe standartları, ayrı ayrı muhasebe tümleri uygulayan, yani ayrı ayrı ulusal muhasebe standardı olan çeşitli ülkelerde etkinlik gösteren çok uluslu kurum ve işletmelerin muhasebe tümleri ile ilgili işlemlerden sonraki, dönemsonu bilanço, gelir tablosu gibi mali tabloların ayrıca değerlendirme ve sunuşlarında belirli ölçüde bir birlik sağlama amacıyla ayrı ayrı hazırlanmış, kendi içinde tutarlı bir bütün olan, uyulması gerekli yazılı kurallardan oluşan bir metin, bir örnek ölçü anlamında kullanılan terimdir.⁹⁰

⁸⁸ www.bddk.org.tr

⁸⁹ Abitter Özulucan ve Zeki Doğan, “Uluslararası Muhasebe Standartları ile Türk Muhasebe Hukukuna Yön Veren Uygulamaların Karşılaştırılması”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:203, Temmuz 1998, s.117-124

⁹⁰ Mehmet Yazıcı, “Muhasebe Standardının Tanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:18, Nisan 2003, s.36-37.

Uluslararası muhasebe standartlarının en önemli özelliği kural bazında standartlar olmamasıdır. Uluslararası muhasebe standartları bütünüyle ilke bazlı, ilkeleri tanımlayan, mali tabloların şeffaf, gerçekçi ve en doğru bilgiyi yansıtması üzerine ilkeler belirleyen bir standartlar setidir.⁹¹

Her ülkenin farklı ulusal muhasebe sistemi vardır. Bu farklılıktan dolayı ülkelerarası yapılan muhasebe işlemlerinde uyumlaştırma oldukça zor olmaktadır. Bu nedenle uluslararası muhasebe standartları uyumlaştırma açısından faydalı olmaktadır.⁹² Mali raporların, şeffaf, kolayca anlaşılabilir ve birbiri ile karşılaştırılabilir nitelikte olması küreselleşen dünya ekonomisi için çok büyük önem taşımaktadır. Kolayca anlaşılabilir ve birbiri ile karşılaştırılabilir nitelikteki mali raporlar ise ancak uluslararası muhasebe standartları ile sağlanabilmektedir.⁹³

Harmonizasyon, muhasebe uygulamalarının uyumluluğunu artıran bir süreçtir. Diğer bir ifade ile muhasebede uyumlaştırma (harmonizasyon), çeşitli ve değişik muhasebe uygulamalarını tekdüzeliğe doğru yönlendiren çalışmalar olarak nitelendirilebilir. Muhasebe standartlarında uluslararası harmonizasyonun sağlanması gereğini ortaya çıkaran faktörler şunlardır:

- ✓ Finansal piyasaların uluslararasılaştırılması,
- ✓ Çok uluslu işletmeler,
- ✓ Bağımsız denetim firmaların faaliyetleri,
- ✓ Ekonomik birlik oluşturma hedefleri ve gelişmekte olan ülkelerin elde edebileceği muhtemel faydalardır.

Bu standartların uyumlaştırılmasının amacı ortak uluslararası yaklaşımı geliştirmek ve tüm kullanıcıların faydası için, muhasebenin dünya çapında uygulanmasını ve geliştirilmesini hedeflemektir.⁹⁴

⁹¹Burak Özpoyraz, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Avrupa Uygulamaları**, İstanbul:XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi TÜRMÖB Yayınları-199 (10-12 Ekim), 2002, s.92.

⁹² S.Jeffrey Arpan-Lee H. Rade Baugh, **International Accounting and Multinational Enterprises**, Two Editon, USA: John Wiley, 1985, s.327

⁹³ Nazım Hikmet, "Uluslararası Muhasebe Standartları ve Karşı Görüşler", **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:10, Nisan 2001, s.70

⁹⁴ Ahmed Belkaoui, **The New Enviroment in International Accounting**, Newyork: Issues and Practices Quorum Books, 1988, s.184

Küreselleşme ile birlikte muhasebe standartlarının uluslararası rolü ve önemi de artmıştır. En geniş anlamıyla muhasebede küreselleşme ve uluslararası standardizasyon uygulama kolaylığının sağlanması açısından önem taşımaktadır.⁹⁵ Muhasebe standartlarının uyumlaştırılması konusunda dünyada bir çok organizasyon eylem halindedir. Bu organizasyonlar ve faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

2.3.1. Birleşmiş Milletler Tarafından Yapılan Çalışmalar

BM, uluslararası muhasebe konusuna 1970'lerin başından itibaren ilgi göstermiş olup, BM tarafından muhasebe standartları ve raporlamaya ilişkin olarak yapılan çalışmaların başından itibaren çok uluslu şirketlerin faaliyetlerine yönelik olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili olarak BM bünyesinde bir komisyon kurulmuştur.⁹⁶

Ayrıca BM, “The Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting” (ISAR) olarak anılan bir çalışma grubu kurmuştur. Bu grup, finansal raporlama ve uyumlaştırma sorunlarını tartışmak için gelişmiş, gelişmekte olan ve merkezi planlı ekonomilerin temsilcilerinin bir araya geldiği uluslararası bir kuruluştur.⁹⁷

BM nezdindeki komisyon ve ISAR esas olarak gelişmemiş ülkelere yönelik çalışmalar yaparken, gelişmekte olan ülkelere de yardımcı olma amacına ağırlık vermektedir. Bu iki grup periyodik olarak toplanmakta, bu toplantılara IASB temsilcisi de katılmaktadır. Genel olarak BM ve IASB işbirliği içindedirler. Ancak, BM son zamanlarda uluslararası muhasebe standartları konusundaki rolünü “gözlemci” statüsü ile sınırlandırmış görünmektedir.⁹⁸

⁹⁵ Ümit Gücenme, “Küreselleşmede Muhasebe Standartları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:5, ocak 2000, s.7

⁹⁶ Üstündağ, a.g.e., s.49

⁹⁷ Akgül ve Akay, a.g.e., s.27-28

⁹⁸ Üstündağ, a.g.e., s.50.

2.3.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Tarafından Yapılan Çalışmalar

OECD'nin muhasebe standartlarına ilişkin çalışmaları ekonomik olarak gelişmiş ülkelere aittir ve bugüne kadar özellikle çok uluslu işletmelerin raporlama yükümlülüklerine ilişkin olarak çalışmalar yapılmıştır. OECD Muhasebe Standartları Çalışma Grubu (Working Group on Accounting Standarts) oluşturulmuştur. Bu grupta, gelişmiş dünyadan devlet uzmanları muhasebe konularını tartışmaktadırlar. Bu grup muhasebe standartlarını oluşturan bir kuruluş değildir. Daha çok raporlama yükümlülüklerine ilişkindir.⁹⁹

Ayrıca, muhasebe standartları konusu OECD'nin çok geniş çalışma alanlarının sadece birini oluşturmakta olup, kendi amaçları ile çelişmediği sürece uluslararası muhasebe standartları oluşturulması faaliyetlerini IASB'ye bırakma eğiliminde görünmektedir. Standartların oluşturulmasındaki rolü “gözlemci” ile sınırlandırılmış durumdadır.¹⁰⁰

2.3.3. Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü Tarafından Yapılan Çalışmalar

Son yıllarda bütün dünyada küreselleşme nedeniyle uluslararası muhasebe standartları oluşturulması konusu büyük ilgi görmektedir.¹⁰¹

IOSCO, uluslararası kabul gören muhasebe standartlarını kendisi belirlemek yerine, standartların oluşturulmasında IASB'nin çalışmalarını destekleme politikasını benimsemiştir. 1995 yılı sermaye piyasaları düzenleyici kuruluşlarının muhasebe standartlarının uyumlaştırılmasındaki fonksiyonu açısından bir dönüm noktası olmuştur. 1995'te IOSCO'nun yıllık toplantısında, IOSCO ve IASB uluslararası menkul kıymet ihraçlarında esas alınacak muhasebe standartlarının oluşturulması yönünde anlaşmaya varmışlardır. IOSCO ve IASB'nin ortak girişimleri muhasebe

⁹⁹ Akgül ve Akay, a.g.e., s.28-29

¹⁰⁰ Üstündağ, a.g.e., s.50

¹⁰¹ Akgül ve Akay, a.g.e., s.29-30

standartlarının uyumlaştırılması çabalarını önemli bir aşamaya taşımış bulunmaktadır.¹⁰²

2.2.4. Avrupa Birliği Tarafından Yapılan Çalışmalar

Dünya’da ve Türkiye’de ekonomik gelişmeler baş döndürücü bir hızla devam etmektedir. Günümüzde artan dünya ticaret hacmi ve gittikçe şiddetlenen rekabet ile birlikte işletmelerin pazar paylarını yükseltme çabaları hızla artmaktadır. Bu durumdan en az kayıpla çıkmayı hedefleyen sanayileşmiş ve yeni sanayileşen ülkeler ekonomik güvenliklerine daha fazla önem vermeye başladılar. Yaşanan küreselleşme sürecinde uluslararası ticarete mal, miktar gibi kısıtlamaların azaldığı ve bölgesel entegrasyonların güçlendiği görülmektedir. Bu bağlamda, Avrupa ülkeleri arasında en önemli ekonomik bütünleşme Avrupa Birliği’dir.¹⁰³

AB’de muhasebe uyumlaştırılması, Şirketler Hukuku uyumlaştırılmasının bir parçasıdır. Uyumlaştırma sürecinde kullanılan araç direktiftir. Direktif, komisyonun bir önerisinden sonra bakanlar konseyi tarafından benimsenen yasal bir enstrümandır. Direktifin kabul edilmesi süreci içerisinde, üye ülkelerin ilgili kurum ve kuruluşları görüş ve fikirlerini bildirerek direktifin oluşumuna katkıda bulunurlar. Ayrıca 23 Avrupa ülkesinin kurduğu (300.000 üyesi olan ve 35 meslek örgütünü kapsayan) Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (Federation des Experts Comptables Europeens FEE) direktiflerin oluşmasında önemli rol oynar. AB’de uyumlaştırmanın önemli bir özelliği, her bir üye ülkenin yasalarına girmiş olan direktiflere dahil olan muhasebe standartlarıdır. AB, finansal raporlama uygulamalarının birlik aracılığıyla büyük ölçüde uyumlaştırılması amacıyla çok sayıda direktif (şirket hukuku direktifi) çıkarmıştır.¹⁰⁴

Avrupa Birliği’nin genişleme, bütünleşme ve uyum süreci içerisinde; AB Konseyinin çıkartmış olduğu 4. ve 7. Direktifler doğrudan muhasebe standartları ile ilgilidir. Bu standartlar doğrultusunda uyumlaştırma ve ortak muhasebe standartlarına

¹⁰² Üstündağ, a.g.e., s.52

¹⁰³ M. Ozan Şahin, “Avrupa Birliği, Ekonomik ve Parasal Birleşme ve Türkiye’nin Entegrasyonu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2002, s.4

¹⁰⁴ Akgül ve Akay, a.g.e., s.31-35.

gidişi hızlandıran bir dizi yasal düzenleme getirilmiştir. Bu yasal düzenlemelerin en önemlisi 1995 yılında çıkartılan “Muhasebe Uyumu: Uluslararası Uyum Karşısında Yeni Bir Strateji” başlıklı tebliğdir. Bu tebliğde AB’ye üye olan devletlerin küresel kurum ve kuruluşlara UMS/UFRS ile uyumlu olan mali tablo hazırlamaları tavsiye edilmiştir. Bu bakımdan kıta Avrupasında da UMS/UFRS standartlarının uygulanması yaygınlaşma çalışmalarına ilk adım atılmıştır. AB Komisyonu Haziran 2000 tarihinde “AB’nin Mali Raporlama Stratejisi:İleri Gitmek” başlıklı bir tebliği kabul etmiştir. Bu tebliğ ile 2000 yılından itibaren banka ve sigorta şirketleri de dahil hisse senedi borsaları ve teşkilatlı piyasalarda işlem gören halka açık şirketlerin UMS/UFRS ile uyumlu olarak konsolide mali tablo hazırlamaları zorunlu hale geldi. Bununla beraber UMS/UFRS standartlarının bütün üye ülkelerde aynı biçimde uygulanması zorunlu hale gelmiştir. Bu tebliğ ile AB ülkeleri muhasebe standartları resmi olarak UMS/UFRS olmuştur. Bu tebliği takip eden yıl Şubat 2001 tarihinde AB Komisyonu; bu sefer tüm üye ülkelerin borsalarına kote edilmiş şirketlerin (banka ve sigorta şirketleri dahil) konsolide mali tablolarını 2005 yılından itibaren UMS/UFRS ile uyumlu olarak düzenlemesi konusunda bir taslak tebliğ hazırlamıştır.

Haziran 2002 yılında Avrupa Finansal Danışma Grubu (European Financial Reporting Advisory Group-EFRAG) AB muhasebe standardı olarak UMS/UFRS lehinde görüş bildirmiştir. Bu tarihten sonra AB Komisyonu çıkarmış olduğu bir dizi direktif ve tüzük ile UMS/UFRS’yi kabul etmiştir. 2005 yılının başından itibaren AB üyesi olan ülkeler UMS/UFRS’yi uygulamayı kabul etmiştir. Bu doğrultuda 01.01.2005 tarihinden itibaren borsaya kayıtlı olan işletmeler 01.01.2005 tarihinden itibaren UMS/UFRS’ye göre konsolide finansal tablo hazırlamaktadırlar. AB’nin muhasebe standardı olarak UFRS’yi kabul ettiğini gösteren bir diğer delil ise mali tabloların yasal denetimini düzenleyen 16 Mart 2004 tarihli “8. Direktif Tasarısı”dır. Bu tasarıda da referans olarak UMS/UFRS kullanılmıştır.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Kepez, a.g.m., p.4

2.3.5. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu Tarafından Yapılan Çalışmalar

Küreselleşen iş dünyasında sadece ulusal standartlara göre hazırlanan mali raporların ve denetim raporlarının yeterli olmadığı açıktır. Bu nedenle tekdüzeni sağlayabilmek için uluslararası muhasebe standartları düzenlenmiştir.¹⁰⁶ Burada amaç, ulusal sınırlar ötesinde yapılacak denetimlerin belirli kriterlere uygun olarak yapılması gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için de Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) oluşturulmuştur.¹⁰⁷ IASB, merkezi Londra-İngiltere’de bulunan, bağımsız özerk muhasebe standartları hazırlama ve yayınlama konusunda genel kabul görmüş tek otoritedir. Finansal raporlama düzenlerinin uluslararası düzeyde uyumlaştırılması için çalışma yapan kuruluşların başında IASB gelmektedir. IASB dünyada bulunan tüm büyük işletmelere, endüstri işletmelerine ve bankalara muhasebe açısından yenilikler getiren düzenleyen bir kuruldur.¹⁰⁸

Uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulması konusunda ilk tartışmalar 1960’larda başlamış ve bu konunun bir komite tarafından yürütülmesine yönelik somut öneriler ise ilk defa 1972 yılında Sidney’de yapılan 10. Uluslararası Muhasebeciler Kongresi’nde gündeme gelmiştir.¹⁰⁹

Komite, 1973 yılında Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda, ve Amerika’daki profesyonel muhasebe kurumları tarafından yapılan anlaşma ile kurulmuştur.¹¹⁰ Komitenin temel amacı, komitenin hedeflerine uygun olarak uluslararası muhasebe standartlarını geliştirmek ve finansal tabloların

¹⁰⁶ IFAC’tan, IASC’dan Haberler, **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:11, Temmuz 2001, s.103

¹⁰⁷ IFAC’tan, IASC’dan Haberler, **Dış Haberler Bülteni**, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, www.tmud.org.tr, sayı:5, (12.02.2004), s.1-2

¹⁰⁸ International Accounting Standards Board Press Release, **IASB Issues Standard on Share-Based Payment** (19.02.2004)”, www.iasb.org.tr, (12.06.2004).

¹⁰⁹ “Uluslararası Muhasebe Standartları Yeniden Yapılanıyor”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, s.26

¹¹⁰ Göksel Yılmaz, “Kur Farklarının Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2003, s.95

raporlanmasında uyumu sağlayabilmektir.¹¹¹ Denetlenmiş hesapların ve finansal raporların sunulmasında dikkate alınması gerekli temel standartları belirleyip, bunları kamuya açık bir şekilde yayınlamak ve böylece bu hesapların dünya çapında kabul edilme ve dikkate alınma olanağını arttırmaktır.

Merkezi Londra'da bulunan ve bağımsız organizasyon niteliğindeki komitenin, 120'den fazla ülkeden 2.200.000'u aşkın muhasebeciyi temsil eden 140'tan fazla muhasebe kuruluşu üyesidir.

Muhasebe örgütlerinin uluslararası alandaki çalışmaları, 1977 yılında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) çatısı altında organize olmuştur. IFAC üyeliği, profesyonel muhasebe kuruluşlarına, şebekeleşme, uluslararası standartların gelişiminde yer alma gibi önemli yararlar sağlamaktadır. IFAC, muhasebecilik mesleğinin evrensel organizasyonudur. Misyonu, kamu yararına sürekli olarak yüksek nitelikli hizmetler sunulmasını mümkün kılan uyumlaştırılmış standartlarla muhasebe mesleğinin evrensel olarak gelişmesini ve artışı sağlamaktır.¹¹² IFAC'ın temel amacı, kamu çıkarlarına hizmet etmek, dünya genelinde muhasebe mesleğini güçlendirmek ve güçlü uluslararası ekonomilerin gelişmesine katkıda bulunmaktır. IFAC kendi üyeleri ve bölgesel olarak oluşturulan muhasebe mesleği örgütleri ile işbirliğine girerek, teknik, ahlak ve eğitim konularında ana hatlar belirleyip uluslararası muhasebe mesleğinin gelişmesi doğrultusunda çalışmalarını yürütmektedir.

IASC'ın ana hedefleri kuruluş sözleşmesinin 2. maddesinde aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

- ✓ Kamu yararını gözeten, yüksek kaliteli, kolaylıkla anlaşılabilen ve tüm dünyada uygulanması zorlanabilir nitelikte tek bir standartlar manzumesi geliştirerek, finansal raporların yüksek kalitede, şeffaf ve birbirleri ile karşılaştırılabilir nitelikte olmasını sağlamak ve dünya sermaye pazarlarında

¹¹¹ Jae K. Shim ve Michael Constan, **Encyclopedic Dictionary of International Finance and Banking**, USA:St. Lucie Press, 2001, s.159

¹¹² Aylın Poroy, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), **Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)**, Sayı:7, Temmuz 2000, s.27

işlem yapanlarla diğer kullanıcıların ekonomik kararlar vermesinde kolaylık sağlamak,

- ✓ Bu standartların kullanımını ve tam olarak uygulanmasını teşvik etmek,
- ✓ Ulusal muhasebe standartları ile uluslararası muhasebe standartlarının birbirlerine yaklaşmasını sağlamak.¹¹³

IFAC Genel Kurulu olarak değerlendirilen IFAC Kongresi 2,5 yılda bir farklı ülkede toplanmaktadır. IFAC bünyesinde IFAC Meclisi, IFAC Konseyi, IFAC Sekreterliği ve Kamu Sektörü Komitesi şeklinde alt birimler oluşturulmuştur. 1982 yılında IASC ve IFAC, IASC'nin uluslararası muhasebe sorunları üzerinde tartışma çalışmaları yayınlama konusunda tek ve tam yetkili olduğu konusunda anlaşmaya vardılar. Aynı dönemde, IFAC'ın tüm üyeleri IASC'nin de üyesi oldular. Böylece IASC ve IFAC bir çatı altında toplanmış olmaktadır. Bu ilişki, IASC tüzüğü'nün yenilenmenin bir parçası olarak Mayıs 2000'de değişmesine kadar devam etti.

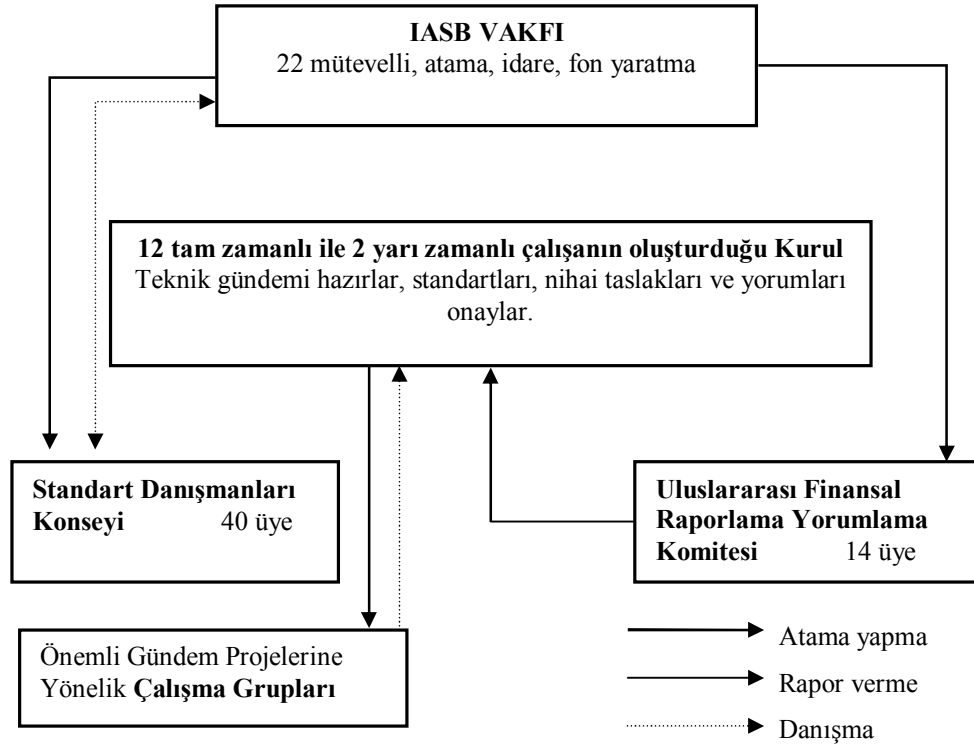
IASC, Mayıs 2000 yılından sonra IASB'ye dönüşmüş ve IASB, IASC vakfının bağımsız bir kurulu haline getirilmiştir. Aynı yıl, Avrupa komisyonu, 2005 yılının başından itibaren tüm Avrupa birliğinde yer alan ülkeler mali tablolarını düzenlemelerinde IASB tarafından yayınlanan standartlarının zorunlu olarak uygulanacağını ilan etmiştir.

2001 yılında IASB, söz konusu standartların bundan sonra IFRS'ye dönüştürülmesine karar vermiştir. IFRS, IASB tarafından oluşturulan standartlardır. IASB tarafından oluşturulan standartların temel özelliği ise ilke bazlı standartlar olmasıdır.¹¹⁴ Mevcut 30 IAS, 8 IFRS standardı yürürlüktedir.

¹¹³Başpınar, a.g.m., s.53

¹¹⁴Üstündağ, a.g.e, s.4

2.3.5.1. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun Yapısı

Şekil 1: UMSK'nın Yapısı

Kaynak: <http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCepkitapcigi2007.aspx>

UMSK Vakfı

Coğrafi dağılım: Mütevellilerin altısı Kuzey Amerika, altısı Avrupa, altısı Asya Pasifik bölgesi ve dördü de diğer bölgelerden seçilir (dengeli bir coğrafi dağılım sağlanması gerekir).

Mütevellilerin geçmişi: Tüzüğe göre mütevelliler; denetçi, mali tablo hazırlayıcıları, kullanıcıları, akademisyenler ve kamu yararına çalışan görevlilerden oluşur.

UMSK Üyeleri

Coğrafi dağılım: Açıkça belirtilmemekle beraber, mütevelliler kurulda belirli bir grubun veya coğrafi bölgenin egemen olmadığından emin olmalıdırlar.

Mütevellilerin geçmişi: Tecrübeli denetçiler, mali tablo düzenleyicileri, kullanıcıları ve akademisyenler arasından oluşturulan ve bu alanların her birinde deneyimi olan en az bir üye olacak şekilde bir UMSK üye alt yapısı olmalıdır.

2.3.5.2. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunun Kronolojisi¹¹⁵

Temelleri 1973'te atılan uluslararası muhasebe standartları kurulunun 2008'e kadar olan gelişim süreci aşağıdaki gibidir.

1973

- ✓ Avustralya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika Birleşik Devletleri'nin profesyonel muhasebeciler topluluğu temsilcileri UMSKo'yu kurmak amacıyla anlaşmaya imza attılar.
- ✓ Çalışma Komiteleri, UMSKo'nun ilk üç projesi için belirlendi.

1975

- ✓ İlk UMS standartları yayımlandı. UMS 1 (1975), Muhasebe Politikalarının Kamuoyuna Açıklanması ve UMS 2 (1975), Tarihi Maliyet Kapsamında Stokların Değerlenmesi ve Sunumu.

1982

- ✓ UMSKo Kurulu, üye sayısını toplam 17'ye çıkarttı. Bu üyelerin 13'ü üye ülkede Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi (UMFK) tarafından atanan üyelere ve 4'ü finansal raporlama ile ilgili kuruluşlardan olan üyelere oluşmaktadır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi'nin (UMFK) tüm üyeleri UMSKo'nun da üyeleridir. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi (UMFK) UMSKo'yu global muhasebe standartlarının öncüsü olarak tanıyarak ve kabul eder.

1989

- ✓ Avrupa Muhasebe Federasyonu (AMF) uluslararası uyum ve Avrupa'nın UMSKo'ya olan ilgisini destekler.

¹¹⁵ <http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCEpkitapci2007.aspx>

- ✓ Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Konseyi, UMS standartlarını uygulaması gerekli devlet kuruluşları için bir kamu sektörü rehberini benimser.

1994

- ✓ UMSKo Danışman Konseyinin kurulması ve yönetim ve finans alanındaki sorumlulukları üstlenmesi onaylandı.

1995

- ✓ Avrupa Topluluğu, ana standartların tamamlanması amacıyla UMSKo ile Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu Organizasyonu (UMKKO) arasında olan anlaşmayı destekledi ve Avrupa Birliğindeki çokuluslu şirketlerin UMS'ye tabi olmasına karar verdi.

1996

- ✓ MTK (ABD), UMSKo'nun mali tablolarının ülke dışındaki halka arz amaçlı mali tabloların hazırlanmasında kullanılabilecek olan muhasebe standartlarının en kısa zamanda geliştirilmesi ile ilgili hedefine destek verdiğini bildirdi.

1997

- ✓ UMSKo'nun Standart Yorumlama Komitesi (SYKT), 12 üye tarafından UMS yorumlarının geliştirilmesi amacıyla oluşturuldu. Bu yorumlara ait son onay UMSKo tarafından verilir.
- ✓ UMSKo'nun faaliyetleri ve gelecekteki yapısı ile ilgili tavsiyelerde bulunmak için Strateji Çalışma Grubu oluşturuldu.

1998

- ✓ UMF/ UMSKo üyeliğinin sayısı 101 ülkede 140 muhasebe topluluğuna çıktı.
- ✓ UMSKo, UMS 39'un onayı ile ana standartları tamamladı.

1999

- ✓ G7 Maliye bakanları ve IMF, “uluslararası finansal mimariyi güçlendirme” konusunda UMS’leri destekledi. UMSKo Kurulu, bağımsız bir müteveli heyetinin altında 12’si tam zamanlı olmak üzere 14 üyeden oluşan bir kurula dönüşme yolundaki yeniden yapılandırmayı onayladı.

2000

- ✓ UMKKO, üyelerinin çokuluslu kullanıcılara sınır ötesi halka arz ve borsaya kotasyon işlemlerinde UMSKo standartlarını kullanmalarına izin vermesini tavsiye etti.
- ✓ MKTK(ABD) Yönetim Kurulu Başkanı Arthur Levitt başkanlığında, yeni UMSK yapısını idare edecek mütevellileri oylamak için geçici bir oylama komitesi oluşturuldu.
- ✓ UMSKo’nun üye kuruluşları UMSKo’nun yeniden yapılandırılmasını ve yeni bir UMSKo Tüzüğünü onayladı.
- ✓ Oylama Komitesi seçilen ilk mütevellileri açıkladı.
- ✓ Sir David Tweedie isimli müteveli (İngiltere Muhasebe Standartları Yönetim Kurulu Başkanı) yeniden yapılandırılmış Uluslararası Muhasebe Standartları Yönetim Kurulunun ilk başkanı oldu.

2001

- ✓ UMSK’nın yeni ismi ve üyeleri açıklandı. UMSKo Vakfı kuruldu. 1 Nisan 2001 tarihinde, yeni UMSK, UMSKo’nun standart belirleyici sorumluluklarını üstlendi ve mevcut UMS’ler ile SYK tebliğleri, UMSK tarafından uyarlandı.
- ✓ UMSK, 30 Cannon St. Londra adresindeki yeni ofisine taşındı.
- ✓ UMSK, gündem koordinasyonuna başlamak ve değişik standartlar arasındaki yakınlaşma amaçlarını belirlemek için sekiz adet ulusal muhasebe standart belirleyici kuruluş ile görüştü.

2002

- ✓ SYK’nin ismi Uluslararası Finansal Raporlama Yorumlama Komitesi (UFRYK) olarak değiştirildi ve sadece mevcut UMS ve UFRS’leri

yorumlamak değil aynı zamanda söz konusu standartlarda değinilmeyen konular hakkında güncel ve uygun bir şekilde rehberlik yapmakla yeniden görevlendirildi.

- ✓ Avrupa’da 2005 yılından itibaren borsada işlem gören şirketlerin UFRS’leri uygulamaları öngörüldü.
- ✓ UMSK ve FMSK yakınlaşma üzerine ortak bir anlaşma yürürlüğe koydular.

2003

- ✓ İlk nihai UFRS ve UFRYK’nın ilk taslağı yayımlandı.
- ✓ 14 uluslararası muhasebe standardında önemli değişiklikler yapan geliştirme projesi tamamlandı.

2004

- ✓ Avrupa’da UMS 39 hakkında yapılan kapsamlı müzakereler sonucunda AB’nin desteği ile UMS 39’a ilişkin iki bölüm iptal edildi.
- ✓ UMSK’nın toplantılarının Webcast olarak yayını başladı.
- ✓ UMSK’nın ilk tartışma bildirisi ile ilk nihai UFRYK yorumu yayımlandı.
- ✓ UFRS 2, UFRS 3, UFRS 4, UFRS 5 ve UFRS 6 yayımlandı.
- ✓ UFRYK 1, UFRYK 2, UFRYK 3, UFRYK 4 ve UFRYK 5 yayımlandı.

2005

- ✓ UMSK Yönetim Kurulu üyesi, UFRYK’nın Yönetim Kurulu Başkanı oldu. Tüzük değişiklikleri yapıldı.
- ✓ UFRS-US GAAP mutabakatını kaldırmak için MKTK(ABD) bir “yol haritası” hazırladı.
- ✓ AK, UMS 39’a ilişkin değişikliklerle, gerçeğe uygun değer seçeneğine kısıtlama getirdi.
- ✓ Çalışma Gruplarının düzenlediği toplantılar halka açıldı.
- ✓ UFRS 7 yayımlandı.
- ✓ UFRYK 6 ve UFRYK 7 yayımlandı (UFRYK 3 kaldırıldı).

2006

- ✓ UMSK/FMSK'nın uyum ile ilgili anlaşması güncellendi. Diğer standart düzenleyiciler ile ilişkiler üzerine UMSK bir beyan yayınladı.
- ✓ UMSK, 2009 tarihinden önce yeni bir ana standardın yürürlüğe girmeyeceğini açıkladı.
- ✓ UFRS 8 yayınlandı.
- ✓ UFRYK 8, UFRYK 9, UFRYK 10, UFRYK 11 ve UFRYK 12 yayınlandı.

2007

- ✓ UFRYK'nin üye sayısı 12'den 14'e çıkarıldı.
- ✓ MKTK, UFRS'yi kullanan yabancı işletmeler için Amerika'da Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları ile olan mutabakat zorunluluğunu kaldırarak, ABD'deki yerli işletmelerin UFRS'nin kullanımı ile ilgili görüşlerde bulunmasını talep etti.
- ✓ Revize edilen UMS 1 ve UMS 23 yayınlandı.
- ✓ UFRYK 13 ve UFRYK 14 yayınlandı.
- ✓ Kurul, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ayrı bir UFRS çıkarılmasını önerdi¹¹⁶

2008

- ✓ UMKKO'nun yayınladığı bildirim ile işletmelere, UMSK'nin benimsediği şekilde, UFRS'lerle uyumlu olup olmadıklarını açık bir şekilde ifade etme zorunluluğu getirildi.
- ✓ Mart ayı içinde yeniden düzenlenen UFRS 3 ve UMS 27 standartları yayınlandı ve UFRS 2 (hak ediş şartları ve iptaller) ve UMS 32 (satılabilir araçlar ve paraya dönüştürmeden kaynaklanan yükümlülükler) değiştirildi.¹¹⁷

¹¹⁶ <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

¹¹⁷ <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

2.4. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NIN DÜNYA'DA KULLANIMI

Borsada işlem gören şirketler: Haziran 2000'de Avrupa Komisyonu tarafından uyarlanan Finansal Raporlama Stratejisi'ni uygulamak amacıyla, Avrupa Birliği 2002 yılında AB üyesi olan düzenlenmiş bir piyasada işlem gören tüm şirketlerin (toplamda yaklaşık 8,000 şirket) 2005 yılı konsolide mali tablolarında UFRS'ye tabi olmalarını gerektiren bir muhasebe düzenlemesini onaylamıştır.

UFRS gerekliliği sadece 27 AB ülkesinde değil ayrıca Avrupa Ekonomik Alanı'ndaki ("AEA") 3 ülkede de uygulanmaktadır. AB veya AEA üyesi olmayan, İsviçre'de bulunan büyük şirketlerin büyük bir kısmı şimdiden UFRS'yi kullanmaktadır.

Aralık 2006'da Avrupa Komisyonu, AB borsasında menkul kıymet ihraç etmek amacıyla mali tablolarını ulusal muhasebe standartlarına göre hazırlayıp sunan yabancı şirketlere verilen geçiş muafiyetini 2 yıl süreyle uzatmıştır. Bu sınırlar kapsamında, üçüncü ülkelerdeki (Avrupa Birliği'ne dahil olmayan ülkeler) menkul kıymet ihraç eden şirketler, aşağıdaki koşullar yerine getirilmişse 31 Aralık 2008 tarihine kadar düzeltme zorunluluğuna tabi tutulmayacaktır:

- Finansal bilgilerin UFRS ile uyumlu olduğu açık ve koşulsuz bir şekilde belirtilirse,
- Finansal bilgiler Kanada, Japonya ya da Amerika'daki genel kabul görmüş muhasebe politikalarına göre düzenlenmiş ise, veya
- Aşağıdaki şartların karşılanmış olmasına bağlı olarak, finansal bilgiler Avrupa Birliği'ne dahil olmayan ülkelerdeki genel kabul görmüş muhasebe politikalarına göre düzenlenmiş ise:

- ✓ Avrupa Birliği'ne dahil olmayan ülkedeki yetkili kuruluşun genel kabul görmüş muhasebe politikalarının UFRS'ler ile uyumlu olmasına dair bir taahhütte bulunmuş olması,
- ✓ Söz konusu yetkili kuruluşun, 31 Aralık 2008 öncesinde uyumun gerçekleşeceğini kanıtlayacak bir çalışma programı oluşturmuş olması, ve

- ✓ İhraç eden şirketin ilgili yetkili kuruluşa yukarıda bahsi geçen iki konudaki şartların karşılandığına dair yeterli kanıt sağlaması.

Borsada işlem görmeyen şirketler: Üye devletler, borsada işlem görmeyen şirketleri ve sadece kendi işletmeleri için mali tablo düzenleyen şirketleri de UFRS zorunluluğu kapsamı içine alabilirler.

2.4.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Kullanımının Avrupa’da Kabulü

AB’nin Muhasebe Düzenlemeleri kapsamında UFRS, Avrupa’daki tüm işletmeler tarafından kabul edilecektir. Kabul süreci aşağıda belirtilen aşamaları kapsamaktadır:

- ✓ AB, UFRS’leri tüm Avrupa dillerine çevirir,
- ✓ Özel sektör Avrupa Finansal Raporlama Danışman Grubu görüşlerini AB’ye bildirir,
- ✓ Avrupa Komisyonu’na bağlı olan Standart Tavsiyeleri İnceleme Grubu (STİG), Avrupa Finansal Raporlama Danışmanları’nın tavsiyeleri üzerindeki görüşlerini Avrupa Komisyonu’na bildirir,
- ✓ AB’nin Muhasebe Düzenleyici Komitesi bir kabul önerisinde bulunur, ve
- ✓ 27 Avrupa Komisyonu üyesi kabul için resmi bir oylama yapar.

Kasım 2006’da UFRS kullanımının Avrupa’daki kabul prosedürlerine (yorumlar dahilinde) yeni bir adım eklenmiştir. Avrupa Komisyonu’nun kabul ile ilgili teklifini Düzenleyici Uygulamaları Araştırma Komitesi olarak da bilinen Avrupa Parlamento’sunun bir komitesine vermesi gerekmektedir.

Mart 2008 sonuna kadar Avrupa Birliği, 30 UMS’yi, UFRS 1’den 8’e kadar olan standartları ve UFRYK yorumlarını oylayarak kabul etmiştir.

2.4.2. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Avrupa'da Yürürlüğe Konulması

Avrupa Menkul Kıymetler Piyasaları, AB seviyesinde uygulanan bazı düzenlemeler göz önüne alınarak, üye devletler tarafından bireysel olarak düzenlenir. AB Düzenlemeleri aşağıdakileri kapsar:

- Ulusal düzenleyicilerden oluşan bir konsorsiyum olan Avrupa Menkul Kıymetler Düzenleyicileri Komitesi (AMKDK) tarafından uyarlanmış standartlar. 1. Standart olan Avrupa'daki Finansal Bilgi Standartlarının Yürürlüğe Konulması, AB üye devletlerinin UFRS'yi yürürlüğe koyması için 21 temel ilkenin sınırlarını belirtir. Teklif edilen 2. Standart, Yürürlüğe Koyma Faaliyetlerinin Düzenlenmesi, 1. Standardın uygulanması için yol gösterici ilkeler sunar.¹¹⁸
- Yıllık ve Konsolide Hesaplara İlişkin Yasal Denetim Talimatı Eylül 2006 tarihinde yayınlanmıştır. Söz konusu yeni talimat, 8. talimatın yerini almış ve 4. ve 7. talimatları değiştirmiştir. Bunların yanı sıra, bu talimat ile, Uluslararası Denetleme Standartlarının AB genelinde uygulanması kabul edilmiş ve üye devletlerin denetçi gözetim kuruluşları oluşturmalarını gerekli kılmıştır.
- Bir şirketin mali tablolarına ilişkin olarak yönetim kurulu üyelerinin kolektif sorumluluğunun sağlanması için AB talimatlarında değişiklikler yapılmıştır.
- 2005 yılı sonunda Avrupa Denetçi Gözetim Komitesi (ADGK) kurulmuştur.
- Şubat 2006'da, Avrupa Komisyonu UFRS'lerin tutarlı bir şekilde uygulanması için yuvarlak masa toplantıları başlatmıştır. Bu toplantıların ilki Mayıs 2006'da yapılmıştır. Bu toplantıların amacı UFRS'lerin tutarlı bir şekilde uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan ya da çıkma olasılığı olan problematik muhasebe konularını önceden belirleyerek, UMSK'nın ve UFRYK'nın dikkatine sunmaktır.

¹¹⁸ <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

- 2005 yılı sonunda Avrupa'daki banka, sigorta ve menkul kıymetler düzenleyicileri tarafından kabul edilen, finansal raporlamayı da içeren, birbiri ile örtüşen uygulama konularına ilişkin bir işbirliği planı oluşturulmuştur.
- Borsada işlem gören şirketlerin mali raporlarını Avrupa genelinde elektronik ortamda yayınlamak amacıyla AMKDK tarafından yürütülen bir plan oluşturulmuştur.¹¹⁹

2.4.3. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Amerika Birleşik Devletleri'nde Kullanımı

Hisseleri ABD Menkul Kıymetleri ve Takas Komisyonuna (MKTK) kayıtlı yaklaşık 13,000 şirketin 1,200 tanesi Amerikan şirketi değildir. Bu şirketlerin, mali tablolarının Amerika için genel kabul görmüş muhasebe standartları yerine UFRS veya genel kabul görmüş yerel muhasebe standartlarını kullanarak sunması durumunda, kazançlarının ve net varlıklarının Amerika için genel kabul görmüş muhasebe standartlarına göre düzenlenmiş rakamları ile mutabakatı gerekmektedir. 2005 yılından önce, MKTK'da, UFRS'ye göre raporlama yapan yaklaşık olarak 50'ye yakın işletme vardı. Amerika borsasında işlem gören diğer 350 Avrupa şirketi ise 2005 yılı MKTK raporlamalarını UFRS ile değiştirmiştir. MKTK, 2005 ve 2006 yılına ait UFRS'ye göre yapılan raporlamaların incelemesine dayanarak, 2005 yılında UFRS'ye göre raporlama yapan yabancı işletmelere ilişkin mutabakat gerekliliğini ortadan kaldıran bir yol haritasını 2009 yılına kadar, hatta daha öncesinde yayımlamak niyetinde olduğunu açıklamıştır.¹²⁰

2.4.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Amerika Birleşik Devleti'nde Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartlarının Yakınlaşması-Norwalk Anlaşması

Ekim 2002'de, UMSK ve Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FMSKABD) arasında, Norwalk, Connecticut'da düzenlenen ortak bir toplantı

¹¹⁹ <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

¹²⁰ <http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCepkitapci2007.aspx>

sonrası FMSK ve UMSK, Birleşik Devletler’de Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US GAAP) ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları’nın birbiri ile uyumlu hale getirilmesi ile ilgili taahhütlerini bir mutabakat anlaşması yayınlamışlardır. Söz konusu mutabakat anlaşması Norwalk Anlaşması olarak bilinmektedir. Bu iki kurul, aşağıdakileri gerçekleştirme konusunda gerekeni yapacaklarını belirtmiştir.¹²¹

- ✓ Mevcut finansal raporlama standartlarını mümkün olduğunca kısa bir süre içinde birbirleriyle uyumlu hale getireceklerini, ve
- ✓ Gelecek ile ilgili olan çalışma programlarını koordine edip, uyumun devamını sağlayacaklarını.

“Uyum” ifadesi ile kelimesi kelimesine aynı standartlar kastedilmemekte, fakat daha ziyade bu iki grup standart arasında çok önemli farkların olmaması anlamına gelmektedir.

2.4.3.2. 2006-2008 Yakınlaşma Yol Haritası

UMSK ve FMSK, Şubat 2006’da kısa vadeli ve uzun vadeli yakınlaşma projelerini içeren bir “Yol Haritası” yayınlamıştır.

Kısa vadeli projeler: Kısa vadeli olarak tanımlanan projeler için 2008 tarihine kadar belirlenen amaç; odaklanılan birkaç alandaki büyük farkların, bir ya da birden fazla kısa vadeli standart belirleyici proje ile yok edilip edilmemesi konusunda bir sonuca ulaşabilmektir ve eğer yok edilmeye karar verilirse de amaç bu alanlardaki çalışmalarını büyük ölçüde ya da tümüyle tamamlamaktır. Kısa vadeli yakınlaşma programı aşağıdakileri içermektedir:¹²²

UMSK

- ✓ Borçlanma maliyetleri (giderleştirme opsiyonunu kaldırır)

¹²¹ <http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCepkitapci2007.aspx>

¹²² <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

- ✓ İş ortaklıkları (iş ortaklıkları için oransal konsolidasyon yöntemini kaldırır ve tanımını anlaşılır şekilde açıklar)

FMSK

- ✓ Finansal araçlar için gerçeğe uygun değer yöntemi (Şubat 2007’de FMS 159 olarak yayınlanmıştır.)
- ✓ Yatırım amaçlı gayrimenkuller
- ✓ Araştırma ve geliştirme
- ✓ Bilanço tarihinden sonra ortaya çıkan hususlar

Ortak Konular

- ✓ Varlıklarda değer düşüklüğü
- ✓ Vergilendirme / Gelir Vergisi

Uzun Vadeli Projeler: Aşağıda listelenen projeler için 2008’e kadar belirlenen amaç, aşağıda belirtilen alanların geliştirilmesi konusunda önemli derecede ilerleme kaydetmektedir.¹²³

- ✓ Kavramsal çerçeve
- ✓ Mali tabloların sunumu
- ✓ Emeklilik sonrası sağlanan faydalar
- ✓ Gelir tahakkuku
- ✓ Yükümlülükler ve özkaynak
- ✓ Finansal araçlar
- ✓ Bilanço dışı bırakma
- ✓ Konsolidasyonlar ve Özel Amaçlı İşletmeler
- ✓ Maddi olmayan duran varlıklar
- ✓ Finansal kiralama

¹²³ <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

Her bir proje için özel hedefler de belirlenmiştir. Hedef, hem UFRS mutabakatı gereksinimlerini 2009 itibariyle ortadan kaldırma gayesi, hem de UMSK ile FMSK'nın mevcut gündemleri kapsamında uyum çabaları için bir zamanlama belirlemektir.

2.4.4. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Kanada'da Kullanımı

Amerika borsasında işlem gören Kanada'daki yerel şirketlerin yerel raporlamalarını UFRS standartlarına göre değil, Amerika için genel kabul görmüş muhasebe standartlarına göre yapmalarına izin verilir. Kanada'da yer alan diğer şirketlerin tümünün Kanada için genel kabul görmüş muhasebe standartlarını uygulamaları gerekmektedir. Kanada'daki hisse senedi ihracı yapan yabancı şirketlerin ise UFRS'yi veya Kanada dışı ülkelere ait bazı genel kabul görmüş ulusal muhasebe standartlarını kullanmalarına izin verilmiştir. Ağustos 2006'da Kanada Muhasebe Standartları Kurulu (KMSK), Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını Kanada'daki Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları'na dahil eden ayrıntılı bir Uygulama Planı yayınlamıştır. Söz konusu Uygulama Planı, kamu sorumluluğu olan şirketlere Stratejik Planını uygulaması için, KMSK'nın alması gereken önemli kararları belirtmektedir. Her ne kadar, koşullar el verdiği sürece, Uygulama Planı tekrar gözden geçirilip, güncelleştirilse de mevcut dönemde, kamu sorumluluğu olan şirketlerin Kanada'daki Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları kapsamında raporlama yapacağı en son yıl 2010 olarak belirlenmiş ve tam bir UFRS bazlı Kanada standartları seti kapsamında raporlama yapılacak ilk yıl 2011 olarak tasarlanmıştır.

Bazı mevcut Kanada standartlarının hali hazırda UFRS bazlı olması ve bazılarının da 2011'den önce UFRS bazlı olacağı sebebiyle, şirketlerin UFRS bazlı Kanada standartlarına geçişi kademeli olarak gerçekleşecektir.

2.4.5. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Asya-Pasifik Ülkelerinde Kullanımı

Asya-Pasifik ülkeleri, yerel şirketler için genel kabul görmüş muhasebe standartlarının UFRS ile yakınlaşmasına ilişkin çeşitli yaklaşımları benimsemişlerdir.

Genel Kabul Görmüş Ulusal Muhasebe Standartları Yerine UFRS Kullanımının Zorunlu Olduğu Ülkeler: Asya-Pasifik ülkelerinden hiçbiri borsada işlem gören yerel şirketler için UFRS'nin kullanımını gerekli kılmaz.

Tüm Ulusal Standartların Gerçekte Kelimesi Kelimesine UFRS Olduğu Ülkeler: Avustralya, Hong Kong, Yeni Zelanda ve Filipinler bu yaklaşımı benimsemişlerdir. Yürürlük tarihi ve geçişler UFRS'den farklılık gösterebilir. Avustralya ve Yeni Zelanda bazı muhasebe politikalarını eleyerek, birkaç açıklama ve yol gösterici bilgi eklemiştir. Kasım 2006'da, Avustralya Muhasebe Standartları Kurulu (AMSK), Avustralya muhasebe gerekliliklerini UFRS ile aynı yapmak amacıyla, UFRS'ler üzerinde yapılan değişiklikleri iptal edecek olan teklifini yayınlamıştır.

Ulusal Standartların Büyük Bir Kısımının Kelimesi Kelimesine UFRS Olduğu Ülkeler: Singapur, bazı standartlarda değişiklikler yaparak, bunun dışında çoğu UFRS'yi kelimesi kelimesine uyarlamıştır.

Bazı Ulusal Standartların UFRS'ye Kelimesi Kelimesine Yakın Olduğu Ülkeler: Hindistan, Malezya, Pakistan, Sri Lanka, ve Tayland'da uygulanan standartlar seçilmiş UFRS standartlarına çok yakın bir şekilde uyarlanmış, ancak diğer ulusal standartlarda ise önemli farklılıklar olmuştur. Yeni veya değiştirilmiş UFRS'nin uyarlanmasında zaman farkları vardır.

Genel Kabul Görmüş Ulusal Muhasebe Standartlarının Geliştirilmesinde UFRS'den Yararlanan Ülkeler: Bu yaklaşım Çin, Endonezya, Japonya, Kore, Tayvan, ve Vietnam'da çeşitli derecelerde uygulanmaktadır, fakat çok büyük farklılıklar mevcuttur. Şubat 2006'da Çin, yeni bir temel standartla birlikte 38 adet

Çin Muhasebe Standardını birkaç istisna dışında, UFRS ile uyumlu olarak uygulamaya başlamıştır.

Borsada İşlem Gören Bazı Yerel Şirketlerin UFRS Standartlarını Kullanabildiği

Ülkeler: Bu yaklaşım Çin, Hong Kong, Laos ve Myanmar Birliği için geçerlidir.¹²⁴

¹²⁴ <http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCepkitapcigi2007.aspx>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSLARARASI MUHASEBE STANDARTLARI ÇERÇEVESİNDE AKREDİTİFLİ ÖDEME İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Akreditif, dış ticarete mal bedellerinin ödenmesi konusunda geliştirilmiş özel bir finansman tekniğidir. Dış ticaret ise bir ülkenin ithalat ve ihracat işlemlerinin toplamıdır. Bir ülkede üretilen malların, yabancı ülkelere döviz karşılığında satılması işlemine ihracat, bir ülkenin başka ülkelerde üretilmiş malları döviz karşılığında satın alması işlemine de ithalat denir.¹²⁵

İthalat ve ihracat işlemlerinde, işlemin türüne ve özelliğine göre belgeler kullanılır. Belgelerin sistemli şekilde kaydedilmesi gerekir.

İthalat ve ihracat kayıt sürecinin, tekdüzen hesap planına uyumlu, muhasebenin temel ilke ve kavramlarına, uluslararası muhasebe standartlarına uygun yapılması gerekir.¹²⁶

Bu bölümde öncelikle ithalat ve ihracat işlemlerine ait hesap planı işlenmiş olup, ardından uluslararası muhasebe standartları çerçevesinde akreditifli ödeme işlemlerinin ithalat ve ihracat kaydı incelenmiştir.

3.1. İTHALAT VE İHRACAT İŞLEMLERİNE AİT HESAP PLANI

İthalat ve ihracat işlemlerinde kullanılan ve tekdüzen hesap planında yer alan hesaplar, Kasa hesabı, Yabancı Paralı Alınan Çekler hesabı, Yabancı Paralı Bankalar hesabı, Ticari Alacaklar, KDV ile ilgili hesaplar, Maddi Duran Varlık hesapları, Pasif hesaplar, Gelir Tablosu hesapları ve Maliyet hesapları olarak incelenebilir.

¹²⁵ M. Vefa Toroslu, *Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebe*, 2.b., İstanbul:Beta Yayınları, 1999, s.7

¹²⁶ Yaser Gürsoy, *Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi*, 2.b.,Bursa:Ekin Kitabevi, 2006, s.46

Kasa Hesabı: Kasa hesabı aktif bir hesaptır. Tekdüzen hesap planında dönen varlıklar grubunda yer alır. Türk lirası kasası ve yabancı para kasası olarak izlenir. Yabancı paralar, Kasa hesabının alt hesaplarında izlenir.

Yabancı paralar, alış değeri ile tutarı, kasa hesabına borç; kasadan çıkanlar ise, maliyet değeri ile alacak kaydedilir.

Kasaya alınan yabancı paralar, banka veya herhangi bir finans kurumundan tedarik edilmiş ise ilgili banka veya finans kurumunun efektif satış kuru ile Türk lirasına çevrilir ve kasa hesabının yabancı para cinsinden alt hesabına borç kaydedilir.

Kasada yer alan yabancı para, elden çıkarılmak istendiğinde kayıtlı değeri üzerinden kasa hesabının, yabancı para cinsinden alt hesaba alacak kaydedilir. Kayıtlı kur ile işlem günündeki kur arasında olumlu kur farkları kambiyo kârları hesabına alacak, olumsuz kur farkları ise kambiyo zararı hesabına borç kaydedilir.¹²⁷

Yabancı Paralı Alınan Çekler Hesabı: Yabancı paralı alınan çekler, yurt içinde veya yurt dışında yabancı para cinsinden alınan çeklerin izlendiği hesaptır. Yabancı paralı alınan çekler, alındığında işlem günü merkez bankası efektif döviz alış kuru ile TL'ye çevrilerek, alınan çekler hesabına alt hesapları ile birlikte borç kaydedilir.

Yabancı paralı alınan çekler tahsil edildiğinde işlem günü merkez bankası efektif alış kuru üzerinden alınan çekler hesabına alt hesapları ile birlikte alacak kaydedilir.

Yabancı paralı alınan çeklerin kayıtlı kuru ile elden çıkarıldığı günkü kuru arasında olumlu kur farkları cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 601. Yurtdışı Satışlar hesabına alacak, değil ise 646. Kambiyo Kârı hesabına alacak kaydedilir. Olumsuz kur farkları ise cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 612. Diğer İndirimler hesabına borç, değil ise 656. Kambiyo Zararı hesabına borç kaydedilir.¹²⁸

¹²⁷ Gürsoy, a.g.e. s.50

¹²⁸ Gürsoy, a.g.e. s.56

Yabancı Paralı Bankalar Hesabı: Yabancı paralı döviz tevdiat hesapları, bankalarda açtırılan vadeli ve vadesiz döviz tevdiat hesaplarının izlendiği hesaplardır. Bankalar hesabının alt hesabı olarak izlenir.

Bankaya, yurt dışından ihracat bedeli yabancı para havale geldiğinde önce döviz tevdiat hesaplarında izlenir. Yurtdışı alıcı cari hesabı ile bankaya gelen havale arasındaki olumlu kur farkı, cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 601. Yurtdışı Satışlar hesabına alacak, değil ise 646. Kambiyo Kârı hesabına alacak kaydedilir. Olumsuz kur farkları ise cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 612. Diğer İndirimler hesabına borç, değil ise 656. Kambiyo Zararı hesabına borç kaydedilir.

İhracat bedeli, kambiyo mevzuatına uygun süreler içinde yurda getirilmesi ve banka veya özel finans kurumlarında YTL'ye çevrilmesi yasal zorunluluktur.

Bankadaki yabancı para, Döviz Alım Belgesi (DAB) ile Yeni Türk Lirasına çevrilerek mevduat hesaplarına aktarılmak istendiğinde, işlemin yapıldığı tarihteki DAB belgesi kuru esas alınarak yabancı paralı döviz tevdiat hesabına kayıtlı tutarı üzerinden alacak, ticari mevduat hesabına borç kaydedilir.¹²⁹

Ticari Alacaklar: İthal edilen mallar gümrükten çekildikten ve ithalat işlemi tamamlandıktan sonra ithalat sırasında ithal edilen partinin maliyetini oluşturan giderlerin kaydedildiği verilen sipariş avansları hesabı yardımcı hesabı, ticari mallar hesabına aktarılır. Bir partide birden fazla mal ithal edilmiş ise, gümrük, fonlar, navlun, sigorta ve diğer harcamalar her mal için ayrı ayrı dikkate alınarak maliyetleri hesaplanır. Ticari mallar hesabının yardımcı hesaplarına ayrı ayrı kaydedilir.¹³⁰

Alıcılar Hesabı: Yurtdışı alıcılar hesabı, alıcılar hesabının alt hesabıdır. Mal ve hizmet ihraç eden işletmelerin, yurtdışından alacakları için kullanılan hesaptır. İhracat işlemlerinde fiili ihracat gerçekleştiğinde alıcılar hesabına döviz cinsinden alt hesabı ile birlikte borç, yurtdışı satışlar hesabına alacak kaydedilir. İhracat ile ilgili

¹²⁹ Gürsoy, a.g.e. s.56

¹³⁰ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.362-363

yurtdışı alacakların değerlemesinde, ortaya çıkan kur farkları, cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 601. Yurtdışı Satışlar hesabına alacak, değil ise 646. Kambiyo Kârı hesabına alacak kaydedilir. Olumsuz kur farkları ise cari dönemdeki ihracat ile ilgili ise 612. Diğer İndirimler hesabına borç, değil ise 656. Kambiyo Zararı hesabına borç kaydedilir.

İhracat bedelinin %70 'inin 90 gün içinde yurda getirilerek bankalarda veya finans kurumlarında YTL'ye çevrilmesi halinde, kalan %30'a tekabül eden kısım üzerinde ihracatçı serbestçe tasarruf hakkına sahiptir.

Yurt dışında bırakılan dövizlerin tutarı işlem günkü kuru ile çarpılarak, alıcılar hesabının alt hesabına Yurt Dışı Şubelerde Bırakılan İhracat Bedelleri adı altında borç olarak kaydedilir.

Yurt dışında bırakılan ihracat bedeli yurtdışı hesaplarında kaldığı süre içinde her dönem sonunda değerlendirilmesi zorunludur.¹³¹

Alacak Senetleri: Yurtiçi ve yurtdışı alıcılara yapılan mal ve hizmet satışları karşılığında yabancı para birimi üzerinden alınan senetler alacak senetleri hesabına alt hesapları ile birlikte borç yazılır.

Diğer Alacaklar: İhracat ile ilgili olarak tahsil imkânı kalmayan ve mahkeme aşamasına kadar protesto işlemi başlatılan senetli alacaklar bu hesapta izlenir. Protesto sonucu mahkemeye intikal eden senetli alacak şüpheli ticari alacaklar hesabına aktarılır.¹³²

KDV ile İlgili Hesaplar: Uluslararası değişime konu mallarda dolaylı vergileme hakkı ithalatçı ülkeye aittir. Bu nedenle ihraç konusu mallar için aynı vergileme hakkından hareketle ihracat istisnası getirilerek bu malların dolaylı vergi yükünden arındırılması amaçlanmaktadır.

¹³¹ Gürsoy, a.g.e. s.58

¹³² Gürsoy, a.g.e. s.60

Bir taraftan ihraç edilen mal veya hizmetler üzerinden KDV hesaplanmazken diğer taraftan ihraç edilen mal veya hizmet nedeniyle yüklenilen KDV ya indirimine konu edilmekte ya mahsup edilmekte ya da ihracatçıya iade edilmektedir.

Türkiye’de yapılan her türlü mal ve hizmet ithalatı KDV’ye tabidir. İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir şekilde ve surette gerçekleştirilmesi, özellik taşıması vergilendirmeye etki etmez.

KDV mükellefi, ithalatta mal ve hizmet ithal edenlerdir. İthalatta vergiyi doğuran olay; Gümrük Kanunu’na göre serbest dolaşıma giriş rejimi beyan edildiği tarihte vergiyi doğuran olay gerçekleşir.¹³³

İthalat ve ihracat işlemlerine ilişkin KDV ile ilgili genel bilgidен sonra KDV ile ilgili hesaplar arasında devreden KDV, indirilecek KDV, diğer KDV, iade alınacak KDV ve hesaplanan KDV hesabı açıklanabilir.

Devreden KDV Hesabı: Bu hesapta bir sonraki döneme devredilen KDV alacağı izlenir. KDV dönemi sonunda indirilecek KDV hesabı ile hesaplanan KDV hesapları karşılaştırılır. İndirilecek KDV toplamı, hesaplanan KDV’den büyük çıkması halinde aradaki fark devreden KDV hesabına borç kaydedilir.

İmalatçı ihracatçı isterlerse, ihracata konu olan malın üretiminde yükledikleri KDV’yi devreden KDV hesabına devretmeyip, vergi idaresinden iadesini talep edebilir.¹³⁴

İndirilecek KDV Hesabı: Mal ve hizmet veya duran varlık alınmasında ortaya çıkan KDV tutarı bu hesabın borcuna kaydedilir.

İhracat ile ilgili üretimi yapılan malların alımında indirilmesi gereken KDV bu hesaba borç kaydedilir. Özellikle imalatçı ihracatçı işletmeler, KDV iadesi talep

¹³³ Doğan Şenyüz, **Vergi Hukuku**, Bursa:Ekin Kitabevi, 2005, s.480

¹³⁴ Gürsoy, a.g.e. s.64-65

etmeleri halinde, imalatta kullandıkları girdilerin KDV tutarını ayrıca göstermesi gerekir.¹³⁵

Diğer KDV Hesabı: Teşvikli yatırım mallarının ithalinde, ödenmeyerek fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen KDV tutarının izlendiği hesaptır. Erteleme bir yıldan daha uzun süreyi kapsar ise 292. Diğer KDV hesabı kullanılır.¹³⁶

İade Alınacak KDV Hesabı: İade alınacak KDV hesabı, hesap planında 193. Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar ana hesabının yardımcı hesabı şeklinde düzenlenmiştir. Dönem sonunda KDV kanununun ihracat istisnası hükümlerine göre iade talebinde bulunan firmalar iadesini istedikleri KDV'yi bu hesaba borç kaydederler, iade işlemi gerçekleştiği zaman veya bu verginin başka vergilere mahsubu yapıldığı zaman hesap alacaklandırılarak kapatılır.¹³⁷

Hesaplanan KDV Hesabı: Mal ve hizmet satışlarında hesaplanan KDV ile vazgeçilen işlemlere ait KDV'nin izlendiği hesaptır.

İhraç kaydıyla satışlarda hesaplanan KDV hesabına, tecil edilen KDV karşılığında alacak yazılarak, KDV tutarı tahsil edilmez. İhracat üç ay içinde gerçekleşmesi halinde tecil edilen KDV, terkin edilerek kapatılır.¹³⁸

Maddi Duran Varlık Hesapları: Maddi duran varlıkların ithalatında kur farkı ve faiz gideri dahil tüm girdiler ilk yıl içinde maddi duran varlığın aktifine ilave edilir. İkinci yılda ihtiyaridir. Dolayısıyla maddi duran varlıkların ithalatında yer alan mal bedeli, navlun, sigorta, gümrük vergisi, gümrükte ödenen ardiye, yükleme, boşaltma giderleri, banka masrafı, kredi kullanılmış ise kredi faizleri, gümrükte ödenen fonlar, gümrük komisyoncusu ücreti, montaj giderleri, yurtiçi nakliye giderleri vb. tüm giderler önce 259. Verilen Avanslar Hesabında toplanır. İthalat süreci

¹³⁵ Gürsoy, a.g.e. s.65

¹³⁶ Gürsoy, a.g.e. s.66

¹³⁷ Karacan ve Özcan, a.g.e. s.364

¹³⁸ Gürsoy, a.g.e., s.66

tamamlandığında 259. Verilen Avanslar Hesabında biriken tutar maddi duran varlığın aktifine devredilir.¹³⁹

Pasif Hesaplar: Pasif hesaplar, Banka Kredileri Hesabı, Yurtdışı Satıcılar Hesabı ve Borç Senetleri Hesabı olarak incelenebilir.

Banka Kredileri: İthalat ve ihracat işlemlerinin finansmanında kullanılan banka ve diğer finans kurumlarından tedarik edilen banka kredilerinin izlendiği hesaptır.

İthal edilen ilk madde ve malzeme, ticari mal ve maddi duran varlıkların ithalatının finansmanında ve ihraç edilecek mal ve hizmetin finansmanında kullanılmaktadır. Banka kredisi alındığında banka kredileri hesabına alacak, kredi geri ödendiğinde borç kaydedilir.

İthalat kredilerine tahakkuk eden faizler ithal edilen malın veya maddi duran varlığın maliyetine dahil edilir. İhracatın finansmanında kullanılan kredi faizleri, finansman gideri olarak kaydedilir.¹⁴⁰

Yurtdışı Satıcılar: İthalat işlemlerinde satıcılar hesabının alt hesabı olarak izlenen hesaptır. Vadeli akreditif, mal mukabili ve kabul kredili ithalat işlemlerinde kullanılır. İthalat gümrük beyannamesinde yer alan, fiili ithalat tarihindeki döviz alış kuru üzerinden satıcılar hesabına alacak, 159. Verilen Sipariş Avansları Hesabının ilgili alt hesabına borç kaydedilir.

İthalat bedeli banka hesaplarından havale edilerek ödeme yapıldığında işlem günü döviz kuru üzerinden bankalar hesabına alacak, satıcılar hesabına ise maliyet bedeli ile borç kaydedilir. Yurtdışı satıcılar hesabının kapatılması ile oluşan kur farkları 159. Verilen Sipariş Avansları hesabına kaydedilir.¹⁴¹

Borç Senetleri: Yabancı paralı borç senetleri genelde, kabul kredili ödeme şekline göre ithalat yapıldığında kullanılan hesaptır. Yurtdışı satıcının keşide ettiği poliçe,

¹³⁹ Gürsoy, a.g.e. s.67-68

¹⁴⁰ Gürsoy, a.g.e. s.68

¹⁴¹ Gürsoy, a.g.e. s.69

yurtiçi alıcı tarafından kabul edildiğinde borç senetleri hesabına döviz cinsinden alt hesabı ile birlikte alacak kaydedilir.¹⁴²

Gelir Tablosu Hesapları: Gelir Tablosu hesapları, Yurtdışı Satışlar hesabı, Satış İadeleri hesabı, Satış İskontoları hesabı, Diğer İndirimler hesabı, Satılan Mamul Maliyeti hesabı, Satılan Ticari Mallar Maliyeti hesabı, Kambiyo Kârı hesabı, Kambiyo Zararı hesabı ve Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar hesabı olarak incelenebilir.

Yurtdışı Satışlar: İşletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olarak yurtdışına yaptığı mal ve hizmet satış tutarı 601. Yurtdışı Satışlar hesabında izlenir. Bu hesap stok türüne, ayna, ülkelere göre satış tutarı gibi bilgileri izlemeye yönelik olarak alt hesaplara ayrılabilir.

Yurtdışı alıcıya satış yapıldığında, satış tutarı bu hesaba alacak kaydedilir. İhracat bedelinin tahsili ile ortaya çıkan olumlu kur farkları cari dönem içinde bu hesaba alacak, olumsuz kur farkları ise 612. Diğer İndirimler Hesabının alt hesabına Satış İndirimleri olarak kaydedilir.¹⁴³

Satış İadeleri: Alıcıların işletmeye iade ettikleri mal bedellerinin izlendiği hesaptır. İade alınan mal bedeli fatura değeri ile bu hesaba borç kaydedilir. Satış iadeleri hesabı dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktararak kapatılır.¹⁴⁴

Satış İskontoları: Satış ve ihracat faturasının düzenlenmesinden sonra yapılan her türlü tutar nakit veya miktar iskontoları bu hesapta izlenir. Yapılan iskontolar bu hesaba borç kaydedilir.¹⁴⁵

Diğer İndirimler: Cari dönemdeki yurtdışı satış ile ilgili olumlu kur farkı satışı artıran unsur olarak 601. Yurtdışı Satışlar hesabına ilave edilmektedir. Olumsuz kur farkları ise 612. Diğer İndirimler hesabında izlenir. Dolayısıyla cari dönemde

¹⁴² Gürsoy, a.g.e. s.60

¹⁴³ Toroslu, a.g.e., s.89

¹⁴⁴ Gürsoy, a.g.e. s.70

¹⁴⁵ Gürsoy, a.g.e. s.71

yurtdışı satış ile ilgili tahsilat ve değerlendirme yapıldığında oluşan olumsuz kur farkları Diğer İndirimler hesabına borç kaydedilir.

Satılan Mamul Maliyeti: İşletmenin ürettiği mamullerden yurtiçi ve yurtdışı satışı yapılanlara ait maliyetlerin izlendiği hesaptır. İşletmenin ihraç ettiği mamullerin maliyeti 152. Mamuller hesabı karşılığında bu hesaba borç kaydedilir. 620. Satılan Mamul Maliyeti hesabı dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktarılarak kapatılır.¹⁴⁶

Satılan Ticari Mallar Maliyeti: Satın alınan ve üzerinde işlem yapılmadan ihraç edilen ticari malların maliyetlerinin izlendiği hesaptır. İşletmenin ihraç ettiği ticari mallar maliyeti, ticari mallar hesabı karşılığında 621. Satılan Ticari Mallar Maliyeti hesabına borç kaydedilir. Dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktarılarak kapatılır.

Kambiyo Kârı: Yabancı para satışları ile ortaya çıkan olumlu kur farkları bu hesaba alacak kaydedilir. İhracat ile ilgili ihracat bedeli tahsilinde cari dönem içinde oluşan olumlu kur farkları 601. Yurtdışı Satışlar hesabına alacak kaydedilir. Cari dönemi aşması halinde ve değerlemesi yapılan yurtdışı ihracat bedeli alacaklarının tahsilinden doğan olumlu kur farkları ise, 646. Kambiyo Kârı hesabına alacak kaydedilir. Dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktarılarak kapatılır.

Kambiyo Zararı: Yabancı para satışları ile ortaya çıkan olumsuz kur farkları bu hesaba borç kaydedilir. İhracat ile ilgili ihracat bedeli tahsilinde cari dönem içinde oluşan olumsuz kur farkları 612. Diğer İndirimler hesabına alacak kaydedilir. Cari dönemi aşması halinde ve değerlemesi yapılan yurtdışı ihracat bedeli alacaklarının tahsilinden doğan olumsuz kur farkları ise 656. Kambiyo Zararı hesabına borç kaydedilir. Dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktarılarak kapatılır.

¹⁴⁶ Toroslu, a.g.e., s.93

Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar: Duran varlık satış kârı gibi arızı nitelik taşıyan kârlar ile olağandışı olayların neden olduğu gelir ve kârlar bu hesabın alacağında izlenir. Dış ticarete devlet yardımlarının tahsili halinde oluşan gelir bu hesaba alacak kaydedilir. Dönem sonunda 690. Dönem Kârı veya Zararı hesabına aktarılarak kapatılır.

Maliyet Hesapları: Maliyet hesapları, Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri hesabı, Genel Yönetim Giderleri hesabı ve Finansman Giderleri hesabı olarak incelenebilir.¹⁴⁷

Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri: İhracatta mamulün stoklara aktarılmasından ve hizmetin tamamlanmasından sonra, bunların yurtdışı alıcıya ve hatta tüketiciye teslimine kadar yapılan giderler (reklâm-tanıtım giderleri) bu hesapta izlenir.

Genel Yönetim Giderleri: İşletmenin ihracat ile ilgili yönetim, organizasyon, kadrolaşma, büro hizmetleri, güvenlik, hukuk işleri ve personel giderlerinin izlendiği hesaptır.¹⁴⁸

Finansman Giderleri: İhracatçı ve ithalatçı işletmeler ihracat ve ithalatın finansmanında çeşitli krediler kullanır. Bu krediler yurtiçi finans kurumlarından tedarik edilebileceği gibi yurtdışı finans kurumlarından da tedarik edilebilir. Gerek yurtiçinden gerekse yurtdışından tedarik edilen ihracat kredilerinin vade sonunda oluşan faiz giderleri bu hesapta izlenir.

İhracat ile ilgili banka masrafları, DAB belgesi masrafları, ihracat bedeli havale giderleri, akreditif masrafları bu hesaba borç kaydedilir.

¹⁴⁷ Gürsoy, a.g.e. s.74

¹⁴⁸ Ahmet Kızıl ve Macide Şoğur, **İhracat-İthalat İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları**, İstanbul:Der Yayınları, 1997, s.34

3.2. AKREDİTİFLİ ÖDEME ŞEKLİNDE İTHALAT KAYDI

İthalat işlemlerinde en sık kullanılan yöntem akreditifli ödeme yöntemidir. Akreditif, ithalatçının talebi üzerine bankası tarafından peşin yatırılarak veya ihracatçı tarafından belirlenen bir vadede ödenmek suretiyle açılabilir.¹⁴⁹ Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre "Yurtiçinden ya da yurtdışından satın alınmak üzere siparişe bağlanan stoklarla ilgili yapılan avans ödemeleri" 159. Verilen Sipariş Avansları hesabında izlenmektedir. Akreditif açma işlemi için, banka hesabından akreditif masraf ödemesi yapıldığı durumda 159. Verilen Sipariş Avansları borçlandırılır, 102. Bankalar hesabı alacaklandırılır.¹⁵⁰

İthalata konu olan malın fiili ithalat tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz kuru üzerinden hesaplanan satıcıya ödenecek mal bedelinin kaydında, 159. Verilen Sipariş Avansları hesabı borçlandırılır, 320. Satıcılar hesabı alacaklandırılır.

Mal bedelinin transfer edildiği tarihte 320. Satıcılar hesabına kendi bakiyesi kadar borç kaydedilir. Olumsuz kur farkları 159. Verilen Sipariş Avansları hesabına kaydedilir. Transfer edilen toplam tutar ise döviz satış kuruyla 102. Bankalar hesabına alacak kaydedilir.¹⁵¹

Bu durumda 159. Verilen Sipariş Avansları hesabının alt hesaplarında aktarma işlemi yapılması ve yurtdışı avansının ithalat sipariş giderine devredilmesi gerekir.¹⁵²

İthalatın fiilen tamamlandığı tarihte 159 no'lu hesap, ithalatın konusu ticari mal ise 153 no'lu hesaba, ilk madde ve malzeme ise 150 no'lu hesaba aktararak kapatılır.¹⁵³

¹⁴⁹ Seha Selek ve Seçkin Gönen, "Dış Ticaret İşlemlerinden Akreditifli Ödeme Şeklinin Muhasebeleştirilmesi", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:27, Nisan 2005, s.20

¹⁵⁰ Mesut Bilginer, **Dış Ticaret İşlemler Ve Uygulamalar**, Niğde: Gazi Kitabevi, 2004, s.226

¹⁵¹ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.392

¹⁵² Hayrettin Erdem, "Verilen Avansların Gelir Vergisi ve KDV Karşısındaki Durumu ve Muhasebeleştirilmesi", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:6, Sayı:62, Şubat 1998, s.90

Akreditifli ödeme işlemlerinde en sık kullanıldığını düşündüğümüz standartlardan UMS 2 Stoklar, UMS 21 Kur Değişiminin Etkileri, UMS 16 Maddi Duran Varlıklar ve UMS 23 Borçlanma Maliyetleri standartları üzerinde durulacaktır.

3.2.1. Stokların Muhasebeleştirilmesi

Stoklar, işletmenin satmak, üretmek veya işletme ihtiyaçlarında kullanılmak üzere elinde bulundurduğu, değerlendirme gününde işletmenin mülkiyet ve tasarrufundan çıkmamış mal, hammadde, yarı mamul, işletme malzemesi, yardımcı malzeme, mamul gibi maddi değerlerdir.

İşletmelerin finansal tabloları içinde önemli bir paya sahip stoklara ilişkin muhasebe standartlarının oluşturulması oldukça önemlidir. Stoklar Muhasebe Standardı, stokların bir varlık olarak muhasebeleştirilmesinde, kullanılmasında ve elden çıkarılmasında gerçekleşen işlemleri saptamaktadır. Bu standart belli koşullar oluştuğunda, stok maliyetlerinin net gerçekleşebilir değere indirgemeyi de içererek, gidere dönüştürülme sürecini ve prensiplerini de açıklamaktadır. Stoklar Standardı stok maliyetlerinin kapsamı, oluşumu, uygulanacak değerlendirme yöntemleri, hizmet işletmelerindeki hizmet maliyetleri hakkında bilgi verir. Stoklar Standardının bu konuda uluslararası Muhasebe Standartlarıyla uyumlu şekilde hazırlanmasına dikkat edilmiş olması, günümüzdeki küreselleşme hareketlerinin hızlandığı düşünülünce dış ilişkilerde rekabet avantajı sağlayabilecektir.

3.2.1.1. Standardın Amacı

UMS 2 Stoklar standardının amacı, stoklarla ilgili muhasebe işlemlerini açıklamaktadır. Muhasebede stokların muhasebeleştirilmesi ile ilgili temel konu, stokların bir varlık olarak muhasebeleştirilmesinde, kullanılmasında ve elden çıkarılmasında gerçekleşen gelirler ile karşılaştırılacak olan maliyetin belirlenmesidir. Bu standart, stok maliyetlerinin, net gerçekleşebilir değere indirgemeyi de içererek, nasıl saptanacağını ve gidere dönüşeceğini açıklar. Standart

¹⁵³ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.392

ayrıca stok maliyetlerinin oluşumu, içeriği ile uygulanacak değerlendirme yöntemleri hakkında da bilgi verir.¹⁵⁴

3.2.1.2. Standardın Kapsamı

Bu standart, inşaat sözleşmeleri ve bu sözleşmelerle doğrudan ilişkilendirilebilen hizmet sözleşmeleri, finansal araçlar ve tarımsal faaliyetle ilgili canlı varlıklar ve hasat zamanındaki tarımsal ürünler dışındaki tüm stoklar için uygulanır.¹⁵⁵

3.2.1.3. Standardın Uygulanması

Stoklar, maliyet ve net gerçekleşebilir değerin düşük olanı ile değerlendirilir.

Net Gerçekleşebilir Değerin Hesaplanması: Net gerçekleşebilir değer, işin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşürülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder (IAS 2.9).¹⁵⁶

Net gerçekleşebilir değerin tahmini, hesaplama anında mevcut güvenilir kanıtlara göre stokların satılması durumunda elde edilmesi beklenen satış tutarları esas alınarak yapılır. Bu tahmin dönem sonundaki mevcut koşullarla uyumlu oldukları ölçüde dönem sonundan sonra oluşan fiyat ve maliyet dalgalanmalarıyla doğrudan bağlantılı olan olayları da dikkate alır. Geçici fiyat ve maliyet dalgalanmaları, net gerçekleşebilir değerin saptanmasında dikkate alınmaz (IAS 2.30).

Net gerçekleşebilir değere ilişkin tahminler yapılırken, ayrıca, stokların elde tutulma amacı da dikkate alınır. Örneğin, taahhüt edilen kesin satış veya hizmet sözleşmelerini yerine getirmek için elde tutulan stokların net gerçekleşebilir

¹⁵⁴ Remzi Örtten, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar, **Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları**, Ankara: Gazi Kitabevi, Mart 2007, s.47

¹⁵⁵ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.47

¹⁵⁶ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.51

değerinin belirlenmesinde, sözleşme fiyatı esas alınır. Elde tutulan stoklar, satış sözleşmelerinde belirtilenlerden fazla ise, fazla olan kısmın net gerçekleşebilir değeri, genel satış fiyatları dikkate alınarak belirlenir. Taahhüt edilen kesin satış tutarından daha fazla stokun elde bulundurulması veya bir satın alma tahhüdünün olması nedeniyle ortaya çıkabilecek karşılıklar ve şarta bağlı yükümlülükler, UMS 37 “Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar” bölümündeki hükümler çerçevesinde işleme tabi tutulur (IAS 2.31).¹⁵⁷

Üretimde kullanılmak üzere tutulan ilk madde ve malzemelerinin değerlemesi özellik arz eder. İlk madde ve malzeme giderlerin, değerlemesinde, bunların kullanımı sonucu elde edilecek mamulün satış değerine bakılır. Eğer, mamullerin, maliyet ve maliyetin üzerinde satılmaları bekleniyorsa, ilk madde ve malzemeler, maliyetlerinin altında bir değerle değerlendirilemezler. Ancak, mamullerin maliyetinin, net gerçekleşebilir değerlerinin üstünde olacağı düşünülüyorsa, ilk madde ve malzemelerin değeri net gerçekleşebilir değerlerine düşürülür. Bu durumlarda ilk madde ve malzemelerin yenileme maliyetleri, net gerçekleştirilebilir değeri yansıtan en iyi ölçü olabilir (IAS 2.32).¹⁵⁸

Her finansal tablo dönemi itibariyle, net gerçekleşebilir değer yeniden gözden geçirilir. Daha önce stokların net gerçekleşebilir değere indirgenmesine neden olan koşulların geçerliliğini kaybetmesi veya değişen ekonomik koşullar nedeniyle net gerçekleşebilir değerde artış olduğu kanıtlandığı durumlarda, ayrılan değer düşüklüğü karşılığı iptal edilir. Böylece yeni kayıtlı değer, maliyet ve revize edilen net gerçekleşebilir değeri üzerinden finansal tablolarda izlenen stok kalemlerinin, izleyen finansal tablo döneminde işletme bünyesinde bulunması ve satış fiyatının artması durumunda söz konusu olur (IAS 2.33).

Net gerçekleşebilir değerle değerlendirme yapıldığında da vergi kanunlarımıza göre uyumlama yapılmak zorunda kalınacaktır. Çünkü vergi mevzuatımıza göre dönem sonu stokların değerlemesinde maliyet bedeli geçerlidir. %10 dan fazla değer düşüklüğü varsa emsal bedelle değerlendirilebilir.

¹⁵⁷ International Accounting Standart Boards, **International Financial Reporting Standarts**, 2008, s.73

¹⁵⁸ Örtün, Kaval ve Karapınar, a.g.e.,s.52

Vergi mevzuatımıza göre, stokun elden çıkarılması için beklenen satış giderleri maliyetten düşülemez. Net gerçekleşebilir değer en önemli özelliklerinden birisi, tahmini satış giderlerinin karşılık ayırmak suretiyle dönem sonu stok maliyetlerinden düşülmesi gerekliliğidir. Diğer bir husus, net gerçekleşebilir değere göre değerlendirme yapıldığında, stokun maliyetinden vergi kanunlarımızca kabul edilmeyen bütün değer düşüklükleri indirilecektir.¹⁵⁹

3.2.1.4. Yurtdışından Satın Alınan Stokların Maliyeti

Yurt dışından satın alınan ilk madde ve malzemenin maliyetlerinin belirlenmesinde aşağıda gösterilen maliyet unsurları yer almaktadır:¹⁶⁰

Mal Alış Bedeli: Yurt dışından satın alınan ilk madde ve malzemenin maliyetini oluşturan en önemli öge, kuşkusuz ithal edilen ilk madde ve malzemenin alış bedelidir. Akreditifin küvertür bedeli diye de adlandırılan bu tutar, yurt dışından satın alınan malın, döviz bedeli ile döviz kurunun çarpımından oluşmaktadır.

İthalatçı firma, dış satımda aracı olacak bankaya ihracatçı lehine akreditif hesabı açtırmakta ve akreditifin küvertür bedelini ya kendi olanakları ile sağladığı nakitle ya da bankadan alınan kredi ile yatırmaktadır. Aracı banka da, söz konusu akreditif tutarını T.C. Merkez Bankası'na intikal ettirmektedir. İşletmenin hesaplarında bu işlem "159 Verilen Sipariş Avansları", "Yurtdışı Sipariş Avansları (Akreditifler) hesabında izlenmektedir. İthal edilen ilk madde ve malzeme işletmeye geldiğinde bu hesap kapatılarak ilk madde ve malzeme stoklarına kaydedilmektedir.

Akreditif Giderleri: Küşat komisyonu sigorta primleri gibi giderlerdir.

Taşıma Giderleri: İthal edilen ilk madde ve malzemenin işletmeye gelinceye kadar yapılan taşıma giderleri, taşıma sigortası, yükleme boşaltma gibi giderlerdir.

¹⁵⁹ Örten, Kaval, Karapınar, a.g.e, s.51-52

¹⁶⁰ Bünyamin Öztürk, **Dönemsonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Kocaeli: Kocaeli SMMM Odası Eğitim Yayınları, Aralık 2006, s.44-45

İşletmeye gelinceye kadarki depolama giderleri: İthal edilen ilk madde ve malzemenin işletmeye gelinceye kadar çeşitli depolarda beklemesi sonucu ödenen kiralar ve diğer giderler, ilk madde ve malzemenin maliyetine girmektedir.

Gümrük Vergileri: İthal edilen ilk madde ve malzeme için ödenen gümrük vergileri, ilk madde ve malzemenin maliyetine girmektedir.

Damga Vergisi ve Harçlar: İlk madde ve malzemeyle ilgili olarak ödenen damga vergileri ve harçlar da ilk madde ve malzeme maliyeti içine girmektedir.

Alışa Özel Finansman Giderleri: ilk madde ve malzeme ithali için alınan akreditif kredilerine ilişkin faiz giderleri ilk madde ve malzemenin maliyetine girer. (Akreditif kapatılıncaya kadar ortaya çıkan faiz gideri)

Komisyonlar ve Diğer Giderler: Gümrük komisyoncularına ödenen ücret, komisyon ve diğer giderlerdir.

3.2.2. Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi

Maddi duran varlıklar, işletmede bir etkinlik döneminden daha uzun sürelerde işletme çalışmalarının gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere edinilen maddi değerlerdir.¹⁶¹

3.2.2.1. Standardın Amacı

UMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardının amacı, finansal tablo kullanıcılarının işletmenin maddi duran varlıklardaki yatırımını ve bu yatırımdaki değişimleri belirleyebilmelerini sağlayan maddi duran varlıklarla ilgili muhasebe işlemlerini düzenlemektir. Maddi duran varlıkların muhasebeleştirilmesindeki temel konular; varlıkların muhasebeleştirilmesi, defter değerlerinin belirlenmesi ve

¹⁶¹ Orhan Sevilengül, **Genel Muhasebe**, 12.b, Ankara:Gazi Kitabevi, 2005, s.438

bunlarla ilgili olarak finansal tablolara yansıtılması gereken amortisman tutarları ile değer düşüklüğü zararlarıdır.¹⁶²

3.2.2.2. Standardın Kapsamı

Bu standart satış amaçlı olmayan, mal ve hizmet üretimi, pazarlama, satış, dağıtım faaliyetleri ve yönetim faaliyetleri için yani kullanım amaçlı tüm duran varlıklara uygulanır. Satış için üretilen gayrimenkuller, satışa uygun hale gelinceye kadar olan zamanda bu standart kapsamında belirlenirler. Yine özel tükenmeye tabi varlıklar ile özel maliyetler bu kapsamda değerlendirilir.¹⁶³

3.2.2.3. Standardın Uygulanması

Maddi varlıkların iktisabında elde etme maliyeti veya işletmede üretim maliyeti hesaba alınır.

Maddi varlıklar elden çıkarıldığında veya kullanımdan gelecekte ekonomik fayda beklenmediği zaman bilançodan çıkarılır. Yani satıldığında veya tamamen kullanılamaz hale geldiğinde bilançodan da çıkarılması gerekir. Özellikle hurdaya ayrılma nedeniyle ve kullanımdan kaldırılarak satışa çıkarma gibi IFRS 5'e göre Satış Amaçlı Elde Tutulan Varlıklar olarak sınıflanmış ise amortismanlarına da son verilir. Dolayısıyla aktif değeri birikmiş amortismanları arasındaki fark kâr veya zarar yazılır.¹⁶⁴

Maddi varlıkların vadeli ve dolayısıyla belirli bir vade farkı ile birlikte satımında satış bedeli olarak sadece vade farkından ayrılmış peşin değeri esas alınır. Vade farkı ise faiz geliri olarak dikkate alınır (IAS 16.72). Bu vade farkı önce aktif bir hesaba alacak kaydedilir. Daha sonra tahsilatlara paralel olarak itfa edilerek faiz gelirleri içine alır.¹⁶⁵

¹⁶² Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, **Türkiye Muhasebe Standartları**, Ankara:TMSK Yayınları-2, s.511

¹⁶³ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.195

¹⁶⁴ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.200-201

¹⁶⁵ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.201

3.2.2.4. Maddi Duran Varlıklarda Kur Farklarının Değerlemesi

163 Seri No'lu VUK Genel Tebliğinde: “Döviz kredisi kullanılarak yurtdışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlemesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından, sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanlarının, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta; aynı kıymetlerle ilgili söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise, ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması”nın mümkün bulunduğu açıklanmıştır.¹⁶⁶

Maliye Bakanlığı daha sonra yayımlanan tebliğlerde, sabit kıymetin aktife alındığı dönemin sonuna kadar oluşan kur farklarının maliyete ilavesinin zorunlu olduğunu açıklamıştır. SPK uygulaması ve uluslararası muhasebe standartlarına göre aktife alınma tarihinden sonraki kur farkları maliyete atılmayıp sonuç hesaplarına aktarılmakla birlikte Maliye Bakanlığı aktife alma tarihi yerine dönem sonunu esas almaya devam etmektedir.¹⁶⁷

3.2.3. Kur Değişimlerinin Muhasebeleştirilmesi

Küreselleşme ile uluslararası ticaret artmıştır. Uluslararası ticarete işlemler geçerli dolar, euro vb. para birimleriyle yapılmaktadır. Bu da ihracatçı ya da ithalatçı ülkelerdeki para birimleri ile ifade edilen işlemlerin yabancı para biriminde dönüştürülmesinde kur farklarını ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca birden çok ülkede faaliyette bulunan işletmelerin de kur farklarıyla karşılaşması kaçınılmazdır.¹⁶⁸

Yaygın kullanımda yabancı ülke paralarına genel olarak döviz denmektedir. Ancak, teknik olarak nakit şeklinde olan eldeki paraya efektif, nakde dönüştürülebilir herhangi bir araç şeklinde olanlara (banka havalesi, ödeme emri, döviz poliçeleri, mevduat sertifikaları, seyahat çekleri vb.) da döviz adı verilmektedir. Yabancı ülke

¹⁶⁶ Öztürk, a.g.e., s.75

¹⁶⁷ Öztürk, a.g.e., s.75

¹⁶⁸ Necdet Sağlam, Selim Şengel ve Bünyamin Öztürk, **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, Mart 2007, s.673

paralarının fiyatına döviz kuru denmektedir. Döviz kuru, iki ulusal para arasındaki değişim oranı olarak da tanımlanabilir. Türkiye’de döviz kurları 1 birim yabancı paranın Türk lirası karşılığı olarak ilan edilmektedir. Örneğin 1 amerikan doları=1,20YTL gibi. Döviz kuru, iki ulusal para biriminin birbiri cinsinden ifade edilen fiyatıdır ve bu fiyat da, diğer fiyatlar gibi arz ve talebe göre değişkenlik göstermektedir. Yabancı paraya talebin arttığı durumlarda yabancı paraların fiyatı Türk lirasına göre değer kazanacak, Türk lirasına olan talebin arttığı durumda ise Türk lirası yabancı paralara göre değer kazanacaktır. Örneğin 1 amerikan doları = 1,20 YTL iken, amerikan doları talebi artmaya başlarsa fiyatlar 1 amerikan doları =1,48 YTL ye yükselebilir.¹⁶⁹

Yabancı para birimiyle yapılan mali karakterli işlemler farklı standartlarla yapılması sonucu, Genel Kabul Görmüş Standartların geliştirilmesi gündeme gelmiştir. Dış dünyada geliştirilen muhasebe standartları; finansal tablolarda şeffaf, tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir bir mali raporlama sistemi hedefini taşımaktadır. Standartlar, ekonomik etkinlik ve mali istikrar için gerekli olup, güçlü bir altyapı ile desteklenmektedir.¹⁷⁰

3.2.3.1. Standardın Amacı

UMS 21 Kur Değişimleri standardının amacı, yabancı para işlemlerin ve yurtdışındaki işletmelerin finansal tablolara nasıl dahil edileceğini ve finansal tablolarda kullanılan para birimine nasıl çevrileceğini düzenlemektedir. Hangi döviz kuru ve kurlarının kullanılacağı ve döviz kurlarındaki değişimin finansal tablolar üzerindeki etkilerinin nasıl raporlanacağı bu standardın temel konularını oluşturmaktadır.

Bir diğer ifadeyle standardın hedefi kur farkları, yabancı para işlemleri ve yurtdışındaki faaliyetlerle ilgili muhasebe uygulamalarının belirlenmesidir.

¹⁶⁹ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.673-674

¹⁷⁰ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.674

3.2.3.2. Standardın Kapsamı

Standardın hangi işlemlere uygulanacağı standardın kapsamı kısmında düzenlenmiştir. Buna göre finansal tabloların hazırlanmasında, her işletme geçerli para birimini bu standarda göre belirler. İşletme, yabancı para kalemleri kendi geçerli para birimine çevirir ve böyle bir çevrimin etkilerini bu standarda uygun olarak raporlanacaktır.¹⁷¹

Standardın kapsamında bu standardın uygulanacağı haller düzenlenmiştir. Buna göre standart aşağıdaki durumlarda uygulanır.¹⁷²

- ✓ UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardının kapsamında olan türev işlemler ve bakiyeler hariç, yabancı para işlemlerin ve yabancı para cinsinden bakiyelerin muhasebeleştirilmesinde,
- ✓ İşletmenin finansal tablolarına konsolidasyon, oransal konsolidasyon ya da özkaynak yöntemi uygulanarak dahil edilen yurtdışındaki işletmelerin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun raporlama para birimine çevrilmesinde,
- ✓ İşletmenin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun finansal tablolarda kullanılan para birimine çevrilmesinde uygulanır.

UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardı bir çok yabancı para türev araçlarına uygulandığından, bu türev araçlar bu standart kapsamı dışındadır. Diğer taraftan UMS 39'un kapsamında olmayan yabancı para türev araçlar (örneğin diğer sözleşmelerde saklı yabancı para türev araçlar) bu standart kapsamındadır. Ayrıca bu standart, bir işletmenin türev araçlarına ilişkin tutarları geçerli para biriminden finansal tablolarda kullanılan para birimine çevirirken de uygulanacaktır.

¹⁷¹ International Accounting Standart Boards, a.g.e., s.804

¹⁷² Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.676

Ayrıca standart, bir işletmenin finansal tablolarının bir yabancı para biriminde sunulmasında uygulanır ve sonucunda ortaya çıkan finansal tabloların UFRS'ye uygunluğuna yönelik gerekli koşulları belirler. Standartta finansal bilgilerin yabancı paraya çevrimlerinde bu koşulların sağlanmadığı durumlara ilişkin olarak açıklanacak konular da düzenlenmiştir.

Standart ayrıca, finansal tablolarını hazırlayan bireysel raporlama yapan bir işletmenin ya da UMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar standardına göre bireysel finansal tablolar hazırlayan bir işletmenin finansal tablolarını herhangi bir para biriminde sunmasına izin vermektedir. Eğer işletmenin finansal tablolarında kullanılan para birimi geçerli para biriminden farklı ise, faaliyet sonuçlarını ve finansal durumunu da bu standarda uygun olarak çevirir.

Yabancı para işlemlerinden doğan kazanç ve kayıpları ile işletmenin faaliyet sonuçlarının ve finansal durumunun farklı bir para birimine çevrilmesinden doğan kur farklarından kaynaklanabilecek vergi etkilerinin muhasebeleştirilmesinde UMS 12 standardı hükümleri uygulanır.¹⁷³

3.2.3.3. Standardın Uygulanması

Standardın uygulanmasını, ilk muhasebeleştirme, izleyen bilanço tarihlerinde raporlama, yabancı para işlemleri, kur farklarının muhasebeleştirilmesi, geçerli para biriminde değişiklik ve finansal tablolarda geçerli para biriminden farklı bir para biriminin kullanılması şeklinde ele alabiliriz.¹⁷⁴

¹⁷³ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.676-677

¹⁷⁴ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.680

3.2.3.4. Yabancı Para İşlemleri

Yabancı paraya dayalı işlemler, yabancı para birimi bazında yapılan veya ödenmesi yabancı para birimi ile yapılacak olan işlemlerdir. Bu işlemlerden biri fiyatı yabancı para birimi ile saptanan mal ve hizmet alım ve satımları, bir diğeri ise değeri yabancı para birimi ile ifade edilmiş bir varlığın elde edilmesi veya elden çıkarılmasında yabancı kaynaklardaki artış veya azalışlardır. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi yabancı paralı varlıklarda kur farkından artış kara azalış zarar neden olurken kaynaklarda ise artış zarar ve azalış kâra neden olmaktadır.¹⁷⁵

Tablo:1 Kur Farkları

	Artış	Azalış
Varlıklar	Kâr	Zarar
Kaynaklar	Zarar	Kâr

Standartta göre, yabancı para cinsinden bir işlem, şirketin mali kayıtlarına işlemin gerçekleştiği tarih itibariyle, genellikle o tarihteki kur üzerinden kaydedilir. İşlem günü ile ödeme günü arasında kur değişikliği varsa ortaya bir kur farkı çıkacaktır. Standartta kur farkının çoğunlukla kazanç veya zarar oluşturacağından söz etmektedir.

Yabancı para birimine dayalı olan ve işlemin yapıldığı tarihteki geçerli kur kullanılarak raporlama para birimine dönüştürülen bu kalemlerin bilanço tarihinde finansal tablolarda raporlanması, parasal kalem, parasal olmayan kalem olmasına göre farklı şekilde yapılır.¹⁷⁶

3.2.3.4.1. Parasal Kalemlerin Değerlemesi

Kasa, banka, senetli/senetsiz alacaklar, kullanılan/kullandırılan krediler, borçlar parasal kalem olarak nitelenirler. Bunlarda kullanılacak kur değerlendirme

¹⁷⁵ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.680-681

¹⁷⁶ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.682

günündeki kur yani cari kur veya spot kurdur.¹⁷⁷ Spot kur hemen teslim tarihindeki kur şeklinde tanımlanmış ise de uygulamada çok farklı kurlarla karşılaşılır. Örneğin yıl içinde herhangi bir günde T.C Merkez Bankası'nın döviz alış, döviz satış, efektif alış, efektif satış gibi ilan edilen ve objektifliği kabul edilen kur kotasyonları olabildiği gibi, her bankanın uyguladığı veya döviz bürolarının uyguladığı alış ve satış olmak üzere ilan edilen farklı kurlar olabilir. Bu konuda standartta somut bir belirleme yapılmamış olmamakla birlikte şirket açısından kendi işlemi ile bağlantı kurulabilen en gerçekçi kur en uygun kurdur. Örneğin bankalar günlük kurları kendileri belirlemektedirler ve bunu uygularlar. Bu bankalara yatırılan veya çekilen paralar o bankanın uyguladığı kurlarla kayda alınabileceği gibi, T.C Merkez Bankası kurları da olabilir. Eğer döviz bürolarından alım veya satım yapılıyor ise bu kurlar uygulanabilecektir.¹⁷⁸

Bunların hangisinin kullanılacağı konusunda standart şu belirlemeyi yapmaktadır. “Muhtelif döviz kurları mevcutsa, kullanılan kur; ilgili nakit akışlarının ölçüm tarihinde gerçekleşmiş olması durumunda işlemde kaynaklanan nakit akışları veya bakiyenin itfa edileceği kurdur.” (IAS 21.26). Bu maddenin yorumu şu şekilde yapılabilir. Aktife gelen kalemler yani varlıklar alış kuru, yükümlülükler satış kuru uygulanacaktır. Çünkü, eğer işletme bilanço gününde dövizini bozdurarak yerli para cinsine dönüştürecekse dönüştürebileceği kur, bankanın alış kuru olacaktır. Eğer şirket borcunu ödeyecekse banka önce şirkete döviz satacak ve bu döviz de yurt dışına gönderecektir. Yani şirkete karşı kullanacağı kur, döviz satış kuru olacaktır.

Genelde alacaklarda ve borçlarda, döviz; kasa mevcutlarında efektif kurları kullanılacaktır. Farklı kuruluş ve bankalar değerlendirme gününde farklı kurlar uyguladığından, objektifliği sağlamak için şirketler T.C Merkez Bankası'nın ilan ettiği kurları, aktiflerini değerlemede alış, pasiflerini değerlemede satış kurunu esas alarak kullanırlar. Bilançolarını da buna göre düzenlerler.¹⁷⁹

Parasal kalemlerin değerlendirilmesinde doğan lehte ve aleyhte kur farklarının muhasebeleştirilmesinde bilanço kaleminin niteliği önem kazanmaktadır.

¹⁷⁷ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.332

¹⁷⁸ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.331

¹⁷⁹ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.332

- ✓ Eğer banka mevcutları, kasa bakiyeleri, verilen ödünçler, alınan ödünçler değerlemeye konu ise, kayıtlı değer ile değerlendirme sonunda bulunan değer arasındaki fark, işletmenin lehine ise 646 Kambiyo Kârları, işletmenin aleyhine ise 656 Kambiyo Zararları hesabı kullanılarak kayda alınır.
- ✓ Eğer bir mal alımı için verilen avans söz konusu ise yani 159 Verilen Sipariş Avansları hesabında kayıtlı bir tutarsa avansın niteliğine göre değişir. Avans belirli bir malın alımını garanti ediyor ise, yani satıcı bunu mal olarak ödemek zorunda ise değerlemeye konu olmaz. Bu durumda verilen sipariş avansı bir mal gibi düşünülür ve parasal olmayan varlık olarak nitelenir. Dolayısıyla işlem tarihindeki kur ile değerlendirilir. Kur farkı doğmaz. Eğer bu şekilde bir avans değerlemeye tabi tutulursa, henüz mal teslim alınmadan, riskleri alıcı şirkete geçmeden kâr veya zarar yazılması ile sonuçlanır ki, bu da gerçekçi olmaz. Ancak bu hesap ileride alınacak mallara mahsuben verilen ve cari hesap gibi çalıştırılan bir hesapsa yine parasal kalem olarak nitelenir ve değerlemeye konu olur. Değerleme farkları da yine kambiyo kârı veya zararı olarak kayda alınır.
- ✓ Eğer herhangi bir kredi kullanımından doğan kur farkı ise, bu da kambiyo kârı veya zararı değil, kullanılan kredinin toplam maliyetini ifade eden “780 Finansman Giderleri” hesabı ile ilişkilendirilir.
- ✓ Aleyhte farklar bu hesaba borç, lehte farklar alacak yazılacaktır. Doğan kur farkı bazen kredinin faizini geçebilir ve finansman gideri hesap bakiyesi borç değil, alacağı bile dönüşebilir. Bu da gerçekçidir.¹⁸⁰

3.2.3.4.2. Parasal Olmayan Kalemlerin Değerlemesi

Bu kapsamda maddi olmayan duran varlıklar, finansal duran varlıklar yer alır. Yine öz sermaye hesapları bu kapsamdadır. Herhangi bir işletme yurtdışında bir gayrimenkul sahibi olabilir. Bu gayrimenkul kullanım amaçlı olabileceği gibi, kiraya

¹⁸⁰ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.333

verilen bir gayrimenkul ve satış amacıyla bir gayrimenkul olabilir. Bu şekilde yatırımlar IAS 39'a göre Satışa Hazır Finansal Varlık olarak sınıflandırılması gereken varlıklardır ve parasal olmayan kalemlerdir. Bu gibi varlıkların değerlemesinde doğan kur farklarının tabi tutulacağı işlem, varlıkların nasıl değerlendirildiğine göre farklılık gösterir.¹⁸¹

Eğer değerlemeye konu maddi varlık işletme tarafından maliyet bedeli ile değerlemeye konu ediliyor ise, dönem sonunda değerlemede kullanılan kur cari kur değil, tarihi kur veya bunların iktisap tarihindeki kur (işlem tarihindeki kur) olacaktır. Bunların amortismanları ve değer azalma karşılıkları da aynı şekilde o kurla olacaktır. Dolayısıyla değerlendirme kur farkı olmayacaktır.

Eğer değerlemeye konu maddi varlık cari değerle değerlendiriliyor ise, değerlemede kullanılacak kur, cari kur olacaktır. Değerlemeye konu varlık her bilanço döneminde yeniden değerlendiriliyorsa ve cari değeri ile kayıtlı değeri arasındaki fark kâr yerine, özkaynaklarda gösteriliyor ise kur farkları da öz kaynaklarda aynı kalem içinde gösterilecektir. Eğer zarar yazmak gerekiyor ise, kur farklarından doğan lehte veya aleyhte farklarda kâr/zararda gösterilecektir. Özetle kur farkı kâr/zararı ile piyasa veya cari fiyatlar farkından doğan kâr veya zarar birleştirilerek kayda alınacaktır (IAS, 21.30).¹⁸²

3.2.3.4.3. İlk Muhasebeleştirme

İşlem tarihi, işlemin UFRS'ye göre ilk defa kaydedilmesi gerektiği tarihtir. Uygulama kolaylığı nedeniyle, işlem tarihindeki gerçek kura yaklaşan bir kurun, örneğin, haftanın ya da ayın ortalama kurunun, o dönem içinde her bir yabancı para biriminde gerçekleşen işlemlerin tümü için kullanılması mümkündür. Bununla birlikte, döviz kurunun önemli ölçüde dalgalanması durumunda dönem için ortalama kur kullanılmaz.¹⁸³

¹⁸¹ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e.,s.334

¹⁸² International Accounting Standart Boards, a.g.e., s.623

¹⁸³ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.682

Bir yabancı paralı işlemi ilk muhasebeleştirme sırasında, yabancı para birimindeki tutara, geçerli para birimi ile işlem tarihindeki yabancı para birimi arasındaki geçerli kur uygulanarak, geçerli para biriminden kaydedilir. Yabancı paralı işlemlerin geçerli (ulusal) para birimine çevrilmesini aşağıdaki iki tabloda özet olarak gösterebiliriz. Burada pratik olması sebebiyle aylık ortalama kurlar kullanılabilir.¹⁸⁴

Tablo:2 Yabancı Para İşlemlerin Geçerli Para Biriminden Gösterimi

	İlk Kayıt	Raporlama Tarihindeki Değerleme
Maliyet değerinden kayda alınan parasal olmayan kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	İşlem tarihindeki kur üzerinden
Rayiç değerinden kayda alınan parasal olmayan kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Rayiç değer belirlendiği tarihteki kur üzerinden
Parasal kalemler	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden

Tablo:3 Finansal Tabloların Geçerli Para Biriminden Farklı Bir Raporlama Birimine Dönüştürülmesi

	Yüksek Enflasyonun Olmadığı Durumlarda	Yüksek Enflasyonun Olduğu Durumlarda
Bilanço	Bilanço tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden
Kâr veya zarar	İşlem tarihindeki kur üzerinden	Bilanço tarihindeki kur üzerinden
Özsermaye çevirim farkı	Özsermaye çevrim farkı	-

3.2.3.4.4. İzleyen Bilanço Tarihlerinde Raporlama

İşletmeler dönem sonunda finansal tabloları düzenlerken yabancı paralı işlemleri dikkate alarak değerlendirme işlemlerini yaparlar. Yabancı paralarla ilgili olarak her bilanço tarihinde aşağıdaki çevrim işlemleri gerçekleşir.

- ✓ Yabancı para parasal kalemler kapanış kurundan çevrilir,

¹⁸⁴ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.682-683

- ✓ Tarihi maliyet cinsinden ölçülen yabancı para birimindeki parasal olmayan kalemler işlem tarihindeki döviz kuru kullanılarak çevrilir, ve
- ✓ Gerçeğe uygun değerden ölçülen yabancı para birimindeki parasal olmayan kalemler gerçeğe uygun değer belirlendiği tarihteki döviz kurları kullanılarak çevrilir.

Bir kalemin defter değeri, ilgili diğer standartlar ile birlikte belirlenir. Örneğin maddi duran varlıklar, UMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardı uyarınca gerçeğe uygun değer ya da tarihi maliyete göre değerlendirilebilir. Defter değerinin tarihi maliyet veya gerçeğe uygun değer esasına göre belirlenmesine bakılmaksızın, tutarının bir yabancı para biriminde belirlenmesi durumunda, ilgili tutar bu standart uyarınca geçerli para birimine çevrilir.

Bazı kalemlerin defter değeri iki ya da daha fazla tutar karşılaştırılarak belirlenir. Örneğin, stokların defter değeri, UMS 2 Stoklar standardına göre maliyet ya da net gerçekleşebilir değerden düşük olanıdır. Benzer şekilde, UMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardına göre, değer düşüklüğü göstergesi olan bir varlığın defter değeri, muhtemel değer düşüklüğü dikkate alınmadan önceki defter değeri ile geri kazanılabilir tutarından düşük olanıdır. Böyle bir aktif, parasal değilse ve bir yabancı para biriminden ölçülüyorsa, defter değeri aşağıdakiler karşılaştırılarak belirlenir:

- ✓ Tutarın belirlendiği tarihteki döviz kurundan çevrilen maliyet ya da defter değerinden uygun olanı (tarihi maliyet cinsinden ölçülen bir kalem için işlem tarihindeki kur), ve
- ✓ Değer belirlendiği tarihteki döviz kurundan çevrilen net gerçekleşebilir değer ya da geri kazanılabilir tutardan, uygun olanı (bilanço tarihindeki kapanış kuru)

Bu karşılaştırmanın, geçerli para biriminde bir değer düşüklüğü ortaya çıkması, yabancı para biriminde ise değer düşüklüğünün söz konusu olmaması ya da bu durumun tam tersi bir etkisi olabilir.

Muhtelif döviz kurları mevcutsa, kullanılan kur; ilgili nakit akışlarının ölçüm tarihinde gerçekleşmiş olması durumunda işlemde kaynaklanan gelecekteki nakit akışları veya bakiyenin ifa edileceği kurdur.¹⁸⁵

3.2.3.5. Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi

Yabancı paralı işlemler işletmenin çeşitli kalemlerini etkiler. Özellikle finansal araçlar konusu UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardı ile düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu standardın kapsamında değildir. Finansal riskten korunma muhasebesi bazı kur farklarının, bir işletmenin kur farkları için bu standardın gerektirdiği yaklaşımdan farklı bir muhasebeleştirme uygulamasını gerektirir. Örneğin UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardı nakit akışına ilişkin finansal riskten korunma aracı olarak nitelendirilen parasal kalemler üzerindeki kur farklarının, korunmanın etkinliği ölçüsünde başlangıçta özkaynaklarda gösterilmesini öngörmektedir.¹⁸⁶

Parasal kalemlerin ödenmesinden ya da dönem içinde veya önceki finansal tablolarda ilk muhasebeleştirme sırasında çevrildiklerinden farklı kurlardan çevrilmelerinden kaynaklanan kur farkları, işletmenin yurtdışındaki işletmesindeki net yatırımının bir parçasını oluşturan parasal bir kalemden kaynaklanan kur farklarından hariç olmak üzere, oluştukları dönemde kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

Örneğin işletme önceki yıldan 10.000 dolar alacağını tahsil etmiştir. (dönem başı kuru 1,40 YTL ve işlem tarihi kuru 1,45 YTL). Aşağıdaki kayıta görüldüğü gibi 500 YTL kur farkı kambiyo kârı olarak dikkate alınır.

102 BANKALAR HS.	14.500	
120 ALICILAR HS.		14.000
646 KAMBİYO KÂRLARI HS.		500

¹⁸⁵ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.684-685

¹⁸⁶ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.685

Eğer işlem tarihi kuru 1,38 YTL olsaydı tahsil kaydı bu sefer aşağıdaki gibi olacak ve 200 YTL kur farkı kambiyo zararı olarak dikkate alınacaktı.

102 BANKALAR HS.	13.800	
656 KAMBİYO ZARARI HS	200	
120 ALICILAR HS.		14.000

Yabancı para bir işlemde parasal kalemler oluştuğunda ve işlem tarihi ile ödeme tarihi arasında döviz kurunda değişim olduğunda, kur farkı oluşur. İşlem, gerçekleştiği muhasebe döneminde kapanıyorsa, tüm kur farkı aynı dönemde finansal tablolara yansıtılır. Ancak, işlem izleyen bir muhasebe döneminde kapanıyorsa, kapanma tarihine kadar her bir dönemde muhasebeleştirilecek kur farkları her dönemde döviz kurlarında meydana gelen değişime göre belirlenir.¹⁸⁷

3.2.3.6. Dipnot Açıklamaları

İşletmeler kur değişimlerinin etkilerine ait ilave bilgileri bilanço ve gelir tablosu dipnotlarında kamuoyuna açıklarlar. İşletme aşağıdakileri kamuya açıklar:¹⁸⁸

- ✓ UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standardına göre finansal araçların gerçeğe uygun değere göre ölçülmesinden kaynaklanan ve kâr veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları hariç olmak üzere, kâr veya zararda muhasebeleştirilen kur farkları tutarı; ve
- ✓ Özkaynakların bir unsuru olarak ayrıca sınıflandırılan net kur farkları ile dönem başındaki ve dönem sonundaki bu tür kur farkları tutarlarının mutabakatı.

¹⁸⁷ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.685-686

¹⁸⁸ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.699

Finansal tablolarda kullanılan para biriminin geçerli para biriminden farklı olması durumunda, geçerli para biriminin ne olduğu ve neden farklı bir para birimi kullanıldığı gerekçesiyle birlikte açıklanır.

Raporlayan işletmenin ya da yurtdışındaki önemli bir işletmenin geçerli para birimi değiştiğinde, bu durum ve değişimin nedeni açıklanmalıdır.

İşletmenin finansal tablolarının geçerli para biriminden farklı bir para biriminde sunması durumunda, finansal tablolarının uluslararası finansal raporlama standartları ile uyumlu kabul edilebilmesi için ilgili her standardın gerekleriyle bu standartların ilgili tüm yorumlarıyla uyulması gerekir.

Bazı durumlarda işletme, finansal tablolarını ve diğer finansal bilgilerini, geçerli para birimi olmayan bir para biriminde sunar. Örneğin, bir işletme sadece finansal tablolarından seçilmiş bazı kalemleri başka bir para birimine çevirir. Ya da, geçerli para birimi yüksek enflasyonlu bir ekonominin para birimi olmayan bir işletme, finansal tablolarını tüm kalemleri kapanış kurundan başka bir para birimine çevirir. Bu tür çevrimlerde gerekli açıklamaların yapılması gerekir.

Bir işletme finansal tablolarını ve diğer finansal bilgilerini geçerli para biriminden ya da finansal tablolarda kullanılan para biriminden farklı bir para biriminde gösterirse:

- ✓ Ek bilgilerin hazırlandığı para birimini açıklar
- ✓ İşletmenin geçerli para birimini ve ek bilgilerin çevrim yöntemini açıklar.

Yukarıdaki açıklamalarda düzenlenen “geçerli para birimi” grup söz konusu olduğunda ana şirketin geçerli para birimine uygulanır.¹⁸⁹

Standartta yabancı para işlemleri, yurt içinde yabancı para cinsinden işlemler ve işletmenin yabancı bir işletmedeki net yatırımı olarak ikiye ayrılmıştır. Buna göre

¹⁸⁹ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.700

yurt içinde yabancı para cinsinden işlemler sonucu oluşan ve döneme tekabül eden kur farkları gelir tablosunda gelir gider olarak kaydedilmelidir.

İşletmenin yabancı bir işletmedeki net yatırımı şeklindeki varlığı olan parasal kalemlerden kaynaklanan kur farkları net yatırımının satılmasına kadar, gelir tablosuna gelir veya gider olarak tahakkuk ettirilmeden işletmenin bilançosunda özkaynaklar içerisinde gösterilecektir. Net yatırımın satışı yapıldığında ilgili kur farkları gelir tablosuna gelir veya gider olarak yansıtılacaktır.¹⁹⁰

3.2.4. Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi

Borçlanma maliyetleri, bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katılan faiz ve diğer giderlerdir.¹⁹¹

3.2.4.1. Standardın Amacı

UMS 23' ün amacı, borçlanma maliyetlerinin uygulanmasını açıklamaktır. Bu Standart, genel uygulama olarak borçlanma maliyetlerinin oluştuğu anda gider olarak muhasebeleştirilmesini gerektirir. Bununla birlikte Standart, alternatif bir uygulama olarak; özellikli bir varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin verir.¹⁹²

3.2.4.2. Standardın Kapsamı

Borçlanma maliyeti, banka hesap mevcudundan fazla çekilen paralar ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler, borçlanmalarla ilgili iskonto veya primlerin itfaları, borçlanma anlaşmalarından meydana gelen tali maliyetlerin itfa payları, finansal kiralama ile ilgili finansman giderleri ve burada asıl üzerinde durduğumuz yabancı para ile borçlanmalarda finansman maliyetleri niteliğindeki kur farklarını kapsar.¹⁹³

¹⁹⁰ Sağlam, Şengel ve Öztürk, a.g.e., s.701

¹⁹¹ <http://turmob.org.tr/web/mevzuat/rg/25988.doc>

¹⁹² <http://turmob.org.tr/web/mevzuat/rg/25988.doc>

¹⁹³ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s.359

Vadeli alışlarda vade farkı ve kur farkları, vadeli satışlarda vade farkı ve kur farkları ve borçların, alacakların, karşılıkların net şimdiki değerinin hesaplanmasından doğan reeskont giderleri de standart kapsamındadır.

3.2.4.3. Standardın Uygulanması

Borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak finansal tablolara yansıtılır. Temel yöntemde, borçlanmanın niteliğine ve yöntemine bakılmaksızın, borçlanma maliyetleri oluştuğu dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. Borçlanma maliyetleri ile ilgili olarak uygulanan muhasebe politikaları finansal tablo dipnotlarında açıklanır.¹⁹⁴

3.2.5. İthalat İşlemleriyle İlgili Örnek Uygulamalar

İthalat, yurtdışında üretilmiş malların, ülkedeki alıcılar tarafından satın alınmasıdır. İhracatın karşıtıdır ve onunla birlikte bir ülkenin dış ticaret dengesini oluşturur. İthalat, özel ya da tüzel kişilerce, kamu iktisadi kuruluşları ya da devlet tarafından doğrudan yapılabilir.¹⁹⁵

Bu kısımda, ilk madde ve malzeme, ticari mal ve maddi duran varlık ithalat işlemleriyle ilgili örnek uygulamaya yer verilmiştir.

3.2.5.1. İlk Madde Malzeme İthalatı Örneği

A ithalat işletmesi ile B ihracat işletmesi arasında 07.06.2007 tarihinde 500.000 Euro'luk ilk madde ve malzeme çinko ithalatı için ithalat sözleşmesi yapılmıştır. Teslim şekli CIF, ödeme şekli sight (görüldüğünde ödemeli) akreditiftir.

¹⁹⁴ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, **Türkiye Muhasebe Standartları**, TMSK Yayınları, s.688

¹⁹⁵ <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0thalat>

10.05.2007 tarihinde ihracatçı lehine HSBC Bank aracılığıyla akreditif açılmıştır. Açılan akreditifler nazım hesaplarda izlenir. Merkez bankası Euro satış kuru 1,80 YTL olarak açıklanmıştır.

$$500.000 \text{ Euro} \times 1,80 = 900.000 \text{ YTL}$$

10.05.2007	
950 NAZIM HESAPLAR 950.01. A İşletmesi	900.000
951 NAZIM HESAPLAR 951.01. HSBC Bank	900.000
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANS. 159.01. Çinko İthalatı Mal Bedeli	900.000
320. SATICILAR 320.04. B İşletmesi	900.000

14.05.2007 tarihinde HSBC banktan gelen yazıda B firması evraklarını teslim etmiştir. Söz konusu malın bedeli HSBC bank tarafından kullanılan kredi ile ödenmiştir. Merkez bankası döviz satış kuru 1,70 olarak açıklanmıştır. 500.000 Euro x 1,70 YTL = 850.000 YTL

14.05.2007	
320. SATICILAR 320.04. B İşletmesi	900.000
300. BANKA KREDİLERİ 300.4. HSBC Banka Kredileri	850.000
646. KAMBİYO KÂRLARI 646.03. İthalat İşlemi Kamb. Kârı	50.000

159. Verilen Sipariş Avansları hesabında biriken mal bedeli ve ihracat harcamalarının toplam tutarı, 150. İlk Madde ve Malzeme hesabına aktarılır.

150.İLK MADDE VE MALZEME HS. 150.01. Çinko İthalatı	850.000	
159. VER. SİPARİŞ AVANS 159.01. Çin.İth.Mal B. 900.000		850.000

İthalat işlemiyle ilgili nazım hesapları kapatılır.

951. NAZIM HESAPLAR 951..01. HSBC Bank	900.000	
950. NAZIM HESAPLAR 950.01. A işletmesi		900.000

A İŞLETMESİ'NİN 31.12.2007 TARİH'Lİ BİLANÇOSU

HESAP KODU		THP	UMS
		(YTL)	(YTL)
	VARLIKLAR		
	Cari Olmayan Varlıklar		
	Maddi Duran Varlıklar Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Şerefiye Maddi Olmayan Duran Varlıklar Finansal Varlıklar Özsermaye Yöntemine Göre Değerlenen İştirakler Biyolojik Varlıklar Satışa Hazır Varlıklar Finansal Kiralama Alacakları Ertelenmiş Vergi Varlıkları Türev Finansal Araçlar		
	Cari Varlıklar		
150	Stoklar (İlk Madde ve Malzeme) Finansal Kiralama Alacakları Ticari ve Diğer Alacaklar Alım-Satım Amaçlı Menkul Kıymetler Türev Finansal Araçlar Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar	850.000(2)	850.000(1)
	Satış Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar		
	KAYNAKLAR		
	Özkaynaklar		
	Ödenmiş Sermaye Kar Yedekleri Diğer Yedekler Korunma ve Çevrim Farkları Dağıtılmamış Karlar Aktüaryal Kazanç ve Kayıplar Ana Ortaklık Payı Toplamı Azınlık Payları Özkaynaklar Toplamı		
	Cari Olmayan Borçlar		
	Banka Kredileri Çıkarılmış Menkul Kıymetler Emeklilik Hakkı Yükümlülüğü Ertelenen Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Karşılıklar		
	Cari borçlar		
300	Ticari ve Diğer Borçlar Cari Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Banka Kredileri Finansal Borçlar Karşılıklar Türev Finansal Araçlar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklara İlişkin Yüküm. Uzun Vadeli Finansal Borçların Kısa Vadeli Kısım	850.000(2)	850.000(1)
	Elden Çıkarılacak Varlıklarla Doğrudan İlişkisi Kurulabilen Yükümlülükler		

(1) Dönem sonu bilançosunda yukarıda gerçekleşen ithalat işlemleri UMS' ye göre düzenlenen bilançoda 150. İlk Madde ve Malzeme hesabı cari varlıklar grubunun stoklar kısmında alt hesap olarak yer alır. Akreditif işlemi sonucu bankadan alınan 300. Banka Kredileri hesabı da cari borçlar grubunun banka kredileri kısmında yer alır.

(2) Tekdüzen Hesap Plânı (THP)' na göre düzenlenen bilançoda da aynı şekilde kaydedilir.

646. Kambiyo Kârları hesabı da 690. Dönem Kârı/Zararı hesabına aktarılarak gelir tablosunda gösterilir.

A İŞLETMESİ'NİN 31.12.2007 TARİHİNDE SONA EREN DÖNEME AİT GELİR-GİDER TABLOSU*

HESAP KODU		THP	UMS
		(YTL)	(YTL)
	Sürekli Faaliyetler		
	Hasılat (Gelirler)		
	Satışların Maliyeti		
	Brüt Satış Kârı		
	Diğer Faaliyet Gelirleri		
	Pazarlama ve Dağıtım Giderleri		
	Yönetim Giderleri		
	Diğer Faaliyet Giderleri		
	Faaliyet Kâr/zararı		
	İştirak Karlarından Pay		
	Yatırım Gelirleri		
	Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar		
	Diğer Gelir ve Giderler		
	Finansman Giderleri		
	Vergiden Önceki Kâr/zarar		
	Vergi Karşılığı		
	Sürekli Faaliyetlerden Kâr/zarar		
	Durdurulan Faaliyetler		
	Durdurulan Faaliyetlerden Kâr/zarar		
690	Dönem Kâr/zararı	50.000(1)	50.000(1)
	Ana Ortaklık Payı		
	Azınlık Payı		
	Hisse Başına Kar		
	Sürekli Faaliyetlerden		
	Durdurulan Faaliyetlerden		

*Satış Maliyeti Esasına Göre Düzenlenen Gelir-Gider Tablosu

(1) 646 no'lu hesap dönem sonunda THP ve UMS'ye göre 690 no'lu hesaba aktarılarak gelir-gider tablosunda gösterilir. Sonuç itibariyle THP ve UMS arasında bir fark oluşmamaktadır.

3.2.5.2. Ticari Mal İthalatı Örneği

İthalatı izne ve kotaya bağlı ticari mallar, ilgili kurumlardan yasal izin alındıktan sonra ithalat işlemi yapılır. Bu malların izin masrafları, test ve gıda kontrolleri, ölçüm ve kimyasal laboratuvar inceleme harcamaları vb. ithalatın maliyetine ilave edilir.¹⁹⁶

Ege A.Ş. Türkiye'de faaliyette bulunan ithalatçı firmadır. Ege A.Ş. ile C Almanya ihracatçı firması arasında 03.02.2007 tarihinde 100.000 Euro'luk ticari mal ithalatı için ithalat sözleşmesi yapmıştır. (ticari mal 10.000 adet pilli oyuncak arabadır.) Teslim şekli FOB, ödeme şekli vadeli akreditiftir. İthalata ilişkin bilgiler ve muhasebe kaydı aşağıda düzenlenmiştir.

Mal Bedeli: 05.03.2007 tarihli ve 20123 no'lu gümrük beyannamesi ile 100.000 Euro'luk ticari mal (oyuncak araba) ithalat işlemi yapılmıştır. İşlem günü döviz kuru 1 Euro =1,70 YTLdir.

İthalatın bedeline kadar olan işlemler aşağıdaki şekilde kaydedilir.

05.03.2007	
159. VER. SİPARİŞ AVANS. HS. 159.03. İthalat Giderleri	170.000
320 SATICILAR HS. 320.02. C -Almanya (100.000 Euro x 1,70)	170.000

¹⁹⁶ Gürsoy, a.g.e., s.167

- İthalat bedeli ödeme

Vadeli akreditif olan, ithalat bedeli 100.000 Euro 30.03.2007 tarihinde İş bankasından alınan krediyle ödenmiştir. İşlem günü 1 Euro = 1,715 YTL.

30.03.2007			
320. SATICILAR HS.	170.000		
320.02. C Almanya (100.000 Euro x 1,70)			
159. VERİLEN SİPARİŞ AVANS. HS	1.500		
159.03.08. Kur Farkı Giderleri [(100.000 Euro) x (1,715-1,70)]			
300.BANKA KRED. HS. İş Bank.		171.500	

- İthalat dosyasının kapatılması

İthalat süreci tamamlandığında, 159. Verilen Sipariş Avansları hesabına biriken mal bedeli ve ithalat harcamalarının toplam tutarı, 153. Ticari Mallar hesabına aktarılır.

31.03.2008 tarihli aktarma işlemi aşağıdaki şekilde kaydedilir.

31.03.2007			
153. TİCARİ MALLAR HS.	171.500		
153.01. Ticari Mallar – Stok			
159. VER. SİP. AVANS. HS.		171.500	
159.03. İthalat Giderleri			

EGE A.Ş.'NİN 31.12.2007 TARİHLİ BİLANÇOSU

HESAP KODU		THP	UMS
		(YTL)	(YTL)
	VARLIKLAR		
	Cari Olmayan Varlıklar		
	Maddi Duran Varlıklar Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Şerefiye Maddi Olmayan Duran Varlıklar Finansal Varlıklar Özsermaye Yöntemine Göre Değerlenen İştirakler Biyolojik Varlıklar Satışa Hazır Varlıklar Finansal Kiralama Alacakları Ertelenmiş Vergi Varlıkları Türev Finansal Araçlar		
	Cari Varlıklar		
153	Stoklar (Ticari Mallar) Finansal Kiralama Alacakları Ticari ve Diğer Alacaklar Alım-Satım Amaçlı Menkul Kıymetler Türev Finansal Araçlar Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar	171.500(2)	171.500(1)
	Satış Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar		
	KAYNAKLAR		
	Özkaynaklar		
	Ödenmiş Sermaye Kar Yedekleri Diğer Yedekler Korunma ve Çevrim Farkları Dağıtılmamış Karlar Aktüaryal Kazanç ve Kayıplar Ana Ortaklık Payı Toplamı Azınlık Payları Özkaynaklar Toplamı		
	Cari Olmayan Borçlar		
	Banka Kredileri Çıkarılmış Menkul Kıymetler Emeklilik Hakkı Yükümlülüğü Ertelenen Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Karşılıklar		
	Cari borçlar		
300	Ticari ve Diğer Borçlar Cari Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Banka Kredileri Finansal Borçlar Karşılıklar Türev Finansal Araçlar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklara İlişkin Yüküm. Uzun Vadeli Finansal Borçların Kısa Vadeli Kısım	171.500(2)	171.500(1)
	Elden Çıkarılacak Varlıklarla Doğrudan İlişkisi Kurulabilen Yükümlülükler		

- (1) UMS' ye göre düzenlenen bilançoda 153 Ticari Mallar hesabı cari varlıklar grubunda yer alan stoklar hesabının alt hesabı olarak kaydedilir. 300.Banka Kredileri hesabı da cari kaynaklar grubunda yer alan banka kredileri hesabına kaydedilir.
- (2) THP' ye göre yapılan kayıt da UMS' ye göre yapılan kayıt gibidir.

3.2.5.3. Maddi Duran Varlık İthalatı Örneği

Maddi duran varlık ithalatında, ilk yılın ithalat bedeli ve ithalat ile ilgili girdiler 259.Verilen Avanslar hesabında toplanıp, dönem sonunda ilgili maddi duran varlık hesabına (borcuna) aktarılarak aktifleştirilmesi yararlı olur. Devam eden dönemden (yıldan) itibaren ithalat ile ilgili harcamaların varlığın aktifine ilavesi isteğe bağlıdır.¹⁹⁷

Ege Anonim Şirketi ithalatçı Türkiye firmasıdır.

Ege A.Ş ile ABC Almanya firması arasında 10.04.2008 tarihinde 200.000 Euro'luk, boya makinesi ithalatı için vadeli akreditifli ithalat sözleşmesi yapılmıştır.

- a. İşlem günü 1 Euro =1,70 YTLdir.
- b. Vadeli akreditif bedeli 200.000 Euro 14.04.2008 tarihinde banka kredisi ile ödenmiştir. İşlem günü 1 Euro = 1,715 YTLdir.
- c. İthalat dosyası kapatılarak ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılmıştır.
- a. İthalat işlemi aşağıdaki şekilde kaydedilir.

10.04.2008	
259 VERİLEN AVANSLAR HS. 259.03. İthalat Giderleri	340.000
320 SATICILAR HS. 320.01.01. ABC Almanya (200.000 Euro x 1,70)	340.000

¹⁹⁷ Gürsoy, a.g.e., s.172

b. İthalat mal bedeli ödeme işlemi aşağıdaki şekilde kaydedilir.

Vadeli akreditif ithalat bedeli 200.000 Euro 14.04.2008 tarihinde banka kredisi ile ödenmiştir. İşlem günü 1 Euro = 1,715 YTL'dir.

14.04.2008			
259. VERİLEN AVANS.HS	3.000		
259.03. İthalat Kur Farkları – Gider [100.000 Euro x (1,715-1,70)]			
320. SATICILAR HS.	340.000		
320.02.01. Y.Dışı Satıcı. ABC -Almanya			
300. BANK. KRED. HS.		343.000	
İş Bnk (200.000 Euro x 1,715)			

c. İthalat dosyası kapatılarak ilgili maddi duran varlık (boya makinesi) hesabına aşağıdaki şekilde devir kaydı yapılır.

14.04.2008			
253. TESİS MAK. VE CİHAZLAR HS.	343.000		
253.02.05. Boya Makinesi İmalat- 052			
259. VERİLEN AVANSLAR HS		343.000	
259.03. İthalat Sip. ve Giderleri			

EGE A.Ş.'NİN 31.12.2007 TARİHLİ BİLANÇOSU

HESAP KODU		THP	UMS
		(YTL)	(YTL)
	VARLIKLAR		
	Cari Olmayan Varlıklar		
253	Maddi Duran Varlıklar (Tesis Makine ve Cihazlar) Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Şerefiye Maddi Olmayan Duran Varlıklar Finansal Varlıklar Özsermaye Yöntemine Göre Değerlenen İştirakler Biyolojik Varlıklar Satışa Hazır Varlıklar Finansal Kiralama Alacakları Ertelenmiş Vergi Varlıkları Türev Finansal Araçlar	343.000(2)	343.000(1)
	Cari Varlıklar		
	Stoklar Finansal Kiralama Alacakları Ticari ve Diğer Alacaklar Alım-Satım Amaçlı Menkul Kıymetler Türev Finansal Araçlar Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar		
	Satış Amacıyla Elde Tutulan Varlıklar		
	KAYNAKLAR		
	Özkaynaklar		
	Ödenmiş Sermaye Kar Yedekleri Diğer Yedekler Korunma ve Çevrim Farkları Dağıtılmamış Karlar Aktüaryal Kazanç ve Kayıplar Ana Ortaklık Payı Toplamı Azınlık Payları Özkaynaklar Toplamı		
	Cari Olmayan Borçlar		
	Banka Kredileri Çıkarılmış Menkul Kıymetler Emeklilik Hakkı Yükümlülüğü Ertelenen Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Karşılıklar		
	Cari borçlar		
300	Ticari ve Diğer Borçlar Cari Vergi Yükümlülükleri Finansal Kiralama Borçları Banka Kredileri Finansal Borçlar Karşılıklar Türev Finansal Araçlar Satılmak Amacıyla Elde Tutulan Varlıklara İlişkin Yüküm. Uzun Vadeli Finansal Borçların Kısa Vadeli Kısım	343.000(2)	343.000(1)
	Elden Çıkarılacak Varlıklarla Doğrudan İlişkisi Kurulabilen Yükümlülükler		

- (1) UMS'ye göre düzenlenen bilançoda 253. Tesis Makine ve Cihazlar hesabı cari olmayan varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar hesabının alt hesabı olarak kaydedilir. 300. Banka Kredileri hesabı da cari olan borçlar grubunda yer alan banka kredileri hesabına kaydedilir.
- (2) THP'ye göre kayıt da aynı şekildedir.

3.3. AKREDİTİFLİ ÖDEME İŞLEMLERİNİN İHRACATÇI AÇISINDAN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Akreditif, belli bir miktar para için bir bankanın kendi kefaletiyle, üçüncü bir kişi lehine, muhabiri nezdinde açtığı kredidir. Bankaların müşterileri lehine ticari işlemlerle ilgili kredi hesabı açtırmak üzere şubelerine ya da muhabirlerine gönderdikleri yazılı bir talimat mektubudur.

İhracatçı sattığı malların bedelini akreditif ile almak imkânını bulur. Çünkü akreditif açmakla ithalatçının itibarı amir bankaca desteklenmiş ve kuvvet bulmuştur. İhracatçının çekeceği poliçenin ödeneceği, akreditifi açan banka tarafından taahhüt edilmektedir.

3.3.1. Akreditifli Ödeme Şeklinde İhracat Kaydı

Akreditif, ödeme şekline göre vadeli akreditif, görüldüğünde ödemeli akreditif ve kabul kredili ödeme şeklinde sınıflandırılır.¹⁹⁸

Vadeli Akreditif: Vadeli akreditifte ihracatçı yurtdışındaki alıcıya proforma fatura gönderir. Buna karşılık alıcı tarafından akreditif açılır. Alıcının açtığı akreditif aracı banka vasıtasıyla ihracatçının eline ulaştığı zaman, mallar ihracatçı tarafından alıcıya sevk edilir.¹⁹⁹

¹⁹⁸ Karacan ve Özcan, a.g.e., s.380

¹⁹⁹ Karacan ve Özcan, s.g.e., s.381

Daha sonra ihracatçı tarafından akreditif koşullarına göre tanzim edilen vesaikle aracı bankaya müracaat edilir. Aracı banka tarafından vesaikin akreditif koşullarına uygunluğu kontrol edilerek vesaik alıcı firmaya gönderilir.²⁰⁰

Bu durumda ihracatçı firma mal bedeli kadar 120. Alıcılar hesaba borçlu, 601. Yurtdışı Satışlar hesaba alacak kaydeder.²⁰¹

Akreditifin vadesi geldiği zaman aracı banka tarafından akreditif bedeli ihracatçı firmaya ödenir. Bu durumda ihracatçı firma tarafından yapılan tahsilat tutarı kadar 102. Bankalar hesabına borç, 120 Alıcılar hesaba bakiyesi kadar ve 601. Yurtdışı Satışlar hesabına akreditifin açıldığı tarihteki döviz alış kuru ile tahsil tarihindeki döviz alış kuru arasındaki fark kadar alacak kaydedilir.²⁰²

Görüldüğünde Ödemeli Akreditif: Gerekli belgelerin görülerek lehdara ödemede bulunması şartıyla açılan akreditif türüne görüldüğünde ödemeli akreditif denir. Buna göre alıcı firmanın açtığı akreditifin bilgileri aracı banka vasıtasıyla ihracatçının eline ulaştığı zaman, mallar ihracatçı tarafından sevk edilir. Daha sonra ihracatçı tarafından akreditif koşullarında belirtilen belgeler tanzim edilerek aracı bankaya müracaat edilir. Aracı banka tarafından vesaikin akreditif koşullarına uygunluğu kontrol edilerek ihracatçıya ödeme yapılır. Bu durumda ihracatçı tarafından tahsil edilen mal bedeli kadar 102. Bankalar hesabına borç, 601. Yurtiçi Satışlar hesabına alacak kaydedilir.²⁰³

3.3.2. Örnek Uygulama:

Ege A.Ş. ile yurt dışı alıcı Y- İtalyan şirketi arasında 200.000.- dolarlık Çelik Kasa ihracatı ile ilgili sözleşme yapılmıştır. 200.000.- dolarlık Çelik Kasa ihracatı için, 19.11.2007 tarihinde tüm yasal işlemler ihracat departmanı tarafından tamamlanmış olup, mallar Haydarpaşa Gümrüğüne sevk edilmiştir. İhracat gümrük beyannamesinin fiili ihracat tarihi 02.12.2007'tir. İhracatın teslim şekli FOB, ödeme

²⁰⁰ Eyüp Yücel, **Dış Ticaret ve Genel Kavramlar**, İstanbul:İSMMMO Yayınları, İstanbul, 2000, s.90

²⁰¹ Kızıl ve Şoğur, a.g.e., s.102

²⁰² Karacan ve Özcan, a.g.e., s.381

²⁰³ Mesut Bilginer, **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Niğde:Gazi Kitabevi, 2004, s.212

şekli “vadeli akreditif”tir. 02.12.2007 tarihli döviz kuru: 1 dolar =1.5 liradır. İhracat bedelinin tamamı 29.12.2007 tarih döviz alım belgesi ile tahsil edilmiştir. 29.12.2007 tarihli döviz kuru 1 dolar = 1.6 liradır. Döviz alım belgesinde 100.- dolarlık uluslararası muhabir banka kesintisi yapıldığı tespit edilmiştir. İhracat ile ilgili olarak 1.450.- lira banka masrafı ödemesi banka hesaplarından yapılmıştır. Aynı zamanda 621. Satılan Ticari Mallar Maliyeti 200.000 YTL’dir

a. İhracat Kaydı

02.12.2007			
120.ALICILAR HS.		300.000	
Y-İtalya			
(200.000\$*1,5)			
	601. YURTDIŞI SATIŞLAR HS.		300.000
	X Malı İhracatı		
	(200.000\$*1,5)		
Çelik kasa ihracat kaydı			

b. İhracat Bedelinin Tahsili

29.12.2007			
102.BANKALAR HS.		320.000	
İhracat Bedeli	319.840		
(199.900\$*1,6)			
Muhabir Banka Kesintisi	160		
(100\$*1,6)			
	120. ALICILAR HS.		300.000
	120.02. Yurt Dışı Alıcılar		
	Z-İtalya		
	(200.000\$*1,5)		
	601. YURTDIŞI SATIŞLAR HS.		20.000
	İhracat Kur Farkı Gelirleri		
	[200.000\$*(1,6 – 1,5)]		

c. Uluslararası Muhabir Banka Masrafı

29.12.2007			
780. FİNANSMAN GİDERLERİ		160	
Uluslararası Muhabir Banka Masrafı			
	102. BANKALAR HS.		160
	Banka Kesintisi		

d. Banka Masrafı

29.12.2007			
780. FİNANSMAN GİDERLERİ	1.470		
İhracat Bedeli Banka Masrafları			
102. BANKALAR HS.		1.470	
Ticari Mev.			

EGE A.Ş.'NİN 31.12.2007 TARİHİNDE SONA EREN DÖNEME AİT GELİR TABLOSU*

HESAP KODU		THP (1)	UMS (1)
		(YTL)	(YTL)
	Sürekli Faaliyetler		
601	Hasılat (Gelirler)	320.000	320.000
621	Satışların Maliyeti	(300.000)	(300.000)
	Brüt Satış Kârı	20.000	20.000
	Diğer Faaliyet Gelirleri		
	Pazarlama ve Dağıtım Giderleri		
	Yönetim Giderleri		
	Diğer Faaliyet Giderleri		
	Faaliyet Kâr/zararı	20.000	20.000
	İştirak Karlarından Pay		
	Yatırım Gelirleri		
	Aktüeryal Kazanç ve Kayıplar		
	Diğer Gelir ve Giderler		
660	Finansman Giderleri	(1.630)	(1.630)
	Vergiden Önceki Kâr/zarar		
	Vergi Karşılığı		
	Sürekli Faaliyetlerden Kâr/zarar		
	Durdurulan Faaliyetler		
	Durdurulan Faaliyetlerden Kâr/zarar		
690	Dönem Kâr/zararı	18.370	18.370
	Ana Ortaklık Payı		
	Azınlık Payı		
	Hisse Başına Kar		
	Sürekli Faaliyetlerden		
	Durdurulan Faaliyetlerden		

*Satış Maliyeti Esasına Göre Gelir-Gider Tablosu

(1) Örnek uygulama esas alındığında UMS'ye göre ihracat işlemleri kayıtları gelir – gider tablosuna yukarıdaki gibi yansır. THP' ye göre de aynı şekilde kaydedilir.

SONUÇ

Dış ticarete başlıca ödeme şekilleri, akreditifli, peşin, mal mukabili, vesaik mukabili ve kabul kredili ödemedir. Peşin ödeme satıcı açısından tercih edilirken, mal mukabili ödeme tercih edilmemektedir. Bunun tersi olarak alıcı ise mal mukabili ödeme şeklini tercih etmektedir. Peşin ve mal mukabili ödeme taraflar arasından birbirlerine güven unsuru olduğu zaman kullanılmaktadır. Akreditifli ödeme şekli ise hem alıcı hem de satıcıya belirli güvenceler vermektedir.

Akreditif, alıcının talebi üzerine satıcı lehine açılan ve satıcının öngörülen şartları yerine getirmesi üzerine mal bedelini tahsil edebilmesi imkânı sağlayan bir ödeme şeklidir. Akreditifli ödeme şeklinde alıcı, malların yüklenmesi ve kendi belirlediği belgelerin ibrazı karşılığında satış bedelinin ödeneceği garantisine sahipken, satıcı da malları yükledikten sonra akreditif şartlarında öngörülen belgeleri ibraz ettiği takdirde bedelini tahsil etme güvencesi elde etmektedir.

Dış ticaret hacminin genişlemesinde akreditifli ödeme şekli büyük rol oynamıştır. Bunun nedeni, niteliği gereği akreditifin her iki tarafa da güvence vermesi, akreditif işlemlerine güven kuruluşları olan bankaların aracılık etmeleri, işleyişinin kolay ve belirli kurallara bağlanması vb.dir.

Akreditif işlemleri milletlerarası ticaret odasının yayını olan 600 nolu tekdüze kurallar çerçevesinde yürütülmektedir. Taraflar, akreditif metinlerine akreditifin söz konusu broşüre tabi olacağına ilişkin ibareyi koymak suretiyle kabul etmektedirler.

600 No'lu Tekdüze Kurallar, çeşitli ülke mevzuatları göz önünde tutularak hazırlanmış olup, tarafların hal ve yükümlülükleri, belgeler ve akreditifin açılması, değiştirilmesi vb. gibi konularla ilgili hükümleri içermektedir. Tekdüze kurallarda, bankaların sorumlu oldukları hususlar da açık olarak belirtilmiştir. Akreditifli ödeme şeklinin, dolayısıyla dış ticaretin genişlemesine neden olan husus, esas itibariyle bankaların bu işlemlere aracılık etmeleri ve akreditifin niteliğinden kaynaklanan ödeme konusunda asli sorumluluk altına girmeleridir.

Akreditifli ödeme satıcıya uygun belgelerin ibrazı karşılığında mal bedelinin ödenmesi konusunda bir güvence sağlamaktadır. Ancak satıcı belgeleri akreditif koşullarına göre uygun olarak ibraz edemediği takdirde, bankalarca belgeler reddedilmekte (rezerv konulmakta), satıcının mal bedelini alabilmesi söz konusu rezervlerin alıcı ve amir banka tarafından kabul edilmesine bağlı olmaktadır. Bu durumda, satıcının mal bedelini alamaması riski ortaya çıkmaktadır. Belgeler üzerine konulan rezervin kabul edilmesi durumunda da, bu işlemler belirli bir zaman almakta, satıcı mal bedelini gecikmeli olarak rezervler nedeniyle kesintili olarak almaktadır.

Akreditif işlemine katılan tarafların yukarıda bahsedilen risklerle karşılaşmalarını için öncelikle akreditifli ödeme şeklini çok iyi bilmeleri gerekmektedir.

Akreditif işlemleri Milletlerarası Ticaret Odası'nın yayında olan 600 no'lu broşüre göre yürütülmektedir. Söz konusu broşürde, akreditif işlemine katılan tarafların hak ve yükümlülükleri, belgelere ilişkin açıklamalar ve akreditif işlemlerine ilişkin çeşitli hükümler bulunmaktadır. Bu açıdan 600 no'lu broşürün de çok iyi bilinmesi gerekir.

Yine akreditif işlemlerinde kullanılan belgelerin, rezervli işlemlere yer vermemek üzere, doğru olarak hazırlanması için 600 no'lu broşürde yer alan belgelere ilişkin hükümlerin yanı sıra, belgelerle ilgili yerel mevzuatın da çok iyi bilinmesi gerekir.

Günümüzde küreselleşmenin sonucu olarak, ülkeler arasında ekonomik ilişkiler gittikçe artmakta ve böylece, uluslararası işletmeler oluşmakta ve bu işletmelerin birden fazla ülkenin kanunlarına tabi olmaları, çıkar gruplarının muhasebe bilgilerine olan ihtiyaçlarını arttırmaktadır. Bu durum, her ülkenin kendi iç işlerindeki muhasebe standartlarının, uluslararası muhasebe standartlarına entegre olma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Küreselleşmeyle birlikte muhasebe standartlarının uluslararası rolü ve önemi artmıştır.

Bu nedenle toplum çıkarlarını korumak amacıyla muhasebe alt yapısının oluşturulması için birçok ülke muhasebe standartları oluşturmuştur.

Uluslararası faaliyette bulunan işletmelerin kurulun yayınlamış olduğu standartlara göre muhasebe işlemlerinin yapılmasını kolaylaştıracağı ve standartlarda belirtilen bilgilere göre yapılmasının uygulamada tekdüzenin sağlanması açısından gereklidir.

Dünyada tek bir muhasebe standardı beraberinde tek bir denetim standardını getirecek bu durumda muhasebe mesleğinde tek bir mali müşavirlik ünvanına doğru gelişmeler yaşanacaktır.

Sermaye piyasalarının küreselleşmesi, uluslararası yatırım, çeşitli ülkelerde yaşanan mali ve ekonomik krizler nedeniyle yatırımcıların katlandıkları zararlar, finansal tablo kullanıcılarını finansal tablolardaki bilgileri sorgular duruma getirmiştir.

Dış ticarete bir ödeme aracı olan akreditif işlemlerinin gerçekleşmesi sonucu UMS/UFRS'ye göre düzenlenecek olan muhasebe kayıtlarının finansal tablolara yansıtılması THP'yle karşılaştırıldığında sonuç itibarıyla bir fark görülmemiş olup, tabloların düzenleniş şekli açısından bir fark olduğu görülmüştür. Uluslararası muhasebe standartlarının en önemli özelliği THP gibi kural bazında standartlar olmamasıdır. Uluslararası muhasebe standartları bütünüyle ilke bazlı, ilkeleri tanımlayan, mali tabloların şeffaf, gerçekçi ve en doğru bilgiyi yansıtması üzerine ilkeler belirleyen bir standartlar setidir.

Finansal tablolardaki bilgilerin, anlaşılabilir, geçmişini değerlendirmeye olanak veren, gelecekle ilgili tahminlerde bulunmayı sağlayan, zamanında bilgi kullanıcılarına sunulabilen, niteliklerine sahip ihtiyaca uygun, olayı doğru temsil eden, tarafsız, kanıtlanabilir niteliklerine sahip, güvenilir, karşılaştırılabilir, önemli, tam, sunulmasından sağlanan yarar, elde edilmesi için katlanılan maliyetten fazla olan niteliklerde olması finansal tabloların hazırlanması ve sunulmasına ilişkin kavramsal çerçevede sıralanan özelliklerdir.

Bu niteliklere sahip finansal tablo bilgilerinin elde edilebilmesi ve şirketler ve ülkeler arasında karşılaştırmaların yapılabilmesinin sağlanması, bilgilerin raporlanmasına yön veren esaslarda birlik sağlanmasını gerekli kılmıştır. Bu ihtiyaç, çeşitli ülkelerde uygulanan ulusal muhasebe standartlarındaki farklılıkların kaldırılması ve muhasebe standartlarının birbirine yaklaştırılması çalışmalarını artırmıştır.

Muhasebe standartlarındaki farklılıklar, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren firmalar açısından büyük sorun yaratmakta, finansal tablolardaki bilgilerin güvenilir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Bu nedenle, muhasebe ve raporlama uygulamalarında, muhasebe otoriteleri genelde Amerika'da Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US GAAP) veya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları-IFRS (IFRS) uygulamalarını tercih etmektedir. Ancak, son yıllarda US GAAP ve IFRS arasındaki farklılıklar da yatırımcıyı huzursuz etmiş ve bütün dünyanın kabul edeceği muhasebe ortak dilinin sağlanması için muhasebe düzenlemesi yapan otoriteleri harekete geçirmiş ve birçok ülke ve kurumu uluslararası finansal raporlama standartlarının geliştirilmesi, gerekirse revize edilmesi ve uygulanması konusunda görüş birliğine vardirmiştir.

Özellikle US GAAP ve IFRS arasındaki farklılıkların giderilmesi konusunda 18 Eylül 2002 tarihinde FASB ve IASB arasında yapılan Norwalk Antlaşması bu gelişmeleri sağlayan en önemli adımlardan birisi olmuştur. Ayrıca, Avrupa Birliği de, 19 Temmuz 2002 tarihinde Avrupa Parlamentosu (EC)'nda kabul edilen No 1606/2002 sayılı düzenleme ile uluslararası muhasebe standartlarının üye ülkelerdeki kullanım esaslarını hükme bağlamıştır. Bu düzenleme ile tüm üye ülkelerin borsalarına kota edilmiş şirketlerin, banka ve sigorta şirketleri dahil, konsolide finansal tablolarını 2005 yılından itibaren Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre düzenlemesi gerekmektedir. Ayrıca üye ülkeler bu zorunluluğu tüm şirketleri kapsayacak şekilde genişletme konusunda serbest bırakılmıştır.

2002 yılında Avrupa Birliđi tarafından, halka açık tüm Őirketlerin 2005 yılı mali tablolarında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS) tabi olmalarını gerektiren bir muhasebe dűzenlemesini onaylaması sonucunda, tűm dűnyada űzellikle de Avrupa'da yeni ve karmaŐık bir dűnem baŐlamıŐtır. Bu deđiŐiklik, dođal olarak Tűrkiye'yi de derinden etkilemiŐtir. Avrupa Birliđi'ne uyum çalıŐmaları içinde olan Tűrkiye'deki dűzenleyici kuruluŐlar da ardı ardına UFRS'ler ile uyum çalıŐmalarına baŐlamıŐlardır. En son olarak yeni Tűrk Ticaret Yasa Tasarısının yűrűrlűđe girmesi ile birlikte UFRS artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası olacaktır.

Bűtűn bu geliŐmeler yakın zamanda UFRS'lere gűre finansal tablo hazırlayan iŐletmelerin sayısının hızla artacađını gűstermektedir. Bu durum aynı zamanda mali tablo hazırlayıcılarına ve denetim profesyonellerine de çok iŐ dűŐeçeđinin gűstergesidir. Onlar için yođun çalıŐma gerektiren bir sűre baŐlamaktadır.

Bu açıdan, gerek akreditifli űdeme sonucu muhasebeleŐtirilen iŐlemlerde gerekse diđer faaliyetlerin muhasebeleŐtirilmesinde UFRS'yi kullanan Őirketlerin, yetiŐmiŐ ve konusunda uzman kiŐiler istihdam etmeye űnem vermesi, bilgi eksikliđinin giderilmesi için eđitim faaliyetlerine űnem verilmesi, konu hakkındaki gűncel yayınların takip edilmesi, çeŐitli kuruluŐlarca konuya iliŐkin açılan kurslara katılmaları bűyűk űnem arz etmektedir. Bu Őekilde bilgi eksikliđinden kaynaklanan risklerin ortaya çıkması űnlenmiŐ olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akgül Ataman, Başak ve Akay, Hüseyin., **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, İstanbul:Türkmen Kitabevi, 2002.

Allen, Linda., **Capital Markets And Institutions: A Global View**, Canada:John Wiley&Sons Ins., 1997

Ataman, Ümit ve Sümer, Haluk., **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul: İsmail Akgün Vakfı Yayınları, No:8, 1995

Ayboğa, Hanifi., “Uluslararası Muhasebe Standartları Türkiye Muhasebe Standartlarının Uygulanması ve Meslek Mensuplarının Sorumlulukları”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:180, Eylül 2003.

Başpınar, Ahmet., “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış” **Maliye Dergisi**, Sayı:146, Mayıs-Ağustos 2004

Belkaoui, Ahmed., **The New Enviroment in International Accounting**, Newyork: Issues and Practices Quorum Books, 1988

Bilginer, Mesut., **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Niğde:Gazi Kitabevi, 2004

Bostancı, Serpil., “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:59, Nisan-Mayıs-Haziran 2002.

Bozkurt, Sevgi., “**Akreditifin Uygulanması**”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:2004

Buyruk, Ayşenur., “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Açısından İşletme Birleşmeleri”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:2005

Campbell, Tim S. and Kracow, William A., **Financial Markets and Institutions**, Newyork:Harper Collins College Publishers, 1993

Erdem, Hayrettin., “Verilen Avansların Gelir Vergisi ve KDV Karşısındaki Durumu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:6, Sayı:62, Şubat 1998

Erdemol, Haluk., **Bankalarda Dış Ticaret ve Uygulama**, İstanbul:Akbank Ekonomi Yayınları, 1993.

Gücenme, Ümit., “Küreselleşmede Muhasebe Standartları”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:5, Ocak 2000.

Gürsoy, Yaser., **Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi**, Bursa:Ekin Kitabevi, 2006

Hikmet, Nazım., “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Karşı Görüşler”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:10, Nisan 2001.

IFAC’tan, IASC’dan Haberler., **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:11, Temmuz 2001.

IFAC’tan, IASC’dan Haberler., **Dış Haberler Bülteni**, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, www.tmud.org.tr , sayı:5, (12.02.2004).

International Accounting Standarts Board, **International Financial Reporting Standarts**, 2008.

International Accounting Standarts Board Press Release, **IASB Issues Standard on Share-Based Payment** (19.02.2004)", www.iasb.org.tr, (12.06.2004).

Karacan, Sami ve Özcan, Cengiz., **Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi**, İstanbul:Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Eylül 2006

Kaya, Arslan., **Belgeli Akreditifte Lehdarın Hukuki Durumu**, İstanbul:Beta Yayınları, 1995

Kepez, Mehmet., **"Global Muhasebe Standartları ve Borsalara Etkisi"**
http://bilgeyatirimci.com/mehmet_kepez_ile_randori, 24.02.2008

Kızıl, Ahmet ve Şoğur, Macide., **İhracat-İthalat İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları**, İstanbul:Der Yayınları, 1997

Koch, Timothy W., **Bank Management**, USA:The Dryden Press, 2001

Koç Yalkın, Yüksel., "Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı:2, Haziran 2002.

Koç Yalkın, Yüksel., "Avrupa Birliği Yolundaki Türkiye'de Beklenen Muhasebe Harmonizasyon Sorunları ve Çözüm Önerileri", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı:1, Mart 2000.

Lazol, İbrahim., "SPK Uygulamaları, Vergi Mevzuatı ve Türkiye Muhasebe Standartları Üçgeninde Muhasebe", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:7, Temmuz 2000.

Madura, Jeff., **Financial Markets and Institutions**, USA:South-Western College Publishing, 2001

Onursal, Erkut., **Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulama**, Ankara:1996.

- Örten, Remzi., Kaval, Hasan ve Karapınar, Aydın, **Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları**, Ankara:Gazi Kitabevi, , Mart 2007
- Özalp, Abdurrahman., **UCP 600’ın Kullanılması ve Akreditif**, Ankara:Türkmen Kitabevi, 2007.
- Özpoyraz, Burak., **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Avrupa Uygulamaları**, İstanbul:XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi TÜRMOB Yayınları-199 (10-12 Ekim), 2002.
- Öztürk, Bünyamin., **Dönemsonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Kocaeli:Kocaeli SMMM Odası Eğitim Yayınları, Aralık 2006
- Özulucan, Abitter ve Doğan, Zeki., “Uluslararası Muhasebe Standartları ile Türk Muhasebe Hukukuna Yön Veren Uygulamaların Karşılaştırılması”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:203, Temmuz 1998.
- Özyürek, Mustafa., “**Vergi Dünyasına Bakış, Muhasebe Standartlarını Kim Oluşturmalı**”, Ankara:TÜRMOB Yayınları-59, 1999.
- Poroy, Aylin., “Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:7, Temmuz 2000.
- Poroy, Aylin., “Avrupa Birliği Uluslararası Muhasebe Standartlarını, Uluslararası Denetleme Standartlarını Benimsiyor, Tek Avrupa Sermaye Piyasasını Oluşturmaya Çalışıyor”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:15, Temmuz 2002.
- Reisoğlu, Seza., **Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif**, İstanbul:Yaylım Yayıncılık, 1995.
- Sağlam, Necdet., “Avrupa Birliğinde Muhasebe Standartlarının Oluşum Süreci”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:21, Ocak 2004.

Sağlam, Necdet., Şengel, Selim ve Öztürk, Bünyamin., **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması**, Ankara:Maliye ve Hukuk Yayınları, Mart 2007.

Saunders, Anthony and Cornett, Marcia Millon., **Financial Markets and Institutions**, USA:McGraw-Hill, 2001

Selek, Seha ve Gönen, Seçkin., “Dış Ticaret İşlemlerinden Akreditifli Ödeme Şeklinin Muhasebeleştirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:27, Nisan 2005

Sevilengül, Orhan., **Genel Muhasebe**, 12.b., Ankara:Gazi Kitabevi, 2005

Shim, Jae K. ve Constat, Michael., **Encyclopedic Dictionary of International Finance and Banking**, USA: St. Lucie Press, 2001.

Sidney, Jeffrey Gray ve Radebaugh, Lee H., **International Accounting and Multinational Enterprises**, Two Editon, USA:John Wiley, 1985.

Sönmez, Feriştah., “13 No’lu Türkiye Muhasebe Standardı – Stoklar”, **Muhasebe ve Maliye Dergisi**, Mayıs 2003.

Şahin, M. Ozan.,“Avrupa Birliği, Ekonomik ve Parasal Birleşme ve Türkiye’nin Entegrasyonu”, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:2002.

Şensoy, Necdet., **Nakit Akış Tabloları**, İstanbul: Yaylım Yayıncılık, 2002.

Şenyüz, Doğan., **Vergi Hukuku**, Bursa:Ekin Kitabevi, 2005

Tekin, Abdullah ve Parlakkaya Raif, “**Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi**”,http://www.bilgiyönetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=201, (01.11.2004).

Toroslu, M.Vefa., **Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebe**, İstanbul:Beta Yayınevi, 1999.

Tumay, Turhan., **YapıKredi Bankası Eğitim Notları**, 1986.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, **Türkiye Muhasebe Standartları**, Ankara:TMSK Yayınları, 2007

Uslu, M.Selçuk., “Muhasebe Standartları Yüksek Öğretimde Öğrenciye Hangi Aşamada Verilebilir; Bir Örnek: ABD Uygulaması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı:9, Ocak 1998.

Üstündağ, Saim., “Muhasebe Oluşturulması Süreci”, **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Nisan 2000.

Yazıcı, Mehmet., “Muhasebe Standardının Tanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:18, Nisan 2003.

Yılmaz, Göksel., “Kur Farklarının Türk Vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi”, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:2003.

Yücel, Eyüp., **Dış Ticaret ve Genel Kavramlar**, İstanbul:İSMMMO Yayınları, 2000

<http://www.bddk.org.tr/>

<http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSCepkitapcigi2007.aspx>

<http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/UFRS/pocket2008.pdf>

<http://www.iasb.org/>

<http://www.ifac.org/>

<http://www.tmsk.org.tr/>

<http://turmob.org.tr/web/mevzuat/rg/25988.doc>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0thalat>

ÖZGEÇMİŞ

10 Haziran 1982 tarihinde Kocaeli'nin İzmit ilçesinde doğan Zafer Ay, ilk ve orta öğrenimini İzmit'te tamamladı. 2000 yılında Muğla Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde lisans eğitimine başlayıp, 2003 yılında Yıldız Teknik Üniversitesine yatay geçiş yaparak, 2005 yılında lisans eğitimini tamamladı. 2006 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Finansman programında yüksek lisans eğitimine başlamış olup, halen "*Dış Ticarete Bir Ödeme Aracı Olarak Akreditif ve Uluslararası Muhasebe Standartları Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi*" konulu tezini yazmaktadır.